

Eha Rüütel • Ene Pill

ÕPILASE ELU-OLU 1998–2007

Projekti KOOLITUGI küsitluse kokkuvõte

2008

**Tallinna Haridusamet
Tallinna Ülikooli Tervise Disaini Keskus**

ÕPILASE ELU-OLU 1998–2007

Projekti KOOLITUGI küsitluse kokkuvõte

Käesolev uurimus on valminud ESF meetme 1.1 projekti nr 1.0101.06-0434 *Põhikoolist väljalangemise ja probleemkäitumise efektiivsem ennetamine läbi tugisüsteemi arendamise Tallinna üldhariduskoolides –KOOLITUGI* raames.

Uurimust on toetanud Tallinna Ülikool ja Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsiooni Keskus.

Keeletoimetaja: **Merike Asszonyi**

Kujundaja: **Eleonoora Tamleht**

Kaane kujunduses on kasutatud fragmenti koolitoe käsiraamatu kaanefotost „Probleemiga õpilane ja ideaalne õpetaja“ (Tamm, Leino, 2008).

Autoriõigus: **Eha Rüütel, Ene Pii**

Autoriõigus: **Tallinna Ülikooli Tervise Disaini Keskus, Tallinna Haridusamet**

ISBN 978-9985-9071-5-3

AS Aktaprint

Silikaltsiidi 3, Tallinn

tel: 650 7550 faks: 650 7555

akta@aktaprint.ee

<http://www.aktaprint.ee/>

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Uurimuse korraldus	5
Kooliaeg	
Tallinna gümnaasiumite õpilaste arvamusi koolist, koolitoest ja elu-olust	8
Õpilaste eluhoiakud ja tervis	8
Kooliolud	9
Pere elu-olu	13
Stress ja toimetulek	16
Koolitugi	18
Peale kooli lõpetamist	
Endiste õpilaste arvamusi koolist, koolitoest ja õpilase elu-olust	20
Elu-olu, eluhoiakud ja tervis	20
Tagasivaade kooliajale	23
Pere elu-olu kooliajal	25
Tervis, stress ja toimetulek kooliajal ja praegu	27
Koolitugi	29
Kokkuvõte	31
Viited	33
Tabelid	34
A. Kooliaeg	34
Valimi üldandmed	35
Õpilaste eluhoiakud ja tervis	35
Kooliolud	37
Pere elu-olu	44
Stress ja toimetulek	46
Koolitugi	51
Valimite I, II, III võrdlustabelid	55
B. Peale kooli lõpetamist	62
Valimi üldandmed	63
Elu-olu, eluhoiakud ja tervis	64
Tagasivaade kooliajale	65
Pere elu-olu kooliajal	67
Stress ja toimetulek	68
Koolitugi	70
Valimi IV võrdlustabelid	78

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimus on valminud 2007. aastal Tallinna Haridusameti poolt algatatud Euroopa Sotsiaalfondi projekti *Põhikoolist väljalangemise ja probleemkäitumise efektiivsem ennetamine läbi tugisüsteemi arendamise Tallinna üldhariduskoolides – KOOLITUGI* raames.

KOOLITUGI projekti väljundina on juba ilmunud koolitoe käsiraamat (Tamm, Leino, 2008), mis sisaldab kooli tugisüsteemi mudeli kirjeldust koos pilootkoolide juhtumite, tugisüsteemi liikmete tööülesannete ning praktilises tegevuses esile kerkinud kitsaskohtade kirjeldusega. Käsiraamat pakub teoreetilisi käsitlusi, praktilisi kogemusi ja soovituslikke tegevusjuhiseid probleemkäitumise ja põhikoolist väljalangemise ennetamiseks. Käesolev küsitluste kokkuvõte annab käsiraamatule toetavat faktimaterjali.

Õpilase elu-olu 1998–2007 seob ühtseks andmeraamatuks Tallinna Ülikooli Tervise Disaini Keskuse (endine terviseuuringute labor) ja Tallinna Haridusameti juures viimasel kümnendil läbiviidud õpilaste elu-olu uuringud. Teema sai alguse koolistressi uurimisest 1998–2000 a. (Haridusministeeriumi sihtteema nr 0130019s98 alaprojekt), mille üheks eesmärgiks oli välja selgitada koolistressi peamised allikad, toimetulekut mõjutavad tegurid ja enimkasutatavad toimetulekuvõtted.

Projekti *KOOLITUGI* raames 2007. a. läbiviidud küsitlused jätkasid õpilase elu-olu uurimist, lisades koolistressi teemasse küsimused koolipoolse toe kohta. Käesolevas küsitluste kokkuvõttes ei anta hinnanguid, vaid püütakse mahuka empiirilise andmestiku põhjal kirjeldada õpilast kooli kontekstis, jättes avatuks diskussiooni õpilaste vajaduste ja kooli võimaluste kohta.

Õpilase elu-olu 1998–2007 andmeraamat jaguneb kolmeks osaks. Esimeses osas *Kooliaeg* tuuakse kokkuvõtte Tallinna gümnaasiumite õpilaste elu-olu küsitlustest aastatel 1998–2007. Andmeraamatu teises osas *Peale kooli lõpetamist* on kajastatud endiste õpilaste arvamusi koolist, koolitoe ja õpilase elu-olust 2007. aastal. Vastajateks on siin inimesed mitmelt poolt Eestist, kes osalesid 2000. a. üle-eestilises *Õpilase elu-olu* küsitluses. Mõlemad raamatu osad toetuvad samale küsimustikule ja on ühtse struktuuriga, kajastades aastate lõikes ja tagasivaatavalt järgmisi teemasid: õpilase eluhoiakud, koolikeskkond ja -suhted, pere elu-olu ja vanemate ootused, õpilase stress ja toimetulek, koolipoolne tugi õpilasele õppetöös ja isiklike probleemide puhul. Andmeraamatu kolmandas osas on ülevaatlilikud tabelid küsitlusaastate kaupa ja erinevate aastate võrdlustabelid.

Õpilase elu-olu andmeraamat sisaldab huvipakkuvat faktimaterjali nii õpetajale, õppijale kui ka haridusvaldkonna uurijale. Andmete esitamisel lähtutakse sagedusjaotustest ja keskmistest näitajatest, mis aastate lõikes toovad esile teatud trende ja variatiivsust, pakkudes mõtteainet neile, kes õpilast laiemas keskkonna ja suhete kontekstis vaadata soovivad. Paraku jäävad arvud arvudeks ja ei ennusta konkreetse õpilase vajadusi ning käitumist konkreetsetes olukorras. Vastavaid näiteid ja juhiseid leiab Tamme ja Leino käsiraamatust *Koolitugi*.

UURIMUSE KORRALDUS

Käesoleva andmeraamatu eesmärgiks on kirjeldada gümnaasiumiõpilaste hinnanguid koolioludele, toimetulekule koolis, koolis pakutud tugiteenustele ja oma elu-olule, kõrvutades erinevate aastate õpilaste arvamusi. Andmeanalüüsi on koondatud viimase kümne aasta õpilaste küsitlused, mis on läbiviidud Tallinna Ülikooli Tervise Disaini Keskuse ja Tallinna Haridusameti poolt.

Valimid

Küsitluid saab kirjeldada nelja valimi kaudu.

Valim I (2007 XII kl)

Valimisse kuuluvad projekti KOOLITUGI pilootkoolide 2007. aasta abituriendid. Samad koolid on osalenud varem (2003. ja 2005. a.) Tallinna Haridusameti poolt läbiviidud uuringus *Ootused tulevasele elule* (valim II). Käesolev küsitlus viidi läbi 2007. a. kevadel TLÜ Tervise Disaini Keskuse poolt koolide kontaktisikute (õpetaja, koolipsühholoog) vahendusel. Koolidesse väljastati 470 ankeeti, tagastati 259 ankeeti. Tagastatutest osa oli rikutud ja osa täidetud nooremate klasside õpilaste poolt, mistõttu andmeanalüüsi lülitati 217 vastaja ankeedid (82 noormeest ja 135 tütarlast, vanus 18–22 aastat, keskmine vanus 19 aastat).

Valim II (2003 X kl ja 2005 XII kl)

Valim moodustus Tallinna Haridusameti poolt 2003. ja 2005. aastal läbiviidud uurimuse *Ootused tulevasele elule* baasil, kus vastajateks olid kümnendate klasside õpilased 2003. a. ja samade klasside abituriendid 2005. a. kevadel. Küsitlus korraldati koolide kontaktisikute (õpetaja, koolipsühholoog) kaudu. Käesoleva uurimuse andmeanalüüsi lülitati vaid projekti KOOLITUGI pilootkoolide õpilaste ankeedid:

- 2003. aasta kümnendate klasside õpilased (2003 X kl) – 277 vastajat (112 noormeest ja 165 tütarlast, vanus 16-18 aastat, keskmine vanus 17,1 aastat);
- 2005. aasta abituriendid (2005 XII kl) – 223 vastajat (95 noormeest ja 128 tütarlast, vanus 18–21 aastat, keskmine vanus 19,1 aastat).

Valim III (1998 X kl ja 2000 XI kl)

Valimi moodustavad 15 Tallinna kooli, kes osalesid TLÜ Tervise Disaini Keskuse poolt aastatel 1998–2000 läbiviidud üle-eestilises uurimuses *Õpilase elu-olu*. Uurimisgrupi liikmed küsitlesid kümnendate klasside õpilasi 1998. a. sügisel (1998 X kl) ja samade klasside õpilasi uuesti 2000. aasta kevadel (2000 XI kl):

- 1998. a. X kl – 340 küsitletut (145 noormeest ja 195 tütarlast, vanus 14–17 aastat, keskmine vanus 15,5 aastat)
- 2000. a. XI kl – 337 küsitletut (144 noormeest ja 193 tütarlast, vanus 16–19 aastat, keskmine vanus 17,5 aastat).

Valim IV (2000 ja 2007)

Valim moodustus TLÜ Tervise Disaini Keskuse poolt läbiviidud kahe küsitluse valimite baasil – *Õpilase elu-olu* 2000. a. ja *Kehasõbralik elustiil* 2001. a. (üle-eestiline tervisedenduslik projekt).

Küsitlus toimus 2007. a. mais–juunis. Küsimustikud saadeti 2000. a. uuringus osalenutele, kes olid märkinud oma aadressi ja soovi ka edaspidi küsitlustes osaleda. *Õpilase elu-olu* aadressidel saadeti 598 ja *Kehasõbraliku elustiili* aadressidel 344 küsimustikku. Meeldetuletus saadeti kahel korral – 3. ja 5. nädalal peale küsimustiku väljasaatmist. Laekus 250 küsimustikku. Osa neist olid rikutud, mistõttu andmetöötlusesse lülitati *Õpilase elu-olu* valimist 143 (mehi 28, naised 115, vanus 20–25 aastat, keskmine vanus 23,9 aastat) ning *Kehasõbraliku elustiili* valimist 99 ankeeti (mehi 22, naised 77, vanus 19–24 aastat, keskmine vanus 21,5 aastat).

Küsimustik

Kasutati struktureeritud individuaalselt täidetavat *Õpilase elu-olu* küsimustikku (Rüütel, 2004). Küsimustik sisaldas isiksuslikke aspekte mõõtvaid skaalasid ning küsimuste plokkide, mis mõõtsid kooliga seotud pingeid ja suhteid, toetavaid tegureid, tervisenäitajaid ning pinge maandamise võtteid. Järgnevalt on välja toodud käesolevasse küsitluste lülitatud küsimuste plokid.

Isiksuslikud näitajad

Tunnetatud sisusust (Sense of coherence, SOC), üldist stressile vastupanu ressursi, mõõdeti 13-väitelise Elu-orientatsiooni küsimustikuga (Antonovsky, 1987). Väiteid (nt *Kas teile tundub, et teid on koheldud ebaõiglaselt*) mõõdeti 7-punktisel fikseeritud otspunktidega skaalal (nt 1 – väga harva või mitte kunagi, 7 – väga sageli). Antonovsky kirjeldab tunnetatud sidusust kui üldist maailmavaatelist orientatsiooni, kus sündmusi tajutakse kui mõistetavaid, juhitavaid ja tähendusrikkaid. Võimalik punktisumma on 13–91, kõrgemad tulemused näitavad tugevamat tunnetatud sidusust. 2000. a. uurimuses oli eestikeelse valimi puhul skaala homogeensuse näitaja Cronbach'i $\alpha = 0,79$. Küsimustik on eestindatud E. Rüütli poolt ning varem kasutatud täiskasvanute (Rüütel, Pill, & Heidmets, 2002) ja kooliõpilaste populatsioonil (Rüütel, 2004).

Kooliga seotud näitajad

Kooliga seotud näitajad olid käesolevas küsimustikus samad kui eelmises *Õpilase elu-olu* uurimuses. *Koolikoormust* mõõdeti 5-punktisel skaalal (1 – pidevalt liiga väike, 5 – pidevalt liiga suur). *Häirivaid tegureid koolis* mõõdeti nelja väidete plokkiga: *koolikeskkonna füüsilised tingimused* (13 väidet), *koolisuhted* (9 väidet), *raskused koolitöös* (8 väidet) ja *koolistressorid* (14 väidet). Mõõtmiseks kasutati 4-punktilist skaalat (häiris: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju).

Perekonna toetus

Perekonna elu-olu mõõdeti kolme küsimusega, mis andsid vastuse, milliseks hinnati oma suhteid perekonnaga, oma positsiooni perekonnas ja pere majanduslikku olukorda kooliajal. Uuriti ka, mida vastaja arvates pidasid vanemad tema puhul oluliseks (edukas õpilane, terve, abivalmis, sale, populaarne jne). Vastused anti 3-punktisel skaalal (1 – ei olnud oluline, 2 – oli oluline, 3 – oli väga oluline).

Tervis ja tervisekäitumine

Stressi taset (tajutud stressi) hinnati 10-punktisel fikseeritud otspunktidega skaalal (1 – ei ole stressi, 10 – äärmiselt kõrge stress). *Terviseseisundit* (tajutud tervist) viimase 30 päeva jooksul hinnati skaalal: 1 – halb, 2 – pigem halb, 3 – pigem hea, 4 – hea. Uuritavatelt küsiti ka pikemaajalise terviseprobleemi esinemist, mis segas koolitöid (1 – jah, 2 – ei) ning kas nad peavad oma elustiili tervislikuks (1 – jah, 2 – pigem jah, 3 – pigem ei, 4 – ei). Neid näitajaid on

varem kasutatud üliõpilaste (Rüütel, Elenurm, Kutsar, & Uljas, 1998) ning kooliõpilaste uurimuses (Rüütel, 2004).

Pingetega toimetuleku võtteid kirjeldas 28 näitajat (sportimine, suhtlemine sõpradega, televiisori vaatamine, muusika, lugemine ja kirjutamine, veeprotseduurid, rääkimine, söömine, alkoholi, narkootikumide või rahustite tarvitamine, looduses viibimine jne). Vastajatelt küsiti, kui sageli nad nimetatud võtteid kasutavad (1 – enamasti, 2 – üsna tihti, 3 – mõnikord, 4 – mitte kunagi). Seda küsimuste plokki on varem kasutatud üliõpilaste uurimuses (Rüütel, Elenurm, Kutsar, & Uljas, 1998) ning kooliõpilaste uurimuses (Rüütel, 1999; Rüütel, 2004). Käesolevas küsimustikus on juurde lisatud kaks näitajat: *suhtlen Internetis* ning *šoppaan*.

Koolipoolne toetus

Käesolevasse küsimustikku on lisatud küsimused selle kohta, *kes olid koolis peamised aitajad* õppetöö ja isikliku elu probleemide puhul (klassijuhataja, õpetaja, koolipsühholoog, koolisotsiaaltöötaja, klassikaaslased jt). Avatud küsimustega uuriti, millist tuge vastaja sai koolis õppetöö ja isikliku elu probleemide puhul ning milles oleks vajanud rohkem toetust ja abi.

Andmeanalüüs

Andmete kirjeldamiseks on kasutatud sagedusjaotusi ja keskmisi näitajaid. Tunnustevaheliste seoste uurimiseks on kasutatud korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi, rühmade ja tunnuste vahelised erinevused selgitati välja t-testi, χ^2 -testi ja dispersioonanalüüsiga (ANOVA/MANOVA), kordusküsitluse puhul kasutati korratud mõõtmiste dispersioonanalüüsi. Andmete analüüsil on kasutatud statistilist andmetöötlusprogrammi *Statistica for Windows* 5. versiooni.

Küsitluste eetiline külg

Küsitlustes osalemine oli vabatahtlik, vastamine oli anonüümne või kasutati koodnumbreid (kordusküsitluste puhul).

Valimite I, II ja III küsitlemine viidi läbi kooli kontaktisiku – koolipsühholoogi või õpetaja – vahendusel. Õpilased tagastasid täidetud küsimustikud suletud ümbrikus kontaktisikule, kes saatis need uurimisgrupile.

Valimi IV puhul on tegemist kordusuuringuga. Vastajate kontaktandmed pärinevad varasematest uurimustest *Õpilase elu-olu ja Kehasõbralik elustiil*, kus vastajale oli jäetud ruum oma nime ja kontaktandmete kirjutamiseks, kui tal on soov edaspidi uurimuses osaleda. Käesoleva uurimuse küsimustikud postitati kinnistes ümbrikutes. Küsimustikule ei olnud vastaja nime kirjutatud, seda asendas koodnumber, millega vastaja varasemad küsitlusandmed olid sisestatud andmebaasi. Vastajate nimed ja küsitlusandmed on konfidentsiaalsed. Küsimustikule vastamine oli vabatahtlik. Edaspidi küsitlustes osalemisest loobunud respondentide kontaktandmed kustutati andmebaasist.

KOOLIAEG

Tallinna gümnaasiumite õpilaste arvamusi koolist, koolitoest ja elu-olust

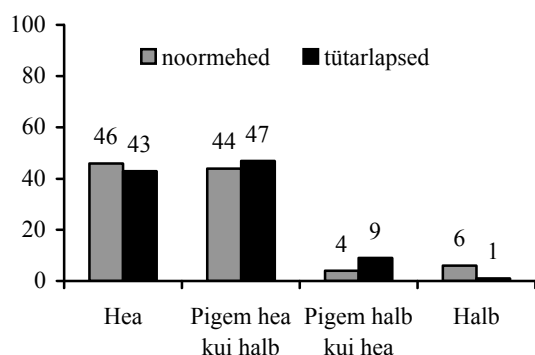
Andmeanalüüsi on lülitatud valimid I, II ja III (vt *Uurimuse korraldus*). Andmetabelid on esitatud tabelite osas A. *Kooliaeg*. Valimit iseloomustavad üldandmed – vastajate arv ja vanus – on toodud tabelites A1 ja A2.

ÕPILASTE ELUHOIAKUD

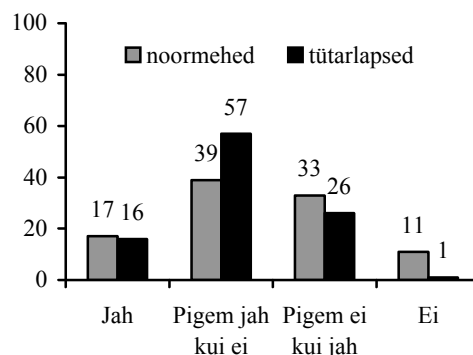
Hinnangutest senise elu kohta võib teha järelduse, et veidi üle poole küsitletud õpilastest on oma elus enamasti hakkama saanud. Senise eluga on olnud rahul kolmandik, erinevate aastate lõikes leidis aga 6–9% vastanutest, et teda on saatnud ebaõnnestumised (tabel A3). Aastakäikude võrdlus on toodud tabelis A22.

Enamik küsitletud õpilastest omab plaane või ootusi tuleviku suhtes (tabel A4). Läbi aastate on igal kolmandal õpilasel olnud kindlad plaanid, mida kavatseb ellu viia. Peaaegu igal teisel on ootusi, kuid napib kindlustunnet nende täitumise suhtes. 2–4% vastanutest märkis, et *tulevikult pole midagi erilist oodata* või *tulevik tundub lootusetuna*. Viimase osas näib olevat teatud tendents suurenemisele. Samas on aastatega veidi vähenenud nende õpilaste osakaal, kes ei ole oma tulevikule mõelnud. Aastakäikude võrdlused on toodud tabelis A22.

Küsimused tervisenäitajate kohta olid esitatud 2000. ja 2007. a. küsitlustes (tabelid A5 ja A23). 2007. a. küsitletud õpilastest 44% märkis, et tervis on *hea*, 46% leidis, et tervis on *pigem hea kui halb*, iga kümnes aga hindas oma tervist *halvaks* või *pigem halvaks*. Sealjuures andsid noormehed mõnevõrra rohkem äärmuslikke hinnanguid (joonis 1). Noormeestest 11% ja tütarlastest 21% märkis, et neil on pikemaajaline tervisehäire, mis segab igapäevaelu.

Joonis 1. Hinnang tervisele 2007. a. Osakaal vastajatest.

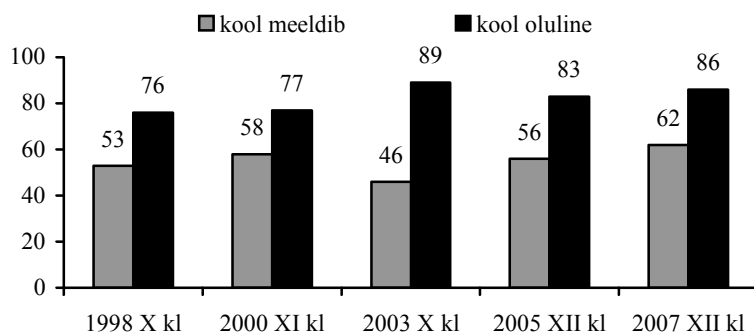
Joonis 2. Hinnang elustiili tervislikkusele 2007. a. Osakaal vastajatest.

Üle poole 2007. a. küsitlusele vastanud noormeestest ja tütarlastest hindas oma elustiili *tervislikuks* või *pigem terviseks*, sealjuures oluliselt rohkem noormehi hindas oma elustiili (pigem) mittetervislikuks (joonis 2). Sealjuures võrreldes 2007. a. 12. klasside ja 2000. a. 11. klasside noormeeste hinnanguid, tuleb esile nihe mittetervisliku elustiili suunas (tabelid A5 ja A23). Siin võib olla tegemist kriitilisema hinnanguga oma elustiilile, aga ka käitumise muutustega, vt pingetega toimetuleku võtmed ptk. *Stress ja toimetulek*.

KOOLIOLUD

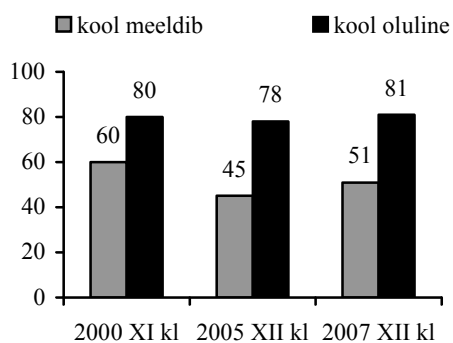
Kooli tähtsus

Kooliskäimine on pigem oluline kui meeldiv. Siiski, vastanute osakaal, kellele üldse ei meeldi koolis käia, jääb alla 10%, kuid võrreldes aastatega 1998–2000 on kooli meeldivus tõusnud (joonis 3, tabelid A6 ja A24).

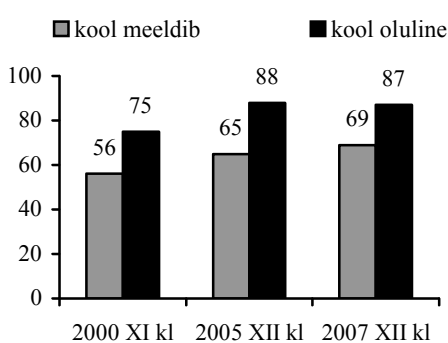

Joonis 3. Hinnangud kooli meeldivusele ja olulisusele. Õpilaste osakaal, kes märkisid vastuseks *täiesti* või *pigem jah*.

Viimased aastad on toonud muutuse noormeeste ja tütarlaste hoiakutesse – tütarlaste hinnangud kooliskäimise meeldivusele ja olulisusele on 2005. a. ja 2007. a. kõrgemad kui noormeestel (Joonised 4 ja 5).

Joonis 4. Noormeeste hinnangud. Osakaal vastajatest.

Joonis 5. Tütarlaste hinnangud. Osakaal vastajatest.

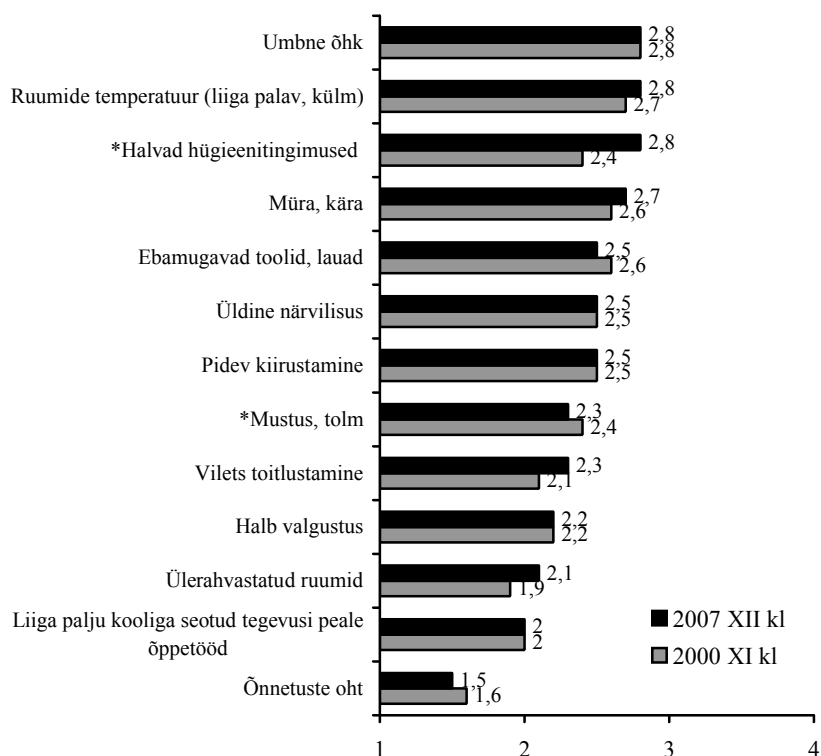
Koolikeskkond

Koolikeskkonna osas on andmed 2007. a. 12. klasside ja 2000. a. 11. klasside õpilaste hinnangute kohta (tabelid A7 ja A25). Hinnangutes koolikeskkonnale ei ole seitsme aastaga toimunud palju olulisi muutusi (joonis 6). Silma paistab rahulolematuse suurenemine hügieenitingimustega, ka ruumiolud tunduvad kitsamaks muutuvat (õpilaste arvu suurenemine klassides?). Samas tunduvad koolid puhtamad ja mugavamad olevat, sest mustus ja tolm häirivad vähem.

Joonis 6. Koolikeskkonna tegurid, mis häirisid koolitööd.

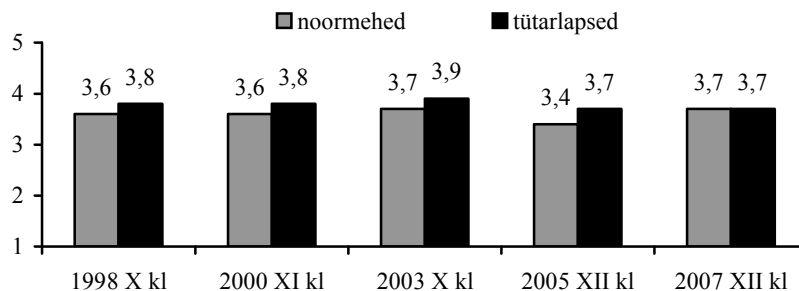
Skaala: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

Koolikoormus

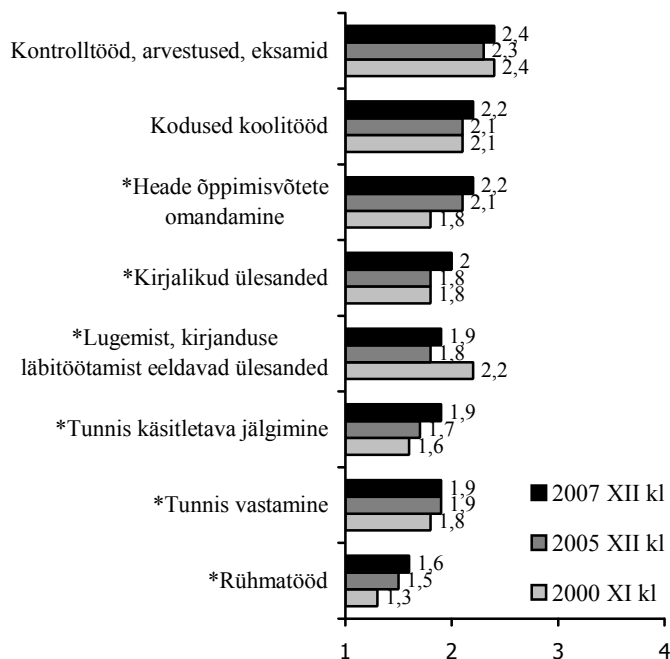
Andmetest selgub, et koolikoormust hinnatakse pigem suureks kui väikeseks (tabelid A8 ja A26). Kõigi uuritud aastakäikude lõikes leidis ligi kolmandik, et koolikoormus sobis. Pidevalt tundus koolikoormus liiga suur keskeltläbi igale 7–10-ndale õpilasele. Oli ka mõni protsent neid, kellele see tundus liiga väike. Läbi aastate on kindlaks trendiks, et tütarlastel on koolikoormus suurem kui noormeestel (joonis 7, tabel A26). Kas see on tegelik (tütarlapsed on rohkem hõivatud kooliga seotud tegemistes, tütarlastele on õppimine raskem) või tunnetuslik, küsitlusest paraku ei selgu.

Joonis 7. Hinnang koolikoormusele X ja XII klassi noortel.
Skaala: 1 – pidevalt liiga väike, 5 – pidevalt liiga suur.

Raskused õppetöös

Erinevate aastakäikude võrdluses on näha raskuste suurenemist õppetöös (joonis 8, tabelid A9 ja A27). Eeskätt puudutab see rühmatöid, tunnis käsitletava jälgimist, heade õppimisvõtete omandamist. Traditsiooniliselt rasked on kontrolltööd, arvestused, eksamid, kodused tööd ja tunnis vastamine. Lihtsamaks on läinud lugemist ja kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded.

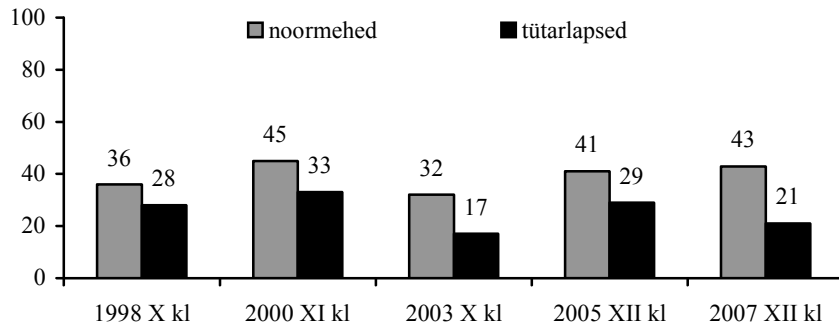

Joonis 8. Kuivõrd koolitööd tekitasid raskusi.

Skaala: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus kolme aasta näitajate vahel.

Olulisim sooline erinevus puudutas tunnis vastamist – aastate jooksul on see olnud noormeestele kergem kui tütarlastele (joonis 9).

Joonis 9. Noormeeste ja tütarlaste osakaalud, kellele tunnis vastamine ei tekitanud raskusi.

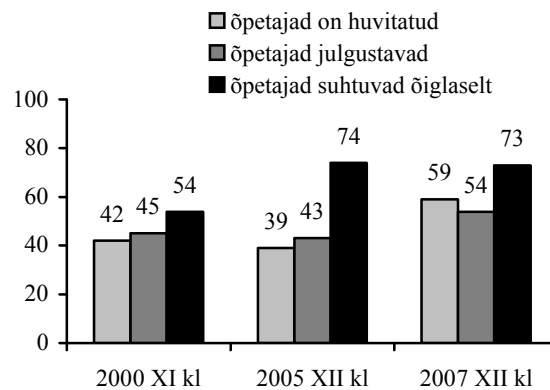
Koolisuhted

Õpetajad

Koolisuhete küsimuste plokis oli kolm õpetajapoolset tuge kirjeldavat küsimust: kas õpetajad on huvitatud õpilasest, kas õpetajad julgustavad ja kas õpetajad suhtuvad õpilasesse õiglaselt. Joonisel 10 on toodud kolme aastakäigu õpilaste hinnangud, mis näitavad, et õpetajate tugi on aastatega oluliselt toekamaks muutunud (tabelid A10 ja A28).

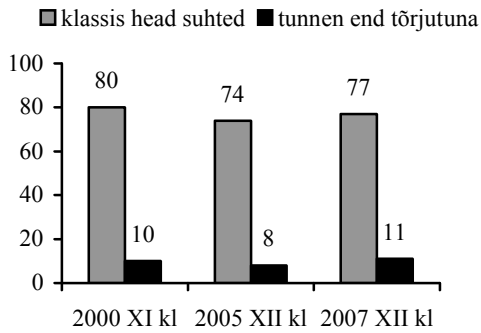
Joonis 10. Õpilaste hinnang õpetajatepoolsele toetusele.

Õpilaste osakaal, kes vastasid *täiesti* või *pigem jah*.

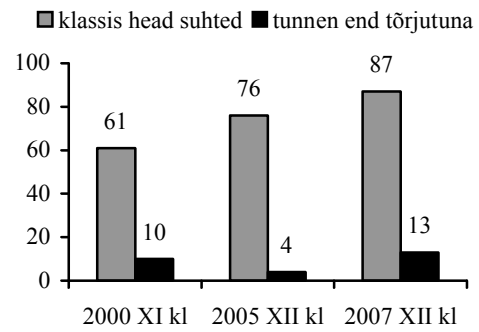

Õpilased

Enamik vastajatest on kõigis küsitlustes vastanud, et klassi õpilaste omavahelised suhted on *pigem* head või *täiesti* head (tabelid A10 ja A28). Tütarlaste puhul on kolme aasta võrdluses näha trendi suhete paranemisele, noormeeste puhul on hinnangud sarnase osakaaluga (joonised 11 ja 12). Samas oli 2007. a. abiturientidest tõrjutust kogunud iga kümnes. Selles osas eristub 2005. aasta, mil oluliselt vähem vastajaid märkisid, et tunnevad end *täiesti* või *pigem* tõrjutuna.

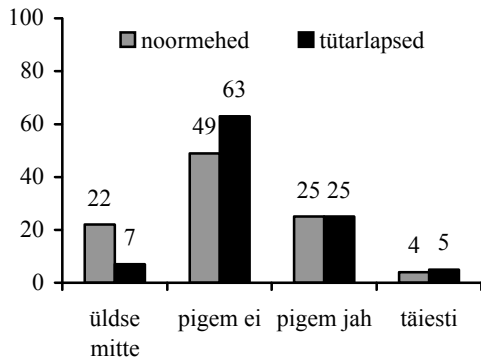
Joonis 11. Noormeeste osakaal, kes vastasid täiesti või pigem jah.

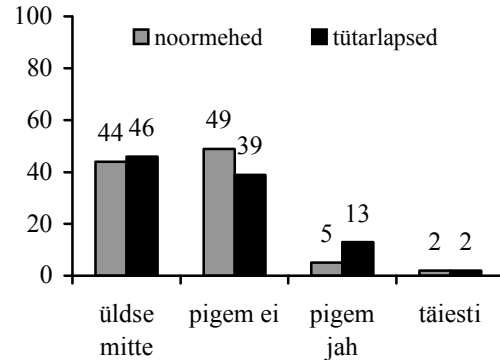
Joonis 12. Tütarlaste osakaal, kes vastasid täiesti või pigem jah.

Vägivald

2007. a. küsimustikku oli lisatud kaks küsimust koolivägivalda kohta (tabel A10). Väitega *Meie koolis oli õpilastevahelist vägivalda* nõustus täiesti 4% ja pigem nõustus 25% vastanutest (joonis 13). Õpetajate kiusamist oli kogunud 12% vastanutest, rohkem tütarlapsi kui noormehi (joonis 14).

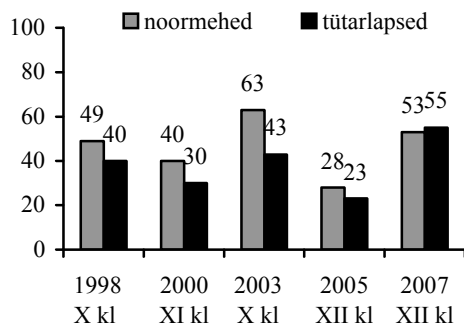
Joonis 13. Meie koolis oli õpilastevahelist vägivalda. Osakaal vastajatest 2007. a. XII kl.

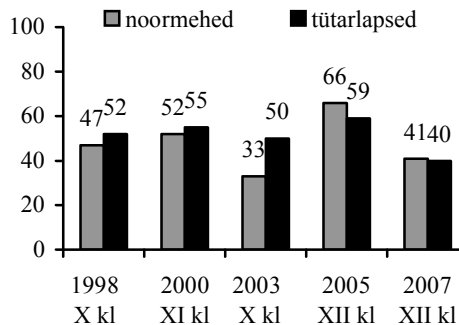
Joonis 14. Õpetajad kiusasid mind. Osakaal vastajatest 2007. a. XII kl.

PERE ELU-OLU

Õpilaste poolt antud hinnang pere majanduslikule olukorrale on aastati muutuv (joonised 15 ja 16, tabelid A11 ja A29). Huvitav on jälgida, et tütarlapsed on oma pere majandusliku toimetuleku *heaks* hindamisel olnud tagasihoidlikumad kui noormehed. 2007. a. küsitluses on aga märgata nii noormeeste kui tütarlaste hinnangute ühtlustumist – 54% märkis oma pere majanduslikuks olukorraks *hea* ja 41% *tuleme toime*. *Kehvapoolseks* hindas olukorda 4% ja 1% leidis, et nende pere *elab puuduses*.

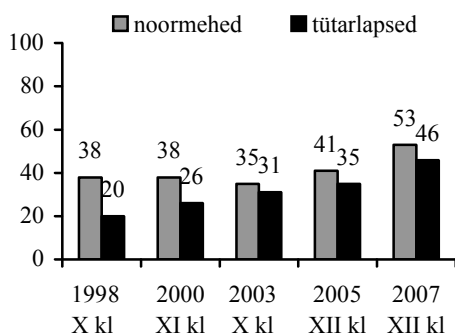

Joonis 15. Pere majanduslikku olukorda heaks hinnante osakaal.

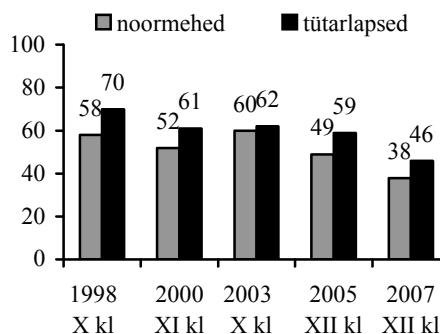

Joonis 16. Pere majanduslikule olukorrale hinnangu *tuleme toime* andnute osakaal.

Tütarlaste hinnang peresuhetele on tundlikum kui poistel või on hinnangu kriteeriumid erinevad, sest läbi aastate on positiivseima hinnangu andjaid noormeeste hulgas rohkem kui tütarlaste hulgas (joonised 17 ja 18, tabelid A12 ja A29).

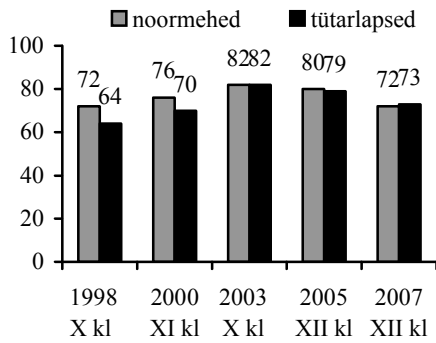
Joonis 17. Peresuheteid heaks, toetavaks hinnante osakaal.

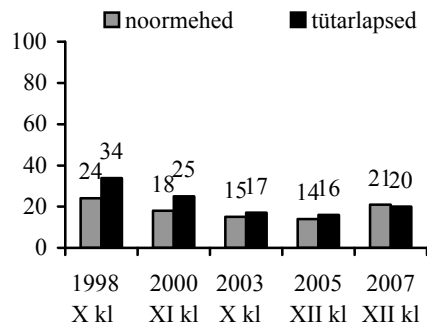
Joonis 18. Peresuhetele hinnangu vahel *esineb konflikte, üldiselt saame hakkama* andnute osakaal.

Peresuhetele negatiivse hinnangu (*suhted on halvad* või *oleme võõraks jäänud*) andjaid oli 2005. a. ja 2007. a. abiturientide hulgas 8%.

Enamik vastajaist leidis, et nad on peres väärtustatud või olulised (tabelid A13 ja A29). Aastatega on noormeeste ja tütarlaste hinnangud lähenenud. 1998–2000 a. valimis oli oma väärtustatuses veendunud oluliselt vähem tütarlapsi kui noormehi, pereliikmetega võrdväärsuses oli veendunud oluliselt vähem noormehi kui tütarlapsi. 2007. aastal selles osas soolist erinevust ei ole (joonised 19 ja 20).

Joonis 19. End peres väärtustatuks hinnanute osakaal.

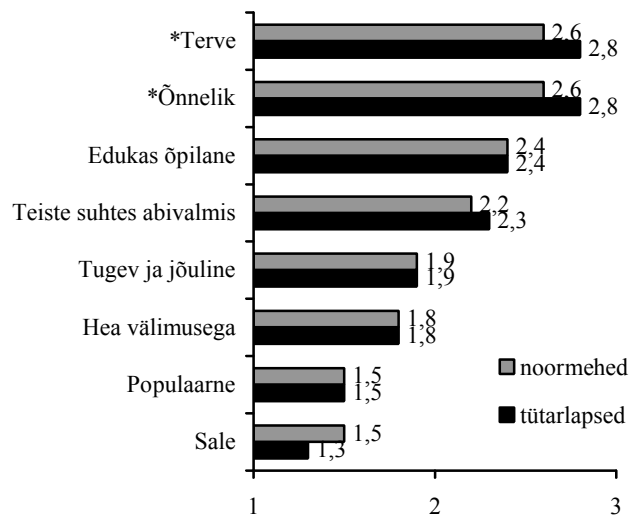

Joonis 19. End peres oluliseks, kuid mitte võrdväärseks hinnanute osakaal.

Neid, kes märkisid, et nende olemasolu ei märgata või et nad tunnevad end peres üleliigsena, oli 2005. a. vastajate hulgas 5% ja 2007. a. 7%.

Vanemate ootused

2007. a. küsitluses tundsi huvi, milliseid ootusi arvati olevat oma vanematel (joonis 21, tabel A14). Vastajate hinnangul oli nende vanematele oluline, et nad oleksid eelkõige terved ja õnnelikud, edukad õpilased ja teiste suhtes abivalmid. Arvati, et vanemate jaoks on vähem oluline välimuse ja populaarsusega seonduv.

Joonis 21. Kui tähtis oli Teie vanematele, et oleksite 2007. a. XII kl.

Skaala: 1 – ei olnud oluline, 3 – oli väga oluline.

* Statistiliselt oluline sooline erinevus.

STRESS JA TOIMETULEK

Stressiallikad kooliajal

2000. a. ja 2007. a. küsitlustes olid küsimused stressi, stressi allikate ja pingetega toimetuleku võtete kohta. Hinnang stressile näib viitavat pingete suurenemisele õpilaste elus (võib aga olla ka mõttelaadi muutuse näitajaks – vähem on pingete eitamist ja halba enesetunnet tunnistatakse julgemalt. Kui 2000. a. 11 klasside noormeeste keskmine hinnang stressile 10-punktisel skaalal oli 4,0, siis 2007. a. 4,8. Tütarlastel vastavalt 5,0 ja 5,4 (tabel A23). Vastajate hinnangute põhjal olid kõige suuremad pingeallikad seotud õppimisega, terviseprobleemidega, oma koha leidmisega elus. Kõige vähem häirisid vägivaldfilmid televisioonis ja kinos (joonis 22, tabelid A15 ja A30). Mitme stressori osas ilmnisid soolised erinevused – enda või pereliikme haigus, suhted poiss- või tüdruksõbraga ja majanduslik toimetulek tekitasid tütarlastele rohkem pingeid kui noormeestele.

Võrreldes 2000. aastaga on 2007. aastal suurenenud pinged suhetes poiss- või tüdruk-sõbraga ja klassikaaslastega, kooli üldist õhkkonda tajutakse ebasõbralikumana, keerulisem on leida oma kohta elus ja info üleküllus on häirivam. Oluliselt on lisandunud enda või pereliikme haigusega seotud pingeid. Kuigi stressiallikate pingereas on kõige viimasel kohal poliitiline olukord ühiskonnas ning vägivaldfilmid televisioonis ja kinos, mõjutavad need noori rohkem kui varasemas küsitluses.

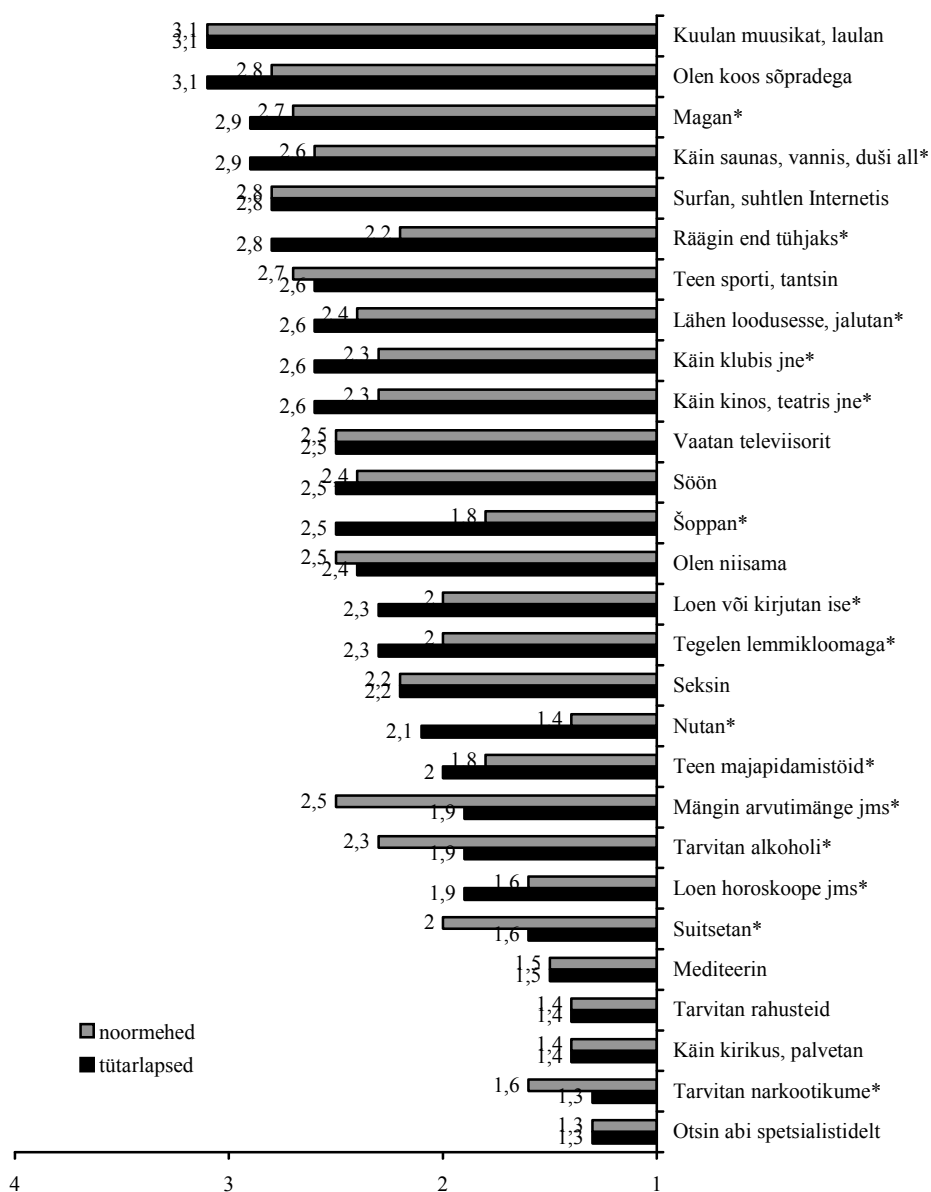
Joonis 22. Hinnang stressiallikele kooliajal.

Skaala: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

Toimetulek pingetega

2000. a. ja 2007. a. küsimustikud sisaldasid küsimusteplokki pingetega toimetuleku võtete kohta (joonis 23, tabelid A16 ja A31). Oma probleemide puhul ei ole õpilased alid spetsialisti abi otsima või ei ole abi piisavalt kättesaadav. Jooniselt 23 on näha, et spetsialisti abi kasutatakse kõige vähem, pigem kuulatakse muusikat, ollakse koos sõpradega, surfatakse Internetis, magatakse, käiakse saunas või duši all, tehakse sporti, käiakse looduses, klubis, kultuuriüritustel, vaadatakse televiisorit, süüakse, ollakse niisama. Aastate võrdlus näitab aga spetsialisti abi kasutamise suurenemist nii noormeeste kui ka tütarlaste poolt. Pingetega toimetulekus avaldub ka selge sooline erinevus. Ülekaalukalt tütarlaste poolt kasutatavad pingemaandamise võtted on enese tühjaksrääkimine, šoppamine, nutmine. Ülekaalukalt noormeeste poolt kasutatavad pingemaandamise võtted on arvutimängud, suitsetamine, alkohol, narkootikumid.

Joonis 23. 2007. a. 12. klasside õpilaste stressi maandamise võtted.

Skaala on pööratud: 1 – ei kasuta kunagi, 4 – kasutan enamasti.

* Statistiliselt oluline sooline erinevus.

Võrreldes 2000. aastaga on 2007. aasta vastajad oluliselt rohkem nimetanud seksimist, alkoholi- ja narkootikumide tarvitamist, kultuuriüritusi (kinos, teatris, kontserdil, näitustel käimist), religioosseid tegevusi, horoskoopide lugemist, magamist, veeprotseduure (saun, vann), rahustite tarvitamist, majapidamistõid, niisama olemist, lemmikloomaga tegelemist, vähem aga mediteerimist (tabel A31).

KOOLITUGI

Koolipoolset tuge uuriti 2007. a. küsimustikus nii õppetöö kui isiklike probleemide lõikes ning saadud toetuse ja aitajate osas.

Tugi õppetöös

Peamiste koolipoolsete aitajatena (joonis 24, tabel A17), kes *alati* või *üsna tihti* aitavad, nimetati konkreetseid klassi- ja koolikaaslast (63% vastajatest), klassijuhatajat (57%) ning enamikke klassi- ja koolikaaslast (46%). Koolipsühholoogilt, -sotsiaaltöötajalt ja -meditsiinitöötajalt ja teistelt koolitöötajatelt ei saanud enamik vastajatest (62–77%) mitte kunagi abi.

Avatud küsimusele *Millist tuge saite koolist õppetöö probleemide puhul?* antud vastused jagunesid kolme kategooriasse, millest üks koondas vastuseid, mis kirjeldasid abi mitteraamist (tabel A18).

A. Konkreetne abi (nimetati 89 korral):

Juhendamine ja konsultatsioonid (88);
IT tugi (1).

B. Üldine vastutulelik suhtumine (nimetati 24 korral): *klassikaaslastel aitavad ja seletavad; andatakse asjadega toime tulla, kui midagi on halvasti; absoluutselt kõiksugu tuge, jne.*

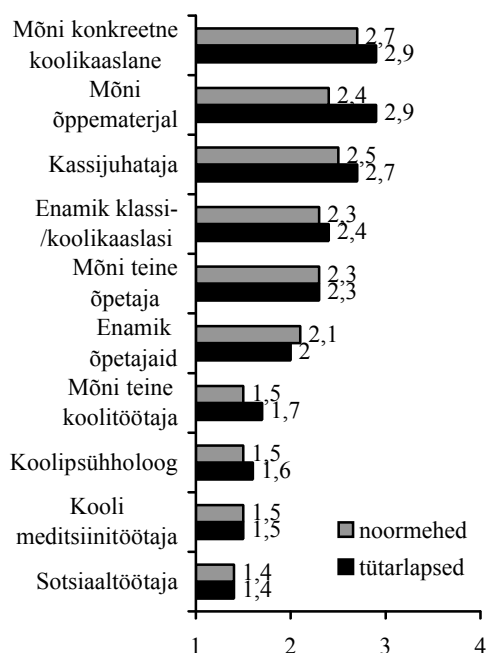
C. Ei saanud koolist abi (nimetati 29 korral):

Kooli poolt ei saanud abi (6), kriitilised märkused olid: *ei saagi midagi peale noomimise ja õpetajad ajavad oma muresemisega veel rohkem närvi.*
Vanemate toetus (1);
Sai ise hakkama (22).

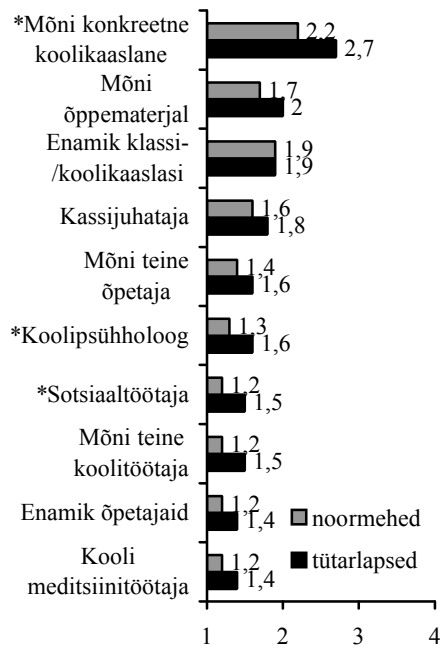
Tugi isiklike probleemide puhul

Isiklike probleemide puhul nimetati vabade vastuste all peamiselt mõistvat suhtumist nii eakaaslastelt kui ka õpetajatelt ja koolipsühholoogilt (tabel A20). Osa vastajaid märkis, et ei too isiklike probleeme kooli.

Õpetajatepoolne tugi isiklike probleemide puhul on siiski üsna vähene (joonis 25, tabel A19). Mitte kunagi ei olnud abi saanud klassijuhatajalt 50% vastajatest, mõnelt teiselt õpetajalt 64% ja enamikult õpetajalt 77%. Kuigi vabades vastustes meenutati koolipsühholoogilt saadud abi, näitas andmeanalüüs, et koolipsühholoogilt ei saanud kunagi abi 68%, -sotsiaaltöötajalt 80% ja -meditsiinitöötajalt 75% vastajatest. *Alati* või *üsna tihti* saadi abi konkreetsetelt klassi- või koolikaaslaselt (52%).

Joonis 24. 2007. a. 12. klasside õpilaste hinnang peamistele toetajatele õppetöö probleemide puhul. Skaala on pööratud: 1 – mitte kunagi, 4 – alati.

Joonis 25. 2007. a. 12. klasside õpilaste hinnang peamistele toetajatele isiklike probleemide puhul. Skaala on pööratud: 1 – mitte kunagi, 4 – alati. * Statistiliselt oluline sooline erinevus.

Mille osas oleks kooliajal olnud vaja rohkem toetust ja abi?

Vastused jagunesid 9 kategooriasse. Neist 8 oli seotud koolitoega ja üks kategooria koondas vastused, kus väideti, et koolipoolset tuge pole vaja.

Kooliajal vajatud abi kirjeldavad kategooriad (tabel A21):

- I Aine konsultatsioonid, juhendamine (30 vastust).
- II Õpioskuste arendamine (10 vastust) – ajaplaneerimine, distsipliin, õpihuvi, õppematerjali käsitlemine.
- III Karjäärinõustamine (9 vastust) – edasiõppimine, oma koha leidmine, väärtuste kujundamine.
- IV Julgustamine, tunnustamine (10 vastust) – moraalne toetus, motiveerimine, abi probleemide lahendamisel.
- V Tervis (1 vastust) – stress ja depressioon.
- VI Suhteprobleemide käsitlemine (9 vastust).
- VII Majanduslik toetus (4 vastust) – rahaline toetus.
- VIII Hobidega tegelemine (1 vastust).
- IX Ei vaja kooli tuge (22 vastust).

Iga 10-s vastaja leidis, et koolipoolset tuge pole vaja. See võib näidata vastajate head iseseisvat hakkamasaamist. Samas viitavad eelmiste küsimuste vastused ka sellele, et kooli potentsiaali ei ole veel õpilase toetamiseks täielikult rakendatud.

PEALE KOOLI LÕPETAMIST

Endiste õpilaste arvamusi koolist, koolitoest ja õpilase elu-olust

Andmeanalüüsi on lülitatud valim IV (vt *Uurimuse korraldus*). 2007. a. andmete sagedustabelid ja 2007. a. andmete võrdlus 2000. a-ga on toodud tabelite osas B. *Peale kooli lõpetamist*.

2007. a. tagasivaatelisele küsimustikule vastanute arv oli 242, vanus 19–25 a., mehi 50, naisi 192 (tabel B1). 2007. ja 2000. a. andmete võrdlus on tehtud 143 vastajaga, (mehi 28, naisi 115), kes vastasid mõlemal uuringuaastal õpilase elu-olu küsimustele. Kuna meeste arv oli vastajate hulgas väike, siis ei ole sooliste erinevuste osas statistilist olulisust määratud.

ELU-OLU, ELUHOIAKUD JA TERVIS

Hariduselt olid küsitletud peamiselt kesk- ja keskeriharidusega (54%) (tabel B2). Enamasti oli tegemist töötavate (39%) ning töö kõrvalt õppivate (32%) vastajatega, ainult õpingutega tegeles 14% vastanutest (sama osakaal meeste ja naiste puhul) (tabel B3). Meeste ühiskondlik hõivatus on kõrgem – mittetöötavaid ja -õppivaid vastajaid oli meeste hulgas 8%, naiste hulgas 16%.

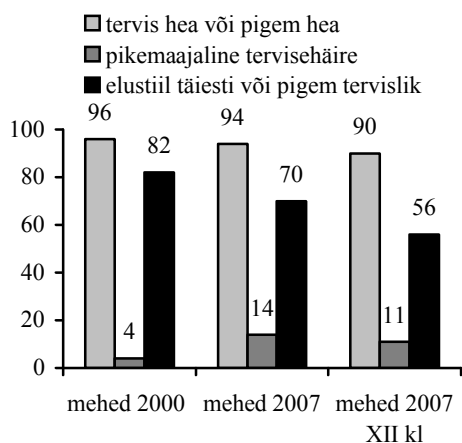
Noored ei kiirusta vormistama ametlikku abielusuhet – vastajatest olid abielus 8% (2% meestest ja 9% naistest), vabaabielu märkis 36% (meestest 26% ja naistest 39%) (tabel B4). Vastavalt on ka laste arv väike (1–2) ning lapsi omab naistest 22% ja meestest 8% (tabel B5).

Üldiselt olid vastused optimistlikud. 42% väitis, et on rahul oma saavutuse ja senise eluga ning 52% leidis, et on enamasti hakkama saanud (tabel B6). Tuleviku suhtes olid mehed veidi ambitsioonikamad – 48% meestest ja 32% naistest väitis, et neil on palju plaane, mida kavatsevad ellu viia. Plaanide täitumises polnud kindlad 44% meestest ja 58% naistest, ebamäärasele tulevikule osutas 8% nii meestest kui naistest (tabel B7). Ilmselt on vanusega tehtud teatud korrektsioone oma tulevikuplaanides ja unistuste täitumine on mõnevõrra reaalsem. Võrreldes eelmise uuringuga ollakse oma saavutuste ja senise eluga rohkem rahul ning kindlamad oma plaanide elluviimises (tabel B30).

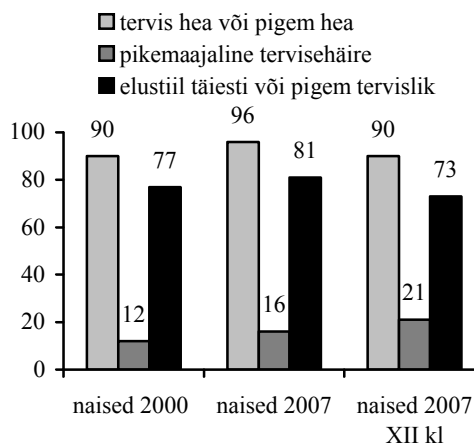
Tervist hindas heaks 47% ning pigem heaks kui halvaks 49% vastajatest (tabel B8). Mehed olid oma tervisest paremal arvamusel, oma tervist hindas *heaks* 54% meestest ja 45% naistest, *pigem heaks* 40% meestest ja 51% naistest. Samas märkis 16% vastajatest, et tal on tervisehäire, mis segab igapäevaelu (tabel B9). See aga lubab järeltada, et tervisehäire ei sega oma tervist (pigem) heaks tunnistamast.

Elustiili tervislikkusele antud hinnangud oldi tagasihoidlikud: 26% meestest ja 10% naistest väitsid, et nende elustiil on *täiesti tervislik* (joonis 26, tabel B10). Enamik hindas oma elustiili *pigem tervislikuks* (44% meestest ja 71% naistest). *Mittetervislikuks* või *pigem mittetervislikuks* tunnistas oma elustiili 30% meestest ja 19% naistest. Jällegi huvitav – ebatervislik elustiil ei pruugi tähendada kehva tervist. See teebki terviseedendajate töö keeruliseks, sest elustiili tervislikkus ja subjektiivne tervisehinnang ei ole vahetult seotud. Hinnangud oma tervisele ja elustiilile ei ole keskmiste võrdluses kahe küsitluse vahelise ajaga oluliselt muutunud (tabel

B31), kui aga vaadata samu mehi ja naisi kahe küsitluse lõikes, siis on vähenenud elustiili *tervislikuks* või *pigem tervislikuks* hindamine meeste hulgas. Olukorrale lisab tõsidust, kui vaatluse alla võtta ka 2007. a. 12. klasside noormeeste vastused (joonis 26). Ka pikemaajalisele tervisehäirele osutajate osakaal on meestel vanusega suurenenud (joonis 26). Naiste osas torkab silma 2007. a. 12. klasside tütarlaste puhul oma elustiili *tervislikuks* või *pigem tervislikuks* hinnanud madal osakaal võrreldes kordusuuringus osalenud naistega (joonis 27).

Joonis 26. Meeste hinnangud tervisele. Vastanute osakaal.

Joonis 27. Naiste hinnangud tervisele. Vastanute osakaal.

Küsitlusele oli lülitatud tunnetatud sidususe näitaja (Antonovsky, 1987). Meditsiinisotsioloog Aaron Antonovsky poolt esitatud mõiste iseloomustab üldist stressile vastupanuressurssi, isiksuslikku eelsoodumust kogeda sündmusi mõistetavate, juhitavate ja mõtestatutena. Tunnetatud sidusus on oluliseks stressiga toimetulekut ning füüsilise ja vaimse tervise säilimist seletavaks teguriks. Tunnetatud sidususe kujunemises on oluline osa lapsepõlve kogemustel, määravaks on järjepidevus, adekvaatne koormus, väärtustatud sotsiaalne aktiivsus. Uurimused on näidanud, et tunnetatud sidususe kujunemise osas on oluline tähtsus lisaks lapsepõlvele ka teismelise- ja noore täiskasvanu eal (vt nt Lundberg, 1997; Virtanen & Koivisto, 2001; Torsheim, Aaroe, & Wold, 2001). Teatud elusündmuste ja stressi mõjul võib tunnetatud sidusus kahaneda ja potentsiaalsed muutused ei ole ilmselt nii harvad, kui eeldas Antonovsky.

Ootuspäraselt oli tunnetatud sidususe keskmine näitaja tõusnud 56,3-lt 2000. a. 60,6-le 2007. a. (tabelid B11 ja B31). Väidetavalt stabiliseerub tunnetatud sidususe näitaja kolmekümnenda eluaasta paiku (Antonovsky, 1987). Võrdluseks – täisealiste elanike uurimuses oli tunnetatud sidususe näitaja 64,2 (küsitletute arv 451; Rützel, Pill, & Heidmets, 2002). Analüüs näitas, et tunnetatud sidusus oli oluliselt seotud sellega, kuidas nähti tulevikku ja kuidas vaadati tagasi minevikule, sealjuures näitajatevaheline seos on 2007. a. oluliselt tugevam kui 2000. a. (tabel 1).

Tabel. 1. Tunnetatud sidususe seos eluhoiakutega (korrelatsioon- ja regressioonanalüüsi tulemused).

Näitajad	SOC			
	2000. a.		2007. a.	
	r	R ² =0,09 F(2, 140)=6,79** β	r	R ² =0,29; F(3, 136)=18,62*** β
Kuidas seni on läinud 2000. a.	-0,22**	-0,16		
Mida ootab tulevikult 2000. a.	-0,25**	-0,21*		
Kuidas seni on läinud 2007. a.			-0,42***	-0,25**
Mida ootab tulevikult 2007. a.			-0,36***	-0,19*
SOC 2000. a.			0,41***	0,28***

* Statistiliselt oluline seos näitajate vahel $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Käesolev andmestik lubab järeldada, et positiivsete eluhoiakute kujundamine noorukieas omab olulist rolli isiksuslike toimetulekuressursside väljakujunemisel. Andmed viitavad tendentsile, et noore täiskasvanu puhul mõjuvad negatiivsed eluhoiakud (kuidas suhtutakse oma minevikku ja tulevikku) elupingetega toimetulekule pärssivamalt kui teismeeas. Sealjuures, kui teismeeas mõjutasid toimetulekuressursse tulevikuootused, siis noore täiskasvanu eas on sellest veelgi olulisem subjektiivne hinnang sellele, kuidas senine elu on läinud.

Seos tunnetatud sidususe ja tervise vahel kujuneb ajapikku. Kordusuuringu andmed näivad seda kinnitavat. 2000. a. andmetes tuleb esile seos tervise ja tunnetatud sidususe vahel läbi terviseseisundi, tunnetatud stressi ja hinnangu oma elustiilile.

PIKEMAAJALINE TERVISEHÄIRE
TUNNETATUD STRESS
ELUSTIILI TERVISLIKKUS
(R² = 0,28; F(3, 138) = 17,69; $p < 0,001$)

—————> HINNANG TERVISELE

TUNNETATUD STRESS
ELUSTIILI TERVISLIKKUS
(R² = 0,21; F(3, 139) = 18,24; $p < 0,001$)

—————> TUNNETATUD SIDUSUS

Samade inimeste küsitlusandmed 2007. a. näitavad ennustavat seost:

STRESS – TUNNETATUD SIDUSUS – TERVIS

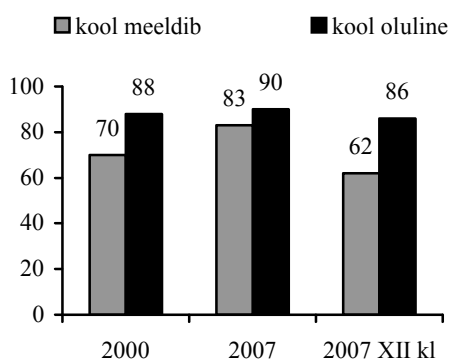
Stressinäitaja seos tunnetatud sidususega: R² = 0,27; F(1, 136) = 51,41; $p < 0,001$. Tunnetatud sidususe seos tervisenäitajaga: R² = 0,10; F(1, 137) = 15,66; $p < 0,001$.

Nendest seostest lähtudes on kooliaastatel (eeskätt stressi ja elustiili kujunemise aspektist) oluline osa tuleviku terviseseisundi kujundamises. Ka tagasivaade kooliaastatele (tollased õnnestumised ja läbikukkumised) võib toetada või vähendada praeguse hetke edusamme.

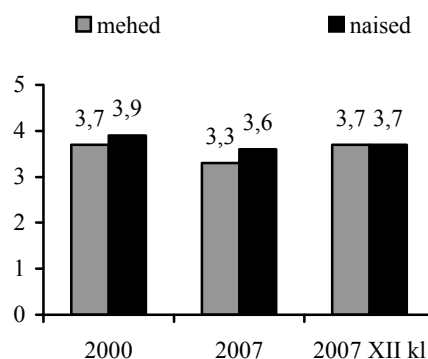
TAGASIVAADE KOOLIAJALE

Kooli tähtsus

Kooliskäimine oli oluline kooliajal ja on seda ka peale kooli lõpetamist. Meeldivus allub aga mäletamise seaduspärasustele. Kordusküsitlusele vastanutest meeldis enamikule koolis käia (tabelid B12) ja mälestustes oli kool muutunud oluliselt meeldivamaks (tabel B32). Kooli tegid meeldivaks inimesed, hea keskkond, traditsioonid ja võimalused, mida kool pakkus (tabel B29). Kooli ebameeldivate külgedena mainiti halbu suhteid ja õhkkonda, õpetajatepoolset hoolimatust, õppetöö probleeme ja keskkonna ebamugavusi. Seevastu kooliskäimise olulisus oli ajas püsiv. Neid tendentse kinnitab ka kordusuuringu tulemuste võrdlemine 2007. a. abiturientide vastustega (joonis 28).

Joonis 28. Hinnangud kooli meeldivusele ja olulisusele. 2000. a. ja 2007. a. kordusküsitluse ning 2007. a. abiturientide vastuste täiesti ja pigem jah osakaalud.

Joonis 29. Hinnang koolikoormusele. 2000. a. ja 2007. a. kordusküsitluse ning 2007. a. abiturientide arvamusel. Skaala: 1 – pidevalt liiga väike, 5 – pidevalt liiga suur.

Koolikeskkond

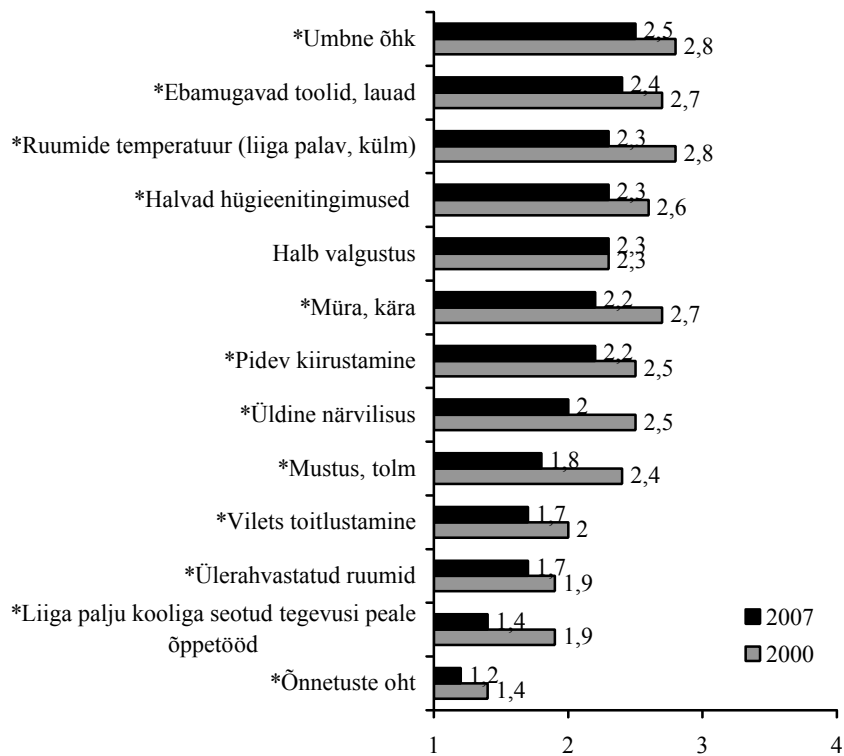
Vastajatest 21% märkis, et koolikeskkond oli täiesti meeldiv ja 64% leidis, et üsna meeldiv (tabel B13). Kõige häirivamad koolikeskkonna asjaolud olid umbne õhk (50% vastanutest leidis, et see häiris üsna või äärmiselt palju), ruumide temperatuur (43%), ebamugav koolimööbel (39%), halb valgustus (37%), halvad hügieenitingimused (36%), müra, kära (34%) (joonis 30, tabel B14). Küsimustikus toodud keskkonnatingimused olid tagasivaates vähem häirivad kui kooliajal, ainult ruumide valgustuse osas oli arvamus sama (tabel B33).

Koolikoormus

Koolikoormust hinnati tagasivaatelisel pigem suureks kui väikeseks (joonis 29). Üle poolte (53%) leidis, et koormus oli *pidevalt* või *vahetevahel* liiga suur (tabel B15). Sealjuures nimetas suurt koormust meestest 42% ja naistest 55%. Kui võrrelda kahe küsitluse tulemusi, siis ollakse tagasivaates koormuse suhtes leplikumad – keskmine näitaja on oluliselt vähenenud nii meeste kui naiste puhul (tabel B34).

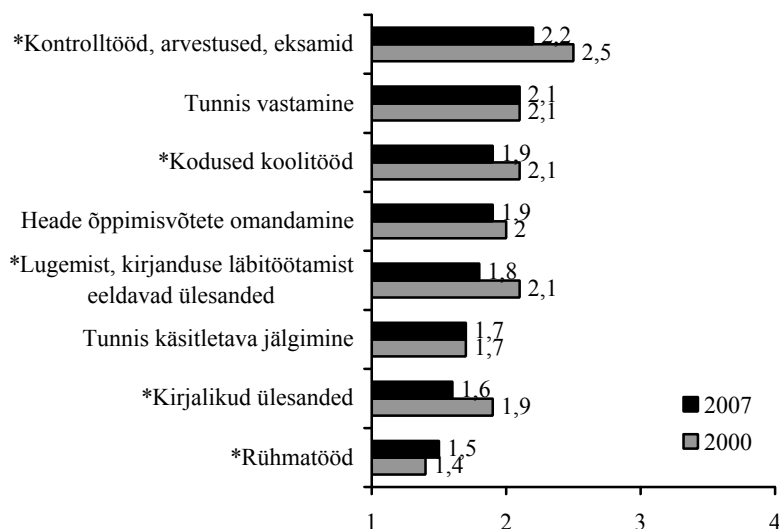
Raskused õppetöös

Õppetöö raskustest olid tagasivaates esiplaanil kontrolltööd ja eksamid, tunnis vastamine, heade õppimisvõtete omandamine, lugemist (kirjanduse läbitöötamist) eeldavad ülesanded (tabelid B16 ja B35). Võrreldes kooliajal antud vastustega tundusid rühmatööd tagantjärele veelgi raskemad, ülejäänud koolitööd aga kergemad (joonis 31). Raskused õppetöös puudutasid tagasivaates kõigi kaheksa näitaja osas mehi rohkem kui naisi (tabel B16).

Joonis 30. Koolikeskkonna tegurid, mis häirisid koolitööd 2000. a. ja tagasivaateliselt 2007. a.
Skaala: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

Joonis 31. Koolis raskusi valmistanud asjaolud.

Skaala: 1– üldse mitte, 4 – äärmiselt palju

* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

Koolisuhted

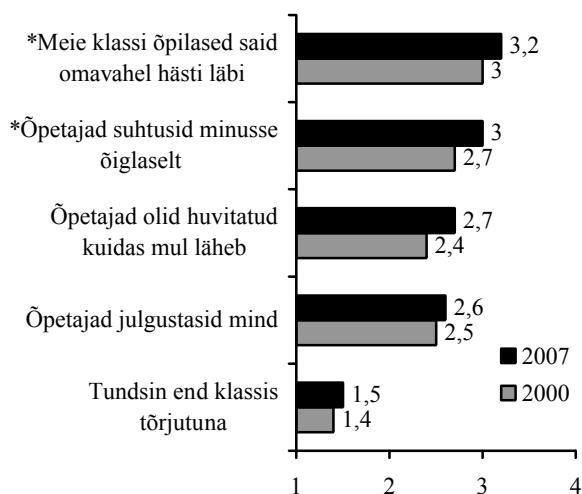
Õpetajatepoolse toe osas oli esitatud kolm küsimust (tabel B17). Vastustest saab järeldada, et õpetajate tähelepanu jagub umbes pooltele õpilastele – 45% vastajatest leidis, et õpetajad (pigem) ei julgustanud neid oma arvamust väljendama ning 42% arvas, et õpetajad (pigem) ei olnud huvitatud sellest, kuidas tal läheb. Samas oli õpetajate õiglast suhtumist kogunud 85% vastajatest. Õigluse osas oli tagantjärele hinnang veelgi tõusnud (tabel B32). 7% vastajatest nimetas ka õpetajatepoolset kiusamist (tabel B14).

88% märkis, et nende klassi õpilased said omavahel (pigem) hästi läbi (tabel B17) ja võrreldes eelmise küsitlusega oli tagantjärele hinnang positiivsem (joonis 32, tabel B32). Klassikaaslaste poolt tõrjutuna tundis end 7% ja õpilastevahelist vägivalda nimetas 29% vastajatest.

Joonis 32. Hinnang kooli-
suhetele.

Skaala: 1 – üldse mitte, 4 –
äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus
kahe aasta näitajate vahel.

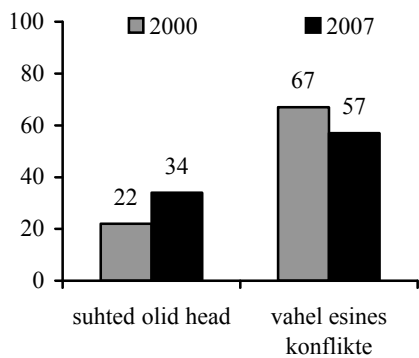

PERE ELU-OLU KOOLIAJAL

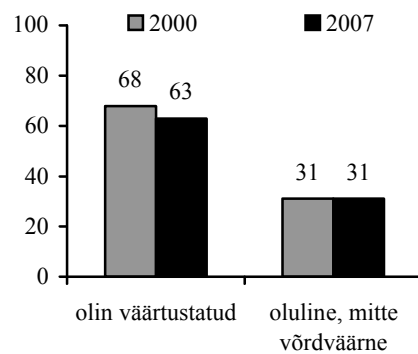
Üle poole vastajatest leidis, et pere majanduslik olukord kooliajal võimaldas toime tulla, kolmandik leidis, et olukord oli hea, 11% leidis, et olukord oli kehvapoolne ja 3% mainis, et nad elasid puuduses (tabel B18).

Peresuhetele anti tagasivaates positiivne hinnang – 57% leidis, et vahel oli konflikte, kuid üldiselt saadi hakkama, 34% märkis, et suhted olid head ja toetavad, samas kajastas 9% vastustest halbu või üksteisest kaugenenuid peresuhteid (joonis 33, tabel B19). Meestest 74% ja naistest 60% tundsid end perekonnas väärtustatuna. 20% meestest ja 35% naistest leidsid, et nad olid *olulised, kuid mitte võrdväärased*. Meestest 6% ja naistest 5% tundsid, et neid *ei märgatud* või nad *olid üleliigsed* (joonis 34, tabel B20). Väärtustatud ja võrdväärseks tajusid naised end peresuhetes vähem kui mehed.

Suhteid perekonnas tajuti tagantjärele positiivsemalt, oma positsiooni peres ja pere majanduslikku olukorda hinnati tagasivaates samasuguseks kui kooliajal (tabel B36).

Joonis 33. Peresuhtetele hinnangu head, toetavad või vahel esines konflikte, kuid üldiselt saime hakkama andnute osakaalud 2000. a. ja tagasivaateliselt 2007. a.

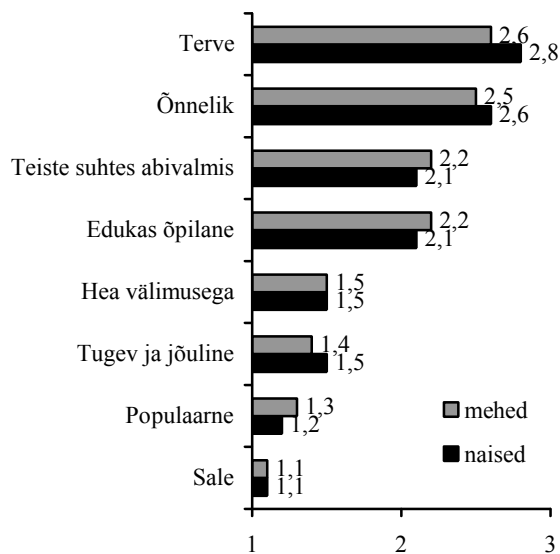

Joonis 34. End peres väärtustatuks või oluliseks, kuid mitte võrdväärseks hinnanute osakaalud 2000. a. ja tagasivaateliselt 2007. a.

Vanemate ootused

Vastajad leidsid, et nende vanemate jaoks oli kooliajal kõige olulisem (küsimustikus loetletud omadustest), et nad oleksid terved ja õnnelikud (joonis 35, tabel B21). Oluliseks peeti ka abivalmidust ja edukust õppetöös, ebaolulisteks hinnati saledust, populaarsust ning tugevust ja jõulisust.

Joonis 35. Kui tähtis oli Teie vanematele, et oleksite 2007. a. Skaala: 1 – ei olnud oluline, 3 – oli väga oluline.

Hea välimuse osas jagunesid vastused enam-vähem pooleks: osa vastajaid leidis, et nende vanemate jaoks oli lapse hea välimus oluline ja osa arvas, et see oli ebaoluline.

TERVIS, STRESS JA TOIMETULEK KOOLIAJAL JA PRAEGU

Kui subjektiivne hinnang tervisele on suhteliselt püsiv, siis oluliselt on tõusnud tajutud stressi tase 10-punktisel skaalal – meestel 4,2-lt 4,7-le (2007. a. abiturientidel 4,8) ja naistel 4,5-lt 5,3-le (2007. a. abiturientidel 5,4) (tabel B31).

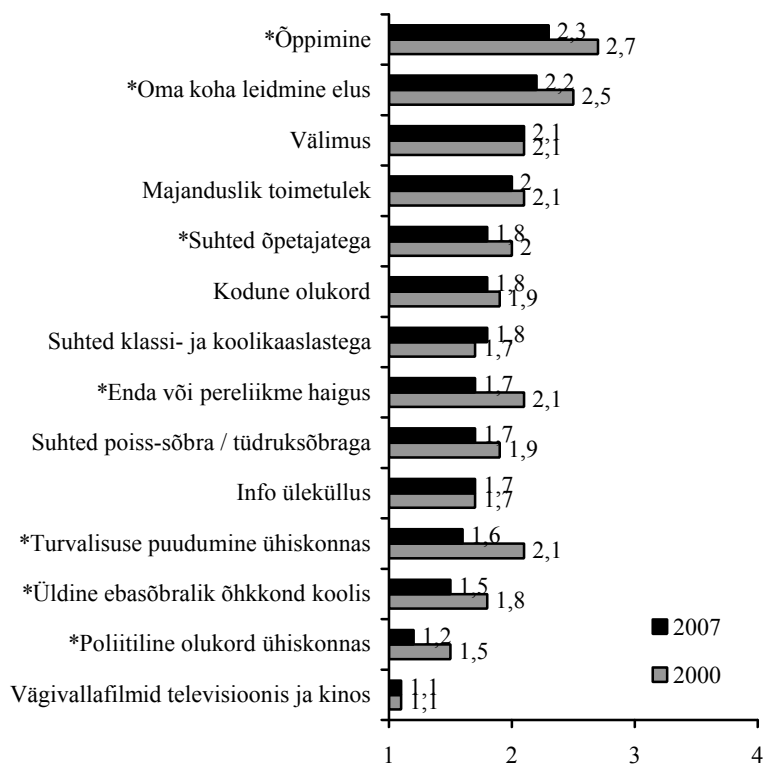
Stressiallikad kooliajal

Stressiallikaid hinnati 14 väitega (joonis 36, tabel B22). Tagasivaates häirisid kooliaegsed probleemid – õppimine, oma koha leidmine elus, ühiskonnaga seonduv, suhted ja haigused – oluliselt vähem kui eelmise küsitluse ajal (tabel B37). Esiplaani olid endiselt õppimisega seotud pinged. Mehi häirisid õppimisega seotud raskused rohkem kui naisi, naistele seevastu tekitasid meestest rohkem probleeme välimus, oma koha leidmine elus ning suhted kaaslasega.

Joonis 36. Hinnang stressiallikele kooliajal 2000. a. ja tagasivaateliselt 2007. a.

Skaala: 1 – üldse mitte, 4 – äärmiselt palju.

* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

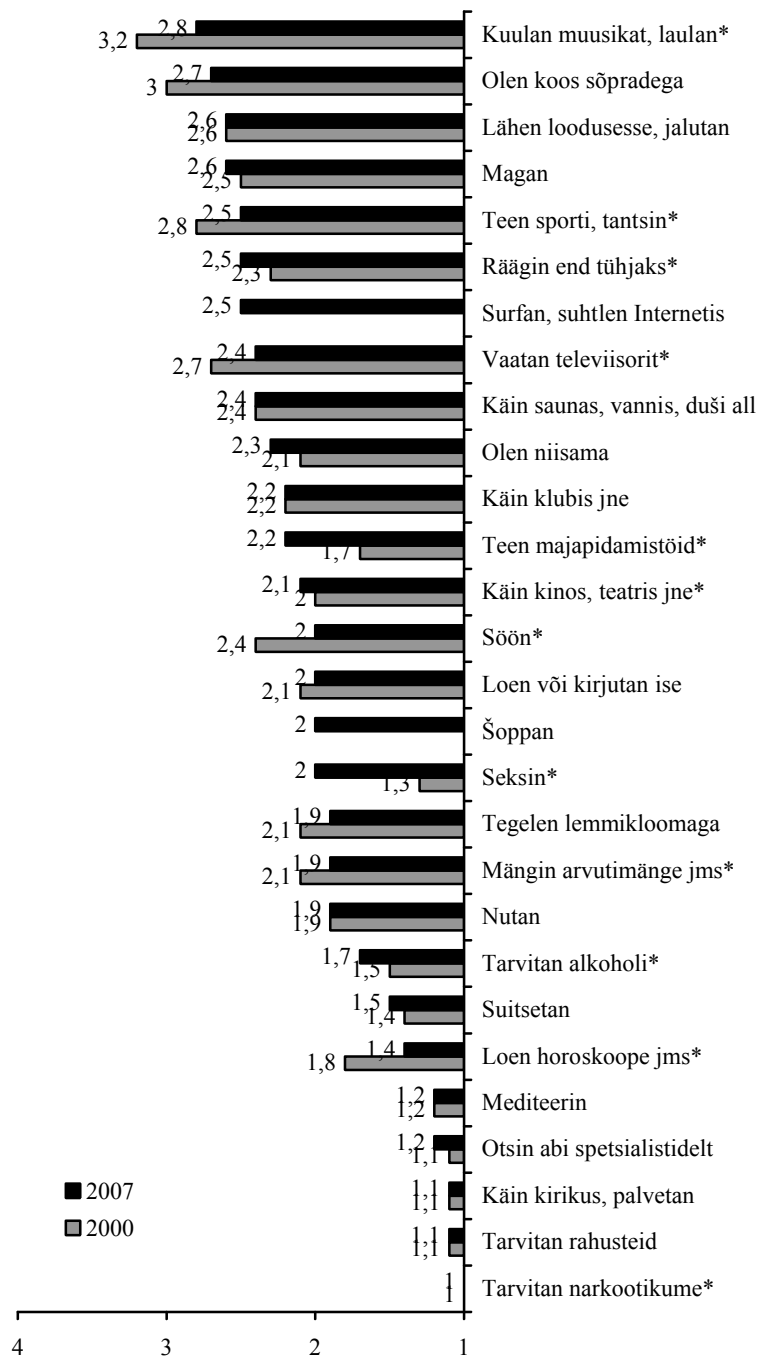

Toimetulek pingetega

Nii naiste kui ka meeste puhul olid stressi maandamise võtetest (joonis 37, tabel B23) enim kasutatavad muusika, sõbrad, televiisori vaatamine, looduses viibimine, magamine. Kõige vähem kasutati narkootikume, rahusteid, religioosset tegevust, spetsialisti poole pöördumist, mediteerimist, horoskoopide lugemist, suitsetamist. Mehed maandavad pingeid naistest

rohkem sportides, narkootikume ja alkoholi tarbides, arvutimänge mängides või ristsõnu lahendades. Naised räägivad, söövad, teevad veeprotseduure, loevad horoskoope, teevad majapidamistöid, loevad ja kirjutavad rohkem kui mehed.

Vahepealsete aastatega on pingete maandamiseks hakatud vähem kasutama söömist, muusikat, sportimist, televiisori vaatamist. Rohkem kasutatakse seksimist, majapidamistööde tegemist, alkoholi. Sõpradega koos olemist ja narkootikume kasutavad mehed nüüd rohkem ja naised vähem kui eelmise küsitluse ajal (tabel B38).

Joonis 37. Stressi maandamise võtted.
Skaala on pööratud: 1- ei kasuta kunagi, 4- kasutan enamasti.
* Statistiliselt oluline erinevus kahe aasta näitajate vahel.

KOOLITUGI

Koolipoolset tuge uuriti nii õppetöö kui isiklike probleemide lõikes ning saadud toetuse ja aitajate osas. Toodud on ka vastajate poolt nimetatud tegurid, mis muutsid koolikeskkonna meeldivaks või ebameeldivaks (tabel B29).

Tugi õppetöös

Peamiste koolipoolsete toetajatena (joonis 38, tabel B24), kes/mis aitasid *alati* või *üsna tihti*, nimetati kõige enam konkreetseid klassikaaslast (69% vastajatest), õppematerjali (43%), klassijuhatajat (40%). Koolipsühholoogilt, -sotsiaaltöötajalt, -meditsiinitöötajalt või mõnelt muult koolitöötajalt saadi abi harva, enamik vastas *mitte kunagi*. Põhjus ilmselt nende spetsialistide väheses integreerituses koolikonteksti.

Avatud küsimusele *Millist tuge saite koolist õppetöö probleemide puhul?* antud vastused jaotusid sisuanalüüsil kolme kategooriasse (tabel B25):

A. Konkreetne abi (nimetati 72 korral)

- Juhendamine ja konsultatsioonid (61);
- Õppematerjalid (7);
- IT tugi (2);
- Avaliku esinemise kogemuse võimaldamine (2).

B. Üldine vastutulelik suhtumine (nimetati 89 korral): vastutulelikud ja abivalmis õpetajad, mõistev suhtumine, klassikaaslaste abi jne.

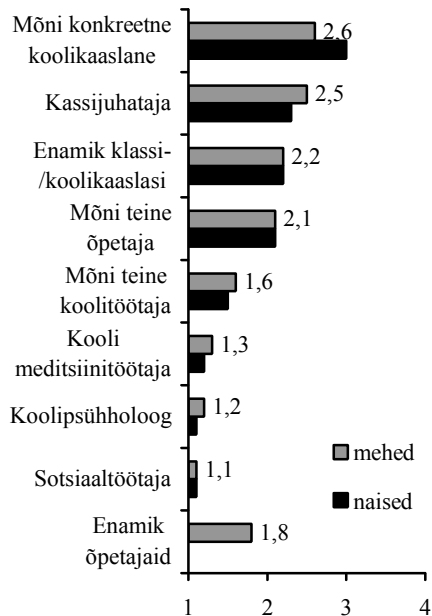
C. Ei saanud koolist abi

Vastustes nimetati koolipoolse toetuse mittesaamist (nimetati 25 korral), koolivälist tuge – vanemad aitasid (6 korral) – ja ise hakkama saamist (24 korral). Mitmest vastustest jäi kõlama kriitiline suhtumine endasse: *ei saanudki [abi], sest olin häbelik; ei saanudki [abi], sest ei julgenud küsida*.

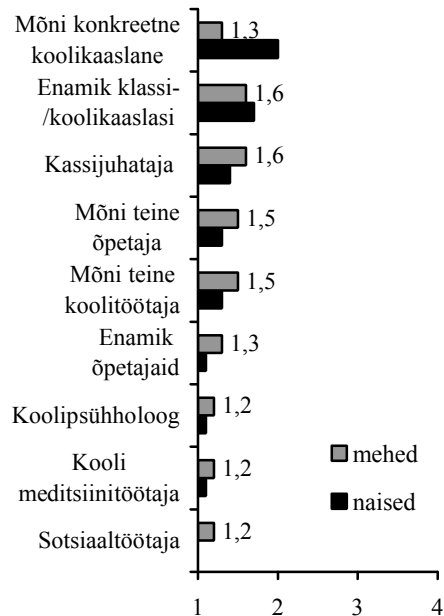
Tugi isiklike probleemide osas

Isiklike probleemide osas nimetati peamiselt heasoovlikku suhtumist õpetajate poolt, kuid märksa enam nimetati abi mitteküsimist ja abi mittesaamist isiklikes küsimustes (tabelid B26 ja B27). Mainiti, et isiklik elu pole seotud kooliga.

Väga vähesed vastajad nimetasid õpetajaid peamiste koolipoolsete toetajatena isiklike probleemide puhul (joonis 39): mitte kunagi ei saanud abi klassijuhatajalt 66%, mõnelt teiselt õpetajalt 73%, peaaegu mitte keegi polnud abi saanud koolipsühholoogilt, -sotsiaaltöötajalt, -meditsiinitöötajalt, mõnelt teiselt koolitöötajalt (üle 90% vastajatest). *Alati* või *üsna tihti* saadi isiklike probleemide puhul abi mõnelt konkreetselt klassi- või koolikaaslaselt (66% vastajatest). Õppematerjalidest on vähe abi, seda näib kinnitavat ka vähene vastajate arv selle küsimuse puhul (vaid 67 vastajat 242-st).

Joonis 38. Tagasivaateline hinnang peamistele toetajatele õppetöö probleemide puhul. Skaala on pööratud: 1 – mitte kunagi, 4 – alati.

Joonis 39. Tagasivaateline hinnang peamistele toetajatele isikliku elu probleemide puhul. Skaala on pööratud: 1 – mitte kunagi, 4 – alati.

Mille osas oleks kooliajal olnud vaja rohkem toetust ja abi?

Vastused jagunesid 11 kategooriasse (tabel B28). Selle küsimuse all nimetati lisaks koolipoolsele toele ka koduse abi vähesust, mis on koondatud omaette kategooriaks.

Kooliajal vajatud abi kirjeldavad kategooriad:

I Aine konsultatsioonid, juhendamine (45 vastust) – nimetati üldise toetuse vajadust koolitöodes, abi nii reaal- kui humanitaarainetes ja keelte õppimisel, aga ka personaalset abi õppeainetest arusaamiseks.

II Õpioskuste arendamine (10 vastust) – ajaplaneerimine, info selekteerimine, koostöö ja arutelude arendamine, õppimistahte tugevdamine. Need teemad võiks kokku võtta ühe küsitletu vastusega: *Kuidas õppida ilma tuupimata?*

III Vähe õppematerjali (1 vastus).

IV Karjäärinõustamine (12 vastust) – elukutsevalik ja edasiõppimine.

V Julgustamine, tunnustamine (23 vastust) – enesearendamise, iseseisva mõtlemise ja tegutsemise ergutamine, edusammude tunnustamine.

VI Tervis (5 vastust) – terviseprobleemidest rääkimine.

VII Suhted (17 vastust) – suhtlemisoskuste kujundamine.

VIII Koolipsühholoogi olemasolu koolis (9 vastust) – psühholoogiline nõustamine ei ole koolides piisavalt kättesaadav.

IX Majanduslik toetus (8 vastust).

X Huvitegevuste korraldamine (7 vastust).

XI Vanemate kaasamine koolis toimuvasse (4 vastust).

Toodud koolitoe vajaduste loetelus tulevad koolitööde ja tegevustega seotud abi kõrval esile soov julgustuse ja tunnustuse järele ning vajadus suhte- ja heaoluprobleemide käsitlemiseks.

KOKKUVÕTE

Projekt KOOLITUGI andis võimaluse kriitiliseks sissevaateks õpilase igapäevaellu ning võimaluse kokku võtta viimase kümne aasta õpilaste elu-olu küsitlused.

Keskmete näitajate põhjal on kooliõpilane viimasel kümnendil olnud terve ja elurõõmus ning vaatab rahulolevalt tagasi minevikule ja seab plaane tulevikuks. Selle taustal on erinevate aastate lõikes 6–9% õpilasi märkinud, et teda on saatnud ebaõnnestumised ja neist osale tundub tulevik lootusetu. 2007. a. küsitluses märkisid 7 õpilast 216-st, et nad on inimesena täielikult ebaõnnestunud. Kas neid on vähe või palju? Kas 68 õpilast 216-st, kes märkisid, et on oma saavutuste ja senise eluga rahul, saavad ise hakkama? Kas õpilane teab, kuidas oma eluplaane, võimalusi ja personaalseid ressursse kooskõlla viia? Kas see, kelle poole ta pöördub, teab, kuidas teda toetada, et ta leiaks elurõõmu ja rahulolu? Kuidas märgata erineva eluhoiaku- ja elukäiguga õpilaste vajadusi? Need küsimused on ilmselt sõlmküsimused koolitoe toimimiseks. Noore inimese elus ei saa kõiki probleeme ära hoida ja ei peagi, sest probleemidega hakkamasaamine on oluline ajend elus edasi liikumiseks, enesearendamiseks, edu tunnetamiseks, eneseväärtuse tõusuks. Küsimuseks on, kuidas toetada, et mõlemad osapooled tunnetaksid end oluliste, väärtuslike ja võrdväärsete partneritena. Selles andmeraamatus ei ole nendele küsimustele konkreetseid vastuseid, küll aga tuleb esile mitmeid trende õpilaste arusaamades, hoiakutes ja käitumises, mida saab arvestada koolitoe korraldamisel.

Hinnang tervisele on aastate lõikes stabiilne – üheksa õpilast kümnest hindavad oma tervist *heaks* või *pigem heaks kui halvaks*. Samas on stressi tase tõusnud. Hinnangus elustiilile on toimunud nihe ebatervisliku suunas (eeskätt noormehed) ning stressi maandamiseks on hakatud rohkem seksima, alkoholi, narkootikumide ja rahusteid tarvitama. Pingete maandamise võtete kasutamissagedus on üldiselt suurenenud. Varasemast rohkem nimetati 2007. a. õpilaste poolt pingemaandamise võtetena ka kultuuriüritusi, religioosseid tegevusi, veeprintseduure, majapidamistöid, lemmikloomaga tegelemist. Tunnustevaheliste seoste pinnalt saab väita, et noorukiea edusammud ja stressid on olulisteks tervist ja eluga hakkamasaamist kujundavateks teguriteks täiskasvanueas.

Kooliskäimine on nii õppija kui vilistlase jaoks oluline ja kooli tähtsus on aastatega tõusnud. Kooli tähtsus ja meeldivus on aga kaks eri asja. Kuigi pooled 2007. a. XII klassi vastajatest leidsid, et kool *pigem meeldis*, oli vaid 3% noormehi ja 7% tütarlapsi, kellele kool *täiesti meeldis*. Seevastu vilistlaste poolt vaadatuna tundub kool meeldivam kui „asja sees olijatele“, tõstetakse esile meeldivaid inimesi, head keskkonda, traditsioone ja võimalusi, mida kool pakkus.

Kõigi uuritud aastakäikude lõikes leidis iga kolmas-neljas vastaja, et koolikoormus sobib. Iga teine leidis, et koolikoormus oli *vahetevahel* või *pidevalt* liiga suur. Koolikoormus on paratamatu, kuid kas selle olukorra võib kokku võtta tõdemusega, et stress on elu-olu loomulik osa ning teatud pingutust on vaja edukaks soorituseks ja elus edasi jõudmiseks? Koolipinget ununeb ajapikku – tagasivaates hinnati koolikoormust oluliselt väiksemaks kui kooliajal. Mõttehetk (vastaja kommentaar): *Tõenäoliselt alahindan kooliaegseid muresid/mõtteid, mineviku hädad tunduvad tühised. Pealegi on ju liialdamine kole.*

Koolikoormus ei tähenda ainult õppetööd. Oluline osa koormuse suurendaja ja vähendajana on koolikeskkonnal, suhetel, õppimisvõtetel ja nende rakendamise oskustel, mis kõik on koolitoe komponendid. Mõttehetk (vastaja kommentaar): *Inimesed ei oska enam leida rõõmu piasjadest ja tänu sellele tekib stress. Minul hakkab stress peale keskkooli lõppu langema.*

Koolikeskkonna küsimused näitasid aastate lõikes, et üldiselt on koolid muutunud puhtamaks. Samal ajal on suurenenud rahulolematuse hügieeningimustega (WC, riietumis- ja pesemisvõimalused), endiselt häirivad umbne õhk, ruumide temperatuur, müra-kära, närvilisus, ülerahvastatud ruumid (ehk on just õpilaste arv siin määravaks kooliolude kujundajaks?).

Koolitöös on traditsioonilisteks pingelikeks kontrollitööd, arvestused, eksamid, kodused tööd ja tunnis vastamine. Viimane on läbi aegade tütarlastele olnud raskem kui noormeestele. Rühmatööd, tunnis käsitletava jälgimine ja heade õppimisvõimaluste omandamine on hakanud rohkem raskusi tekitama. Kergemini saadakse hakkama lugemist ja kirjanduse läbitöötamist eeldavate ülesannetega.

Aastakäikude lõikes on näha, et õpetajatepoolne toetus – julgustamine, huvitatus, õiglane suhtumine – on oluliselt kasvanud. Tähelepanul on paraku omad toimemehhanismid. Kärarikka kooli suures klassis ei suuda õpetaja kõiki ühtviisi märgata ning kui keskkond ei paku võimalust tähelepanu toetavate närvimehhanismide taastamiseks/taastamiseks, siis kujunebki olukord, kus õpetaja huvi ja julgustavat sõna jagub vaid pooltele õpilastele ning osa kogevad õpetaja suhtumist kiusamise ja ebaõiglusega. Ilmselt viitab õpetaja koormatusele ka õpilaste poolt esitatud koolipoolsete aitajate pingerida, kus vaid pooled vastajatest märkisid, et on klassijuhatajalt *alati* või *üsna tihti* abi saanud, teistelt koolitöötajatelt aga enamik vastajatest abi ei saanud. Olgu siinkohal väike tagasipõige 1998. aastasse, kus üle-eestilisse õpilase elu-olu uurimusse olid haaratud ka õpetajad. Tol ajal oli küsitluses osalenud õpilastest 34% ja õpetajatest 7% veendunud, et õpilased oma probleemidele koolist leevendust ei leia (Rüütel, 1999). Need vastused näitasid selget mittevastavust kooli poolt pakutava ja õpilaste poolt soovitava abi/toetuse osas. Ka koolitoe küsitluse tulemused viitavad dialoogi loomise vajadusele õpilase ja kooli vahel. Nende vastuste hulk, kus väideti, et *koolist abi ei saanud ja püüti ise oma probleemidega hakkama saada*, on küll vilistlaste hulgas väiksem kui 2007. a. abiturientidel, kuid näitab ikkagi, et kooli potentsiaali ei ole piisavalt ära kasutatud, koolituge ei ole selgitatud ja korraldatud nii, et õpilane leiaks oma probleemile lahenduse. Pole ju kasu abist, mis ei vasta abivajaja vajadustele.

Mõttehetk (vastaja kommentaar): *Keskkooli ajal suhtusid õpetajad õpilastesse paremini kui põhikooli ajal, olid vastutulelikumad.*

Õpilaste omavahelisi suhteid hindas enamik vastajaid *heaks* või *pigem heaks*. Klassi- ja koolikaaslased olidki peamiselt aitajad nii õppetöö kui ka isiklike probleemide puhul. Siiski, tõrjutust oli kogunud iga kümnes õpilane ja ligi kolmandik vastajatest oli märganud koolis vägivaldat.

Vastustest pere elu-olu küsimustele võib järeldada, et enamik leidis tuge oma perekonnast ja vanemate ootused toetavad koolis hakkamasaamist. Arvati, et vanematele on oluline, et nad oleksid terved, õnnelikud, edukad ja abivalmis õpilased. Välimuse ja populaarsusega seondud oli vähem tähtis. Sealjuures on peresuhete hindamisel tütarlapsed tundlikumad (kriitilisemad) – nad andsid positiivseid hinnanguid vähem kui noormehed. Kui võrrelda hinnanguid (kooliaegsetele) pereoludele kooliajal ja peale seda, siis tagasivaates hinnatakse suhteid peres paremaks, kuid oma positsiooni ja pere majanduslike olude osas on arvamus jäänud samaks. Kooli ilmselt ei saa oluliselt mõjutada pere majanduslikku olukorda ja suhteid. Küll aga aitab koostöö peredega märgata väljaspool kooli hädasolevaid õpilasi ning toetada asjakohase abi otsimist-leidmist.

Kooli emotsionaalne õhkkond algab õpetajast. 1998. a. kohtas keskmises Eesti koolis sagedamini stressis õpetajat (kõrge stressiga oli iga neljas) kui stressis õpilast (kõrge stressiga oli iga seitsmes) (Rüütel, 1999). Kuidas on praegu, kui õpilaste stressitase on aastatega tõusnud? Kõlab küll veidi kulunud väitena, kuid tahaks selle ikkagi lõpulausena kirja panna – ainult siis, kui tugi õpetajale on hästi toimiv, saab ta luua õppimist toetava keskkonna ja pakkuda tuge oma õpilastele.

VIITED

- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lundberg, O. (1997). Childhood conditions, sense of coherence, social class and adult ill health: exploring their theoretical and empirical relations. *Social Science and Medicine*, 44(6), 821-831.
- Rüütel, E. (2004). Sense of coherence related differences in stress, health and mood of life among Estonian secondary school students. *Master of Public Health Essay MPH 2004: 7*. Göteborg: Nordic School of Public Health.
- Rüütel, E. (1999). Õpilaste ja õpetajate arvamusi koolistressist. *Haridus*, 6, 34-38.
- Rüütel, E. (toim.), Elenurm, T., Kutsar, D., Uljas, J. (1998). *Tudengitervis: Andmeid ja näpunäiteid*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.
- Rüütel, E., Pill, E., Heidmets, M. (2002). Tunnetatud sidusus kui toimetulekuressurss kuriteo ja õnnetuse kontekstis. Rmt.: *Usaldus. Vastutus. Sidusus. Eesti Sotsiaalteaduste III aastakonverents* (lk. 147-152). Tallinn: TTÜ Kirjastus.
- Tamm, M., Leino, M. (2008). *Koolitugi*. Tallinn: Tallinna Haridusamet, Tallinna Ülikool.
- Torsheim, T., Aaroe, L. E., & Wold, B. (2001). Sense of coherence and school-related stress as predictors of subjective health complaints in early adolescence: interactive, indirect or direct relationships? *Social Science and Medicine*, 53, 603-614.
- Virtanen, P., Koivisto, A. M. (2001). Wellbeing of professionals at entry into labour market: A follow up survey of medicine and architecture students. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 55(11), 831-835.

TABELID

A. KOOLIAEG

KÜSITLUSTE ANDMESTIK

Valim I: 2007 XII kl

Valim II: 2003 X kl ja 2005 XII kl

Valim III: 1998 X kl ja 2000 XI kl

VALIMI ÜLDANDMED

Tabel A1. Küsitletute arv

	Mehed		Naised		Kokku
	n	%	n	%	n
10. klass 1998. a. sügis (1998 X kl)	145	43	195	57	340
11. klass 2000. a. kevad (2000 XI kl)	144	43	193	57	337
10. klass 2003. a. kevad (2003 X kl)	112	40	165	60	277
12. klass 2005. a. kevad (2005 XII kl)	95	43	128	57	223
12. klass 2007. a. kevad (2007 XII kl)	82	38	135	62	217

Tabel A2. Küsitletute vanus

	Mehed		Naised		Kokku	
	Keskmine	Min-max	Keskmine	Min-max	Keskmine	Min-max
1998 X kl	15,6	14-17	15,5	15-17	15,5	14-17
2000 XI kl	17,6	16-19	17,4	17-18	17,5	16-19
2003 X kl	17,1	16-18	17,1	16-18	17,1	16-18
2005 XII kl	19,1	18-21	19,1	18-20	19,1	18-21
2007 XII kl	19,1	18-22	18,9	18-21	19,0	18-22

ÕPILASTE ELUHOIAKUD JA TERVIS

Tabel A3. Kuidas on Teil seni läinud?

	Olen oma saavutuste ja senise eluga rahul		Enamasti olen hakkama saanud		Mul on olnud rohkesti ebaõnnestumisi		Tunnen, et olen inimesena täielikult ebaõnnestunud		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl	118	35	191	56	27	8	3	1	339
mehed	67	46	67	46	9	6	2	2	145
naised	51	26	124	64	18	9	1	1	194
2000 XI kl	111	33	197	58	22	7	7	2	337
mehed	47	32	79	55	14	10	4	3	144
naised	64	33	118	61	8	4	3	2	193
2003 X kl	96	36	162	58	11	4	6	2	275
mehed	39	35	66	59	4	4	2	2	111
naised	57	36	96	58	7	4	4	2	164
2005 XII kl	82	37	124	56	14	6	3	1	223
mehed	37	39	48	51	7	7	3	3	95
naised	45	35	76	59	7	5	3	1	121
2007 XII kl	68	31	131	61	10	5	7	3	216
mehed	26	32	45	56	4	5	6	7	81
naised	42	31	86	64	6	4	1	1	135

Tabel A4. Kuidas suhtute tulevikku?

	Kavatsen palju plaane ellu viia		Mul on teatud ootused, mille täitumises pole kindel		Tulevik tundub ebamäärane		Tulevikult ei ole mul midagi eriliselt oodata		Tulevik tundub mulle lootusetuna		Ei ole sellele mõelnud		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl	135	40	156	46	25	7	2	1	5	1	17	5	340
mehed	66	46	64	44	7	5	0	0	3	2	5	3	145
naised	69	36	92	47	18	9	2	1	2	1	12	6	195
2000 XI kl	120	35	162	48	37	11	2	1	4	1	12	4	337
mehed	44	31	67	47	20	14	2	1	2	1	9	6	144
naised	76	39	95	49	17	9	0	0	2	1	3	2	193
2003 X kl	95	34	148	54	23	8	3	1	2	1	5	2	276
mehed	47	42	49	44	8	7	3	3	0	0	4	4	111
naised	48	29	99	60	15	9	0	0	2	1	1	1	165
2005 XII kl	90	41	103	47	15	7	5	2	2	1	4	2	219
mehed	50	54	33	36	5	5	1	1	2	2	2	2	93
naised	40	32	70	55	10	8	4	3	0	0	2	2	126
2007 XII kl	86	40	90	42	25	12	3	1	6	3	5	2	215
mehed	35	44	28	35	10	13	2	3	4	4	1	1	80
naised	51	38	62	46	15	11	1	1	2	1	4	3	135

Tabel A5. Tervisenäitajad

Milliseks hindate oma tervist?		Hea		Pigem hea kui halb		Pigem halb kui hea		Halb		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
2007 XII kl	Kokku	95	44	99	46	15	7	6	3	215
	mehed	38	46	36	44	3	4	5	6	82
	naised	57	43	63	47	12	9	1	1	133
2000 XI kl	Kokku	172	51	127	38	33	10	4	1	336
	mehed	88	62	42	29	13	9	0	0	143
	naised	84	44	85	44	20	10	4	2	193
Kas Teie elustiil on tervislik?		Jah		Pigem jah kui ei		Pigem ei kui jah		Ei		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
2007 XII kl	Kokku	32	16	99	50	56	29	9	5	196
	mehed	13	17	30	39	25	33	8	11	76
	naised	19	16	69	57	31	26	1	1	120
2000 XI kl	Kokku	73	22	180	54	71	21	11	3	335
	mehed	37	26	70	49	31	22	4	3	142
	naised	36	18	110	57	40	21	7	4	193
Kas Teil on mõni pikemaajaline tervisehäire, mis segab igapäevaelu?		Jah		Ei		N				
		n	%	n	%	n	%			
2007 XII kl	Kokku	38	20	149	80	187				
	mehed	9	11	60	89	69				
	naised	29	21	89	79	118				
2000 XI kl	Kokku	44	13	291	87	335				
	mehed	15	11	127	89	142				
	naised	29	15	164	85	193				

KOOLIOLUD

Tabel A6. Vastamisel lähtuge sellest, milline mälestus Teil üldiselt on oma kooliajast

		Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Mulle meeldib koolis käia	1998 X kl	15	4	147	43	145	43	33	10	340
	mehed	8	6	49	34	73	50	15	10	145
	naised	7	4	98	50	72	37	18	9	195
	2000 XI kl	12	3	130	39	150	45	45	13	337
	mehed	7	5	50	35	70	48	17	12	144
	naised	5	3	80	41	80	41	28	15	193
	2003 X kl	29	11	120	43	113	41	14	5	277
	mehed	19	17	38	34	44	40	10	9	111
	naised	10	6	82	50	69	42	4	2	165
	2005 XII kl	15	7	81	37	100	45	25	11	221
	mehed	6	6	46	49	34	36	8	9	94
	naised	9	7	35	28	66	52	17	13	127
	2007 XII kl	13	6	68	32	122	56	13	6	216
	mehed	7	9	33	40	39	48	3	3	82
naised	6	5	35	26	83	62	10	7	134	
Kooliskäimine on minu jaoks väga oluline	1998 X kl	12	4	69	20	116	34	143	42	340
	mehed	4	3	29	20	55	38	57	39	145
	naised	8	4	40	21	61	31	86	44	195
	2000 XI kl	8	3	69	20	126	37	134	40	337
	mehed	2	1	27	19	63	44	52	36	144
	naised	6	3	42	22	63	33	82	42	193
	2003 X kl	6	2	24	9	140	51	106	38	276
	mehed	6	5	17	15	43	39	45	41	111
	naised	0	0	7	4	97	59	61	37	165
	2005 XII kl	7	3	30	14	105	48	79	35	221
	mehed	5	5	16	17	52	56	21	22	94
	naised	2	2	14	11	53	42	58	45	127
	2007 XII kl	7	3	25	11	125	58	60	28	217
	mehed	4	5	12	14	49	60	17	21	82
naised	3	2	13	10	76	56	43	32	135	

Tabel A7. Kas järgmised seigid häirisid Teie koolitööd?

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Ülerahvastatud ruumid	2007 XII	57	27	94	43	51	24	13	6	215
	..									
	mehed	26	32	38	46	13	17	4	5	81
	naised	31	23	57	42	38	28	9	7	134
	2000 XI kl	100	30	167	50	62	18	6	2	335
	..									
mehed	39	27	74	51	28	20	3	2	144	
naised	61	32	93	49	34	18	3	1	191	
Müra, kära	2007 XII	14	7	85	40	77	35	38	18	214
	..									
	mehed	8	10	35	43	29	36	9	11	81
	naised	6	5	50	38	48	36	29	21	133
	2000 XI kl	18	5	132	40	151	45	33	10	334
	..									
mehed	13	9	60	42	59	42	10	7	142	
naised	5	3	72	37	92	48	23	12	192	
Halb valgustus	2007 XII	52	24	88	41	57	26	20	9	217
	..									
	mehed	21	26	32	39	22	27	7	8	82
	naised	31	23	56	41	35	26	13	10	135
	2000 XI kl	74	22	144	43	92	28	24	7	334
	..									
mehed	33	23	68	47	31	22	12	8	144	
naised	41	22	76	40	61	32	12	6	190	
Umbne õhk	2007 XII	21	10	57	26	80	37	58	27	216
	..									
	mehed	9	11	20	24	29	36	24	29	82
	naised	12	9	37	28	51	38	34	25	134
	2000 XI kl	13	4	98	29	157	47	69	20	337
	..									
mehed	3	2	50	35	63	44	28	19	144	
naised	10	5	48	25	94	49	41	21	193	
Ruumide temperatuur (liiga palav, külm)	2007 XII	21	10	62	29	83	38	50	23	216
	..									
	mehed	12	15	24	29	28	34	18	22	82
	naised	9	7	38	28	55	41	32	24	134
	2000 XI kl	22	7	123	37	139	41	52	15	336
	..									
mehed	12	8	56	39	58	40	18	13	144	
naised	10	5	67	35	81	42	34	18	192	
Mustus, tolm	2007 XII	46	22	84	39	65	30	20	9	214
	..									
	mehed	26	32	29	35	20	24	7	9	82
	naised	20	15	55	41	45	34	13	10	135
	2000 XI kl	39	12	152	45	111	33	35	10	337
	..									
mehed	19	13	65	45	46	32	14	10	144	
naised	20	10	87	45	65	34	21	11	193	
Ebamugavad toolid, lauad	2007 XII	30	14	79	37	70	33	33	16	212
	..									
	mehed	14	18	31	39	24	30	11	13	80
	naised	16	12	48	36	46	35	22	17	132
	2000 XI kl	37	11	121	36	116	35	61	18	335
	..									
mehed	17	12	55	38	46	32	26	18	144	
naised	20	10	66	35	70	37	35	18	191	

Tabel A7 (järg). Kas järgmised seigad häirisid Teie koolitööd?

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Halvad hügieenitingimused	2007 XII	31	15	43	20	71	33	68	32	213
	..									
	mehed	15	19	23	28	24	30	19	23	81
	naised	16	12	20	15	47	36	49	37	132
	2000 XI kl	60	18	125	37	101	30	51	15	337
	..									
mehed	25	17	67	47	39	27	13	9	144	
naised	35	18	58	30	62	32	38	20	193	
Vilets toitlustamine koolis	2007 XII	53	25	83	39	44	21	33	15	213
	..									
	mehed	19	23	28	35	15	19	19	23	81
	naised	34	26	55	42	29	22	14	10	132
	2000 XI kl	101	30	131	39	61	18	44	13	337
	..									
mehed	44	30	49	34	24	17	27	19	144	
naised	57	30	82	42	37	19	17	9	193	
Üldine närvilisus	2007 XII	34	16	81	38	66	31	32	15	213
	..									
	mehed	20	25	26	33	21	26	13	16	80
	naised	14	11	55	41	45	34	19	14	133
	2000 XI kl	42	13	138	41	112	33	44	13	336
	..									
mehed	26	18	60	41	44	31	14	10	144	
naised	16	8	78	41	68	35	30	16	192	
Pidev kiirustamine	2007 XII	29	14	87	41	62	29	34	16	212
	..									
	mehed	13	16	34	43	18	23	15	18	80
	naised	16	12	53	40	44	33	19	15	132
	2000 XI kl	45	13	132	39	115	35	45	13	337
	..									
mehed	20	14	67	46	44	31	13	9	144	
naised	25	13	65	34	71	37	32	16	193	
Liiga palju kooliga seotud tegevusi, üritusi, kohustusi	2007 XII	69	32	94	43	40	18	14	7	217
	..									
	mehed	28	34	32	39	12	15	10	12	82
	naised	41	30	62	46	28	21	4	3	135
	2000 XI kl	108	33	145	43	61	18	20	6	334
	..									
mehed	46	32	66	46	25	18	6	4	143	
naised	62	33	79	41	36	19	14	7	191	
Õnnetuste oht	2007 XII	125	58	72	33	17	8	3	1	217
	..									
	mehed	48	59	27	33	6	7	1	1	82
	naised	77	57	45	33	11	8	2	2	135
	2000 XI kl	195	58	106	31	23	7	12	4	336
	..									
mehed	87	61	46	32	9	6	2	1	144	
naised	108	56	60	32	14	7	10	5	192	
Muu	2007 XII									40
	..									
	mehed									15
	naised									25
	2000 XI kl									50
	..									
mehed									15	
naised									35	

Tabel A8. Kooliga seotud koormus

		pidevalt liiga suur		vahetevahel liiga suur		sobiv		vahetevahel liiga väike		pidevalt liiga väike		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl		21	6	201	59	115	34	2	1	1	0	340
	mehed	14	10	68	47	60	41	2	1	1	1	145
	naised	7	4	133	68	55	28	0	0	0	0	195
2000 XI kl		25	7	213	64	83	25	11	3	4	1	336
	mehed	10	7	84	58	41	29	7	5	2	1	144
	naised	15	8	129	67	42	22	4	2	2	1	192
2003 X kl		35	13	169	62	63	23	4	1	2	1	273
	mehed	14	13	57	51	36	32	3	3	1	1	111
	naised	21	13	112	69	27	16	1	1	1	1	162
2005 XII kl		15	7	120	55	70	32	8	4	5	2	218
	mehed	4	4	46	50	34	37	5	5	4	4	93
	naised	11	9	74	59	36	29	3	2	1	1	125
2007 XII kl		20	10	111	55	62	31	5	2	5	2	203
	mehed	8	11	37	50	25	33	2	3	2	3	74
	naised	12	9	74	58	37	29	3	2	3	2	129

Tabel A9. Koolitöös raskusi valmistavad asjaolud

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N	
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Tunnis käsitletava jälgimine	1998 X kl		157	46	165	49	17	5	1	0	340
		mehed	58	40	78	54	8	5	1	1	145
		naised	99	51	87	45	9	4	0	0	195
	2000 XI kl		157	47	163	48	15	4	2	1	337
		mehed	63	44	74	52	5	3	2	1	144
		naised	94	49	89	46	10	5	0	0	193
	2003 X kl		93	34	145	52	36	13	2	1	276
		mehed	37	33	55	50	18	16	1	1	111
		naised	56	34	90	54	18	11	1	1	165
	2005 XII kl		96	43	92	42	31	14	3	1	222
		mehed	45	48	32	34	15	16	2	2	94
		naised	51	40	60	47	16	12	1	1	128
2007 XII kl		63	29	123	57	23	11	7	3	216	
	mehed	32	40	34	42	9	11	6	7	81	
	naised	31	23	89	66	14	10	1	1	135	
Rühmatööd	1998 X kl		226	67	95	28	13	4	2	1	336
		mehed	91	64	48	33	4	3	0	0	143
		naised	135	70	47	24	9	5	2	1	193
	2000 XI kl		241	72	81	24	11	3	4	1	337
		mehed	102	71	36	25	5	3	1	1	144
		naised	139	72	45	23	6	3	3	2	193
	2003 X kl		173	63	92	33	10	4	1	0	276
		mehed	64	58	42	38	5	4	0	0	111
		naised	109	66	50	30	5	3	1	1	165
	2005 XII kl		139	62	62	28	17	8	4	2	222
		mehed	59	63	25	27	8	8	2	2	94
		naised	80	62	37	29	9	7	2	2	128
2007 XII kl		132	61	55	25	23	11	7	3	217	
	mehed	48	58	27	33	4	5	3	4	82	
	naised	84	62	28	21	19	14	4	3	135	

Tabel A9 (järg). Koolitöös raskusi valmistavad asjaolud

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N	
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Tunnis vastamine	1998 X kl		107	32	159	47	66	19	8	2	340
		mehed	52	36	67	46	25	17	1	1	145
		naised	55	28	92	47	41	21	7	4	195
	2000 XI kl		128	38	158	47	47	14	3	1	336
		mehed	64	45	63	44	16	11	0	0	143
		naised	64	33	95	49	31	16	3	2	193
	2003 X kl		63	23	168	61	40	14	5	2	276
		mehed	35	31	61	55	13	12	2	2	111
		naised	28	17	107	65	27	16	3	2	165
	2005 XII kl		75	34	101	45	39	18	6	3	221
		mehed	38	41	35	38	17	18	3	3	93
		naised	37	29	66	52	22	17	3	2	128
2007 XII kl		64	30	108	50	40	18	5	2	217	
	mehed	35	43	29	35	17	21	1	1	82	
	naised	29	21	79	59	23	17	4	3	135	
Kodusel koolitööd	1998 X kl		62	18	198	58	57	17	22	7	339
		mehed	27	19	86	59	22	15	10	7	145
		naised	35	18	112	58	35	18	12	6	194
	2000 XI kl		87	26	142	42	81	24	27	8	337
		mehed	38	27	61	42	32	22	13	9	144
		naised	49	25	81	43	49	25	14	7	193
	2003 X kl		56	20	141	51	60	22	19	7	276
		mehed	21	19	53	48	28	25	9	8	111
		naised	35	21	88	53	32	20	10	6	165
	2005 XII kl		58	27	107	48	41	18	16	7	222
		mehed	30	32	37	39	19	20	8	9	94
		naised	28	22	70	55	22	17	8	6	128
2007 XII kl		36	17	112	52	49	22	20	9	217	
	mehed	14	17	41	50	17	21	10	12	82	
	naised	22	16	71	53	32	24	10	7	135	
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	1998 X kl		28	8	170	51	106	31	33	10	337
		mehed	18	12	81	56	38	26	8	6	145
		naised	10	5	89	46	68	36	25	13	192
	2000 XI kl		42	13	145	43	112	33	36	11	335
		mehed	21	15	70	49	41	28	12	8	144
		naised	21	11	75	39	71	37	24	13	191
	2003 X kl		17	6	130	48	99	36	28	10	274
		mehed	10	9	56	50	35	32	10	9	111
		naised	7	4	74	46	64	39	18	11	163
	2005 XII kl		21	10	122	55	63	28	16	7	222
		mehed	15	16	45	48	24	25	10	11	94
		naised	6	5	77	60	39	30	6	5	128
2007 XII kl		26	12	94	44	73	34	21	10	214	
	mehed	10	13	33	42	25	31	11	14	79	
	naised	16	12	61	45	48	36	10	7	135	
Heade õppimisvõtete omandamine	1998 X kl		142	43	133	40	51	16	4	1	330
		mehed	56	41	61	44	21	15	0	0	138
		naised	86	45	72	37	30	16	4	2	192
	2000 XI kl		138	41	149	44	39	12	10	3	336
		mehed	57	40	67	47	13	9	6	4	143
		naised	81	42	82	43	26	13	4	2	193
	2003 X kl		75	27	136	50	52	19	10	4	273
		mehed	29	26	56	50	22	20	4	4	111
		naised	46	28	80	49	30	19	6	4	162
	2005 XII kl		68	31	89	40	49	22	15	7	221
		mehed	29	31	40	43	19	20	6	6	94
		naised	39	31	49	38	30	24	9	7	127
2007 XII kl		48	22	102	47	52	24	15	7	217	
	mehed	23	28	34	41	17	21	8	10	82	
	naised	25	19	68	50	35	26	7	5	135	

Tabel A9 (järg). Koolitöös raskusi valmistavad asjaolud

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N	
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Kirjalikud ülesanded	1998 X kl	123	36	175	52	38	11	2	1	338	
	mehed	46	32	78	54	19	13	1	1	144	
	naised	77	39	97	50	19	10	1	1	194	
	2000 XI kl	122	36	176	53	29	9	8	2	335	
	mehed	45	31	77	54	15	11	6	4	143	
	naised	77	40	99	52	14	7	2	1	192	
	2003 X kl	91	33	152	55	30	11	3	1	276	
	mehed	33	30	65	58	12	11	1	1	111	
	naised	58	35	87	53	18	11	2	1	165	
	2005 XII kl	82	37	102	47	31	14	5	2	220	
	mehed	36	38	36	38	19	21	3	3	94	
	naised	46	36	66	52	12	10	2	2	126	
	2007 XII kl	59	27	109	50	38	18	11	5	217	
	mehed	23	28	37	45	16	20	6	7	82	
	naised	36	27	72	53	22	16	5	4	135	
	Lugemist (kirjanduse läbitöötamist) eeldavad ülesanded	1998 X kl	101	30	144	42	71	21	24	7	340
		mehed	44	30	58	40	32	22	11	8	145
		naised	57	29	86	44	39	20	13	7	195
2000 XI kl		89	26	127	38	86	26	34	10	336	
mehed		30	21	44	31	49	34	20	14	143	
naised		59	31	83	43	37	19	14	7	193	
2003 X kl		117	43	113	41	39	14	6	2	275	
mehed		44	40	46	41	17	15	4	4	111	
naised		73	45	67	41	22	13	2	1	164	
2005 XII kl		100	46	83	38	26	12	10	4	219	
mehed		39	42	33	36	15	16	5	6	92	
naised		61	48	50	39	11	9	5	4	127	
2007 XII kl		82	38	92	42	32	15	10	5	216	
mehed		35	42	22	27	17	21	8	10	82	
naised		47	35	70	52	15	11	2	2	134	

Tabel A10. Koolisuhted

		Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Õpetajad julgustavad mind tundides väljendama oma arvamust	1998 X kl	53	16	134	40	118	35	32	9	337
	mehed	24	17	52	36	50	35	18	12	144
	naised	29	15	82	43	68	35	14	7	193
	2000 XI kl	38	11	146	44	124	37	28	8	336
	mehed	14	10	53	37	65	45	11	8	143
	naised	24	12	93	48	59	31	17	9	193
	2003 X kl	78	28	128	47	59	21	10	4	275
	mehed	34	30	51	46	22	20	4	4	111
	naised	44	27	77	47	37	22	6	4	164
	2005 XII kl	32	15	93	42	79	35	17	8	221
	mehed	17	18	38	41	33	35	5	6	93
	naised	15	12	55	43	46	36	12	9	128
	2007 XII kl	19	9	80	37	102	47	15	7	216
	mehed	10	12	30	37	38	46	4	5	82
	naised	9	7	50	37	64	48	11	8	134

Tabel A10 (järg). Koolisuhted

		Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Õpetajad on huvitatud sellest, kuidas mul läheb	1998 X kl	46	14	160	47	104	31	27	8	337
	mehed	11	8	74	51	48	33	11	8	144
	naised	35	18	86	45	56	29	16	8	193
	2000 XI kl	39	12	154	46	127	38	15	4	335
	mehed	14	10	65	45	57	40	8	5	144
	naised	25	13	89	47	70	37	7	3	191
	2003 X kl	91	34	141	51	34	12	9	3	275
	mehed	35	31	61	55	12	11	3	3	111
	naised	56	34	80	49	22	13	6	4	164
	2005 XII kl	28	13	108	48	78	35	8	4	222
	mehed	16	17	41	44	33	35	4	4	94
	naised	12	9	67	53	45	35	4	3	128
2007 XII kl	17	8	72	33	109	51	18	8	216	
mehed	7	9	27	33	39	48	8	10	81	
naised	10	8	45	33	70	51	10	8	135	
Õpetajad suhtuvad minusse õiglaselt	1998 X kl	19	6	134	40	152	45	31	9	336
	mehed	10	7	61	42	59	41	14	10	144
	naised	9	5	73	38	93	48	17	9	192
	2000 XI kl	17	5	138	41	159	48	20	6	334
	mehed	9	6	53	37	73	51	9	6	144
	naised	8	4	85	45	86	45	11	6	190
	2003 X kl	17	6	69	25	160	58	30	11	276
	mehed	6	5	36	33	57	51	12	11	111
	naised	11	7	33	20	103	62	18	11	165
	2005 XII kl	11	5	46	21	129	58	36	16	222
	mehed	5	5	23	25	48	51	18	19	94
	naised	6	5	23	18	81	63	18	14	128
2007 XII kl	6	3	52	24	134	62	25	11	217	
mehed	4	5	17	21	49	60	12	14	82	
naised	2	1	35	26	85	63	13	10	135	
Meie klassi õpilased saavad omavahel hästi läbi	1998 X kl	13	4	77	23	149	44	100	29	339
	mehed	4	3	26	18	64	44	51	35	145
	naised	9	5	51	26	85	44	49	25	194
	2000 XI kl	22	7	83	25	163	48	69	20	337
	mehed	5	3	24	17	82	57	33	23	144
	naised	17	9	59	30	81	42	36	19	193
	2003 X kl	5	2	39	14	168	61	64	23	276
	mehed	1	1	11	10	64	58	35	31	111
	naised	4	2	28	17	104	63	29	18	165
	2005 XII kl	17	8	39	18	110	49	56	25	222
	mehed	7	7	18	19	41	44	28	30	94
	naised	10	8	21	16	69	54	28	22	128
2007 XII kl	11	5	26	12	123	57	57	26	217	
mehed	7	8	12	15	42	51	21	26	82	
naised	4	3	14	10	81	60	36	27	135	
Tunnen end klassis tõrjutuna	1998 X kl	236	70	68	20	29	9	4	1	337
	mehed	105	72	24	17	13	9	3	2	145
	naised	131	68	44	23	16	8	1	1	192
	2000 XI kl	228	68	75	22	29	9	4	1	336
	mehed	98	68	32	22	12	8	2	2	144
	naised	130	68	43	22	17	9	2	1	192
	2003 X kl	225	82	44	16	4	1	3	1	276
	mehed	91	82	18	16	1	1	1	1	111
	naised	134	81	26	16	3	2	2	1	165
	2005 XII kl	157	71	52	23	9	4	4	2	223
	mehed	60	64	26	28	5	5	3	3	94
	naised	97	76	26	20	4	3	1	1	128
2007 XII kl	133	62	56	26	15	7	11	5	215	
mehed	52	63	21	26	3	4	6	7	82	
naised	81	61	35	26	12	9	5	4	133	

Tabel A10 (järg). Koolisuhted

		Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Meie koolis oli õpilastevahelist vägivalda	2007 XII kl	27	13	125	58	55	25	9	4	216
	mehed	18	22	40	49	21	25	3	4	82
	naised	9	7	85	63	34	25	6	5	134
Õpetajad kiusasid mind	2007 XII kl	98	45	93	43	22	10	4	2	217
	mehed	36	44	40	49	4	5	2	2	82
	naised	62	46	53	39	18	13	2	2	135

PERE ELU-OLU

Tabel A11. Hinnang pere majanduslikule olukorrale

		Hea		Tuleme toime		Kehvapoolne		Elame puuduses		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl		148	44	169	50	18	5	2	1	337
	mehed	70	49	67	47	5	3	1	1	143
	naised	78	40	102	52	13	7	1	1	194
2000 XI kl		116	35	180	53	35	10	6	2	337
	mehed	58	40	74	52	9	6	3	2	144
	naised	58	30	106	55	26	13	3	2	193
2003 X kl		134	51	115	43	14	5	2	1	265
	mehed	64	63	34	33	4	4	0	0	102
	naised	70	43	81	50	10	6	2	1	163
2005 XII kl		52	25	129	62	19	9	8	4	208
	mehed	25	28	59	66	4	4	2	2	90
	naised	27	23	70	59	15	13	6	5	118
2007 XII kl		117	54	87	41	9	4	2	1	215
	mehed	42	53	33	41	4	5	1	1	80
	naised	75	55	54	40	5	4	1	1	135

Tabel A12. Suhted perekonnas

		Suhted on head, toetame üksteist		Vahel esineb konflikte, üldiselt saame hakkama		Suhted on halvad, sageli on riid		Ei suhtle eriti, oleme üksteisele kaugeks jäänud		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl		92	27	219	65	19	6	8	2	338
	mehed	54	38	84	58	3	2	3	2	144
	naised	38	20	135	70	16	8	5	2	194
2000 XI kl		105	31	193	57	22	7	17	5	337
	mehed	55	38	75	52	9	6	5	4	144
	naised	50	26	118	61	13	7	12	6	193
2003 X kl		90	33	168	61	13	5	3	1	274
	mehed	39	35	66	60	3	3	2	2	110
	naised	51	31	102	62	10	6	1	1	164
2005 XII kl		82	37	121	55	7	3	11	5	221
	mehed	38	41	46	49	3	3	7	7	94
	naised	44	35	75	59	4	3	4	3	127
2007 XII kl		105	49	94	43	10	5	7	3	216
	mehed	43	53	31	38	5	6	2	3	81
	naised	62	46	63	46	5	4	5	4	135

Tabel A13. Positsioon perekonnas

	Tunnen, et olen väärtustatud		Olen oluline, kuid mitte võrdväärne		Tunnen, et minu olemasolu ei märgata		Tunnen, et olen üleliigne		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
1998 X kl	227	68	99	29	7	2	3	1	336
mehed	102	72	34	24	5	3	1	1	142
naised	125	64	65	34	2	1	2	1	194
2000 XI kl	143	73	75	22	12	4	5	1	335
mehed	108	76	26	18	4	3	4	3	142
naised	135	70	49	25	8	4	1	1	193
2003 X kl	224	82	45	16	5	2	0	0	274
mehed	90	82	17	15	3	3	0	0	110
naised	134	82	28	17	2	1	0	0	164
2005 XII kl	177	80	34	15	7	3	5	2	223
mehed	76	80	13	14	3	3	3	3	95
naised	101	79	21	16	4	3	2	2	128
2007 XII kl	158	73	44	20	5	2	10	5	217
mehed	59	72	17	21	1	1	5	6	82
naised	99	73	27	20	4	3	5	4	135

Tabel A14. Kui tähtis on Sinu vanematele, et oleksid ...?

2007 XII kl	Ei olnud oluline		Oli oluline		Oli väga oluline		N
	n	%	n	%	n	%	
...edukas õpilane	17	8	98	45	101	47	216
mehed	7	9	33	41	41	50	81
naised	10	7	65	48	60	45	135
...terve $\chi^2(2) = 8,25^*$	3	1	46	21	168	78	217
mehed	2	2	25	31	55	67	82
naised	1	1	21	15	113	84	135
...teiste suhtes abivalmis	19	9	122	56	76	35	217
mehed	7	9	51	62	24	29	82
naised	12	9	71	52	52	39	135
...sale	151	70	45	21	20	9	216
mehed	51	62	22	27	9	11	82
naised	100	75	23	17	11	8	134
...tugev ja jõuline	73	34	96	44	48	22	217
mehed	26	32	41	50	15	18	82
naised	47	35	55	41	33	24	135
...hea välimusega	89	41	90	41	38	18	217
mehed	32	39	37	45	13	16	82
naised	57	42	53	39	25	19	135
...õnnelik $\chi^2(2) = 7,43^*$	5	2	45	21	167	77	217
mehed	4	5	22	27	56	68	82
naised	1	1	23	17	111	82	135
...populaarne	132	61	61	28	23	11	216
mehed	47	58	27	33	7	9	81
naised	85	63	34	25	16	12	135

* χ^2 statistiliselt oluline sooline erinevus $p < 0,05$.

STRESS JA TOIMETULEK

Tabel A15. Millised olid kooliajal olulisemad stressiallikad Teie elus?

	Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N	
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Õppimine										
2007 XII kl	24	11	79	36	84	39	30	14	217	
mehed	12	15	31	38	27	32	12	15	82	
naised	12	9	48	36	57	42	18	13	135	
2000 XI kl	22	7	138	41	133	39	44	13	337	
mehed	14	10	56	39	56	39	18	12	144	
naised	8	4	82	43	77	40	26	13	193	
Suhted klassi- ja koolikaaslastega										
2007 XII kl	86	40	75	35	49	22	7	3	217	
mehed	32	39	29	35	17	21	4	5	82	
naised	54	40	46	34	32	24	3	2	135	
2000 XI kl	141	42	155	46	35	10	6	2	337	
mehed	56	39	72	50	13	9	3	2	144	
naised	85	44	83	43	22	11	3	2	193	
Suhted õpetajatega										
2007 XII kl	60	28	95	44	55	25	7	3	217	
mehed	29	35	31	38	19	23	3	4	82	
naised	31	23	64	47	36	27	4	3	135	
2000 XI kl	88	26	179	53	51	15	19	6	337	
mehed	38	26	75	52	23	16	8	6	144	
naised	50	26	104	54	28	14	11	6	193	
Üldine ebasõbralik õhkkond koolis										
2007 XII kl	75	35	74	34	52	24	15	7	216	
mehed	31	38	27	33	22	27	2	2	82	
naised	44	33	47	35	30	22	13	10	134	
2000 XI kl	171	51	122	36	33	10	10	3	336	
mehed	79	55	48	33	12	8	5	4	144	
naised	92	48	74	38	21	11	5	3	192	
Kodune olukord										
2007 XII kl	86	40	59	28	46	21	23	11	214	
mehed	41	51	24	29	12	15	4	5	81	
naised	45	34	35	26	34	26	19	14	133	
2000 XI kl	115	34	131	39	59	18	31	9	336	
mehed	65	46	56	39	13	9	9	6	143	
naised	50	26	75	39	46	24	22	11	193	
Suhted poiss-sõbra / tüdruk-sõbraga										
2007 XII kl	68	31	73	34	49	23	27	12	217	
mehed	33	40	23	28	18	22	8	10	82	
naised	35	26	50	37	31	23	19	14	135	
2000 XI kl	145	43	111	33	55	16	25	8	336	
mehed	75	52	39	27	21	15	9	6	144	
naised	70	36	72	38	34	18	16	8	192	
Info üleküllus										
2007 XII kl	64	29	88	41	49	23	15	7	216	
mehed	26	32	32	39	19	23	5	6	82	
naised	38	28	56	42	30	22	10	8	134	
2000 XI kl	180	53	121	36	31	9	5	2	337	
mehed	81	56	49	34	14	10	0	0	144	
naised	99	51	72	37	17	9	5	3	193	

Tabel A15 (järg). Millised olid kooliajal olulisemad stressiallikad Teie elus?

	Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N	
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Vägivaldafilmid televisioonis ja kinos										
2007 XII kl	148	69	48	22	18	8	2	1	216	
mehed	56	69	15	19	10	12	0	0	81	
naised	92	68	33	25	8	6	2	1	135	
2000 XI kl	283	84	46	14	6	2	2	0	337	
mehed	133	92	11	8	0	0	0	0	144	
naised	150	78	35	18	6	3	2	1	193	
Majanduslik toimetulek										
2007 XII kl	48	22	97	45	50	23	21	10	216	
mehed	21	26	37	46	15	18	8	10	81	
naised	27	20	60	44	35	26	13	10	135	
2000 XI kl	97	29	142	42	77	23	20	6	336	
mehed	51	35	57	40	31	22	4	3	143	
naised	46	24	85	44	46	24	16	8	193	
Poliitiline olukord ühiskonnas										
2007 XII kl	72	33	96	44	38	18	11	5	217	
mehed	32	39	33	40	12	15	5	6	82	
naised	40	30	63	47	26	19	6	4	135	
2000 XI kl	182	54	121	36	26	8	7	2	336	
mehed	71	49	56	39	12	8	5	4	144	
naised	111	58	65	34	14	7	2	1	192	
Enda või pere liikme haigus										
2007 XII kl	44	20	47	22	72	33	54	25	217	
mehed	23	28	27	33	22	27	10	12	82	
naised	21	15	20	15	50	37	44	33	135	
2000 XI kl	106	31	137	41	74	22	20	6	337	
mehed	52	36	64	45	23	16	5	3	144	
naised	54	28	73	38	51	26	15	8	193	
Turvalisuse puudumine ühiskonnas										
2007 XII kl	68	32	80	37	54	25	14	6	216	
mehed	35	43	25	30	17	21	5	6	82	
naised	33	25	55	41	37	27	9	7	134	
2000 XI kl	105	31	159	47	60	18	13	4	337	
mehed	54	37	68	47	18	13	4	3	144	
naised	51	26	91	47	42	22	9	5	193	
Oma koha leidmine elus										
2007 XII kl	40	19	69	32	66	30	42	19	217	
mehed	21	26	21	26	28	34	12	14	82	
naised	19	14	48	36	38	28	30	22	135	
2000 XI kl	75	22	130	39	94	28	38	11	337	
mehed	46	32	58	40	36	25	4	3	144	
naised	29	15	72	37	58	30	34	18	193	
Välimus										
2007 XII kl	67	31	85	39	43	20	22	10	217	
mehed	34	42	28	34	15	18	5	6	82	
naised	33	24	57	42	28	21	17	13	135	
2000 XI kl	104	31	161	48	50	15	19	6	334	
mehed	63	44	60	43	12	9	6	4	141	
naised	41	21	101	52	38	20	13	7	193	
Veel midagi:									33	
2007 XII kl									33	
2000 XI kl									42	

Tabel A16. Milliseid võtteid kasutate liigsest pingest vabanemiseks?

		Enamasti		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Vaatan televiisorit	2007 XII kl	28	13	75	35	98	45	16	7	217
	mehed	8	10	34	41	32	39	8	10	82
	naised	20	15	41	30	66	49	8	6	135
	2000 XI kl	57	17	102	31	153	46	21	6	333
	mehed	29	21	46	32	57	40	10	7	142
	naised	28	15	56	29	96	50	11	6	191
Kuulan muusikat, laulan, teen ise muusikat	2007 XII kl	83	39	81	37	45	21	7	3	216
	mehed	31	38	30	36	16	20	5	6	82
	naised	52	39	51	38	29	22	2	1	134
	2000 XI kl	121	36	134	40	72	21	10	3	337
	mehed	50	35	53	37	35	24	6	4	144
	naised	71	37	81	42	37	19	4	2	193
Teen sporti, tantsin	2007 XII kl	52	25	56	26	86	40	19	9	213
	mehed	21	26	22	27	30	37	8	10	81
	naised	31	24	34	26	56	42	11	8	132
	2000 XI kl	88	26	112	33	106	32	31	9	337
	mehed	44	31	37	25	49	34	14	10	144
	naised	44	23	75	39	57	29	17	9	193
Räägin end kellelegi tühjaks	2007 XII kl	42	20	60	28	87	40	25	12	214
	mehed	8	10	16	20	41	50	16	20	81
	naised	34	26	44	33	46	34	9	7	133
	2000 XI kl	59	18	74	22	142	42	61	18	336
	mehed	10	7	25	17	67	47	41	29	143
	naised	49	25	49	25	75	39	20	11	193
Nutan	2007 XII kl	14	7	24	11	94	43	84	39	216
	mehed	0	0	6	7	22	27	54	66	82
	naised	14	11	18	14	72	53	30	22	134
	2000 XI kl	15	5	30	9	143	42	149	44	337
	mehed	0	0	1	1	26	18	117	81	144
	naised	15	8	29	15	117	61	32	16	193
Loen horoskoope jne	2007 XII kl	11	5	26	12	90	42	89	41	216
	mehed	5	6	7	8	22	27	48	59	82
	naised	6	4	19	14	68	51	41	31	134
	2000 XI kl	7	2	22	7	118	35	190	56	337
	mehed	1	1	3	2	34	23	106	74	144
	naised	6	3	19	10	83	43	85	44	193
Mängin arvutimänge,	2007 XII kl	21	10	52	24	79	37	64	29	216
	mehed	13	16	31	38	24	29	14	17	82
	naised	8	6	21	16	55	41	50	37	134
	2000 XI kl	26	8	73	22	139	41	98	29	336
	mehed	20	14	44	31	55	38	25	17	144
	naised	6	3	29	15	84	44	73	38	192
Lähen loodusesse, jalutan	2007 XII kl	27	13	80	37	81	38	26	12	214
	mehed	6	8	31	38	30	37	14	17	81
	naised	21	16	49	37	51	38	12	9	133
	2000 XI kl	52	16	95	28	155	46	35	10	337
	mehed	15	10	34	24	77	53	18	13	144
	naised	37	19	61	32	78	40	17	9	193
Otsin abi spetsialistidelt	2007 XII kl	5	2	10	5	32	15	169	78	216
	mehed	1	1	5	6	12	15	64	78	82
	naised	4	3	5	4	20	15	105	78	134
	2000 XI kl	4	1	8	2	19	6	306	91	337
	mehed	2	1	2	1	9	6	131	92	144
	naised	2	1	6	3	10	5	175	91	193

Tabel A16 (järg). Milliseid võtteid kasutate liigest pingest vabanemiseks?

		Enamasti		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Magan	2007 XII kl	62	29	72	34	63	30	16	7	213
	mehed	19	24	27	33	27	33	8	10	81
	naised	43	33	45	34	36	27	8	6	132
	2000 XI kl	46	14	116	35	139	41	35	10	336
	mehed	17	12	52	36	55	38	20	14	144
	naised	29	15	64	33	84	44	15	8	192
Söön	2007 XII kl	33	15	66	31	84	39	32	15	215
	mehed	14	18	22	28	24	30	20	24	80
	naised	19	14	44	33	60	44	12	9	135
	2000 XI kl	40	12	102	30	135	40	60	18	337
	mehed	18	12	35	24	60	42	31	22	144
	naised	22	11	67	35	75	39	29	15	193
Olen niisama, ei tee midagi	2007 XII kl	33	15	60	28	89	41	34	16	216
	mehed	14	17	25	30	29	36	14	17	82
	naised	19	14	35	26	60	45	20	15	134
	2000 XI kl	29	9	84	25	127	37	97	29	337
	mehed	18	12	33	23	57	40	36	25	144
	naised	11	6	51	26	70	36	61	32	193
Käin kirikus, palvetan	2007 XII kl	5	2	16	8	34	16	160	74	215
	mehed	2	2	7	9	13	16	60	73	82
	naised	3	2	9	7	21	16	100	75	133
	2000 XI kl	3	1	4	1	42	13	287	85	336
	mehed	0	0	1	1	11	7	132	92	144
	naised	3	2	3	2	31	16	155	80	192
Tegelen lemmikloomaga	2007 XII kl	26	12	46	21	77	36	68	31	217
	mehed	6	7	16	20	28	34	32	39	82
	naised	20	15	30	22	49	36	36	27	135
	2000 XI kl	17	5	54	16	128	38	138	41	337
	mehed	2	2	13	11	58	40	68	47	144
	naised	15	8	38	20	70	36	70	36	193
Tarvitan alkoholi	2007 XII kl	18	8	40	19	96	45	61	28	215
	mehed	12	15	19	23	31	38	20	24	82
	naised	6	5	21	16	65	49	41	30	133
	2000 XI kl	8	2	28	8	133	40	166	50	335
	mehed	5	4	15	10	62	44	60	42	142
	naised	3	1	13	7	71	37	106	55	193
Tarvitan narkootikume	2007 XII kl	12	6	11	5	28	13	163	76	214
	mehed	8	10	4	5	15	19	53	66	80
	naised	4	3	7	5	13	10	110	82	134
	2000 XI kl	4	1	3	1	24	7	306	91	337
	mehed	3	2	1	1	12	8	128	89	144
	naised	1	1	2	1	12	6	178	92	193
Suitsetan	2007 XII kl	18	8	35	16	42	20	119	56	214
	mehed	12	15	16	19	13	16	41	50	82
	naised	6	5	19	14	29	22	78	59	132
	2000 XI kl	29	9	24	7	60	18	224	66	337
	mehed	10	7	10	7	30	21	94	65	144
	naised	19	10	14	7	30	16	130	67	193
Käin saunas, vannis, duši all	2007 XII kl	52	24	83	39	58	27	21	10	213
	mehed	13	16	38	46	19	23	12	15	82
	naised	39	30	45	34	39	30	8	6	131
	2000 XI kl	40	12	113	33	151	45	33	10	337
	mehed	16	11	33	23	78	54	17	12	144
	naised	24	12	80	42	73	38	16	8	193

Tabel A16 (järg). Milliseid võtteid kasutate liigest pingest vabanemiseks?

		Enamasti		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Käin kinos, teatris, kontserdil, näitusel	2007 XII kl	30	14	76	36	81	38	27	12	214
	mehed	8	10	27	33	31	38	15	19	81
	naised	22	17	49	37	50	37	12	9	133
	2000 XI kl	18	5	68	21	196	58	55	16	337
	mehed	3	2	21	15	88	61	32	22	144
naised	15	8	47	24	108	56	23	12	193	
Käin meelt lahutamas klubis, peol	2007 XII kl	37	17	70	33	65	31	40	19	212
	mehed	10	13	24	30	26	33	20	24	80
	naised	27	21	46	35	39	30	19	14	132
	2000 XI kl	34	10	70	21	159	47	74	22	337
	mehed	11	8	26	18	71	49	36	25	144
naised	23	12	44	23	88	45	38	20	193	
Seksin	2007 XII kl	27	13	44	21	82	38	60	28	213
	mehed	10	12	18	23	27	34	25	31	80
	naised	17	13	26	20	55	41	35	26	133
	2000 XI kl	6	2	27	8	93	28	202	62	328
	mehed	5	4	7	5	46	33	82	58	140
naised	1	1	20	11	47	24	120	64	188	
Teen majapidamis- või remonditöid	2007 XII kl	10	5	40	19	86	40	79	36	215
	mehed	4	5	13	16	29	35	36	44	82
	naised	6	5	27	20	57	43	43	32	133
	2000 XI kl	5	1	26	8	155	47	146	44	332
	mehed	1	1	4	3	56	40	79	56	140
naised	4	2	22	11	99	52	67	35	192	
Tarvitan rahusteid	2007 XII kl	5	2	19	9	30	14	161	75	215
	mehed	2	2	8	10	10	12	62	76	82
	naised	3	2	11	8	20	15	99	75	133
	2000 XI kl	4	1	9	3	33	10	288	86	334
	mehed	2	1	1	1	7	5	133	93	143
naised	2	1	8	4	26	14	155	81	191	
Olen koos sõpradega	2007 XII kl	65	31	95	44	39	18	15	7	214
	mehed	19	23	38	46	17	21	8	10	82
	naised	46	35	57	43	22	17	7	5	132
	2000 XI kl	88	26	140	42	88	26	19	6	335
	mehed	29	20	62	44	42	30	9	6	142
naised	59	31	78	40	46	24	10	5	193	
Mediteerin	2007 XII kl	8	4	20	9	34	16	152	71	214
	mehed	1	1	11	13	12	15	58	71	82
	naised	7	5	9	7	22	17	94	71	132
	2000 XI kl	3	1	10	3	31	9	292	87	336
	mehed	0	0	4	3	10	7	130	90	144
naised	3	2	6	3	21	11	162	84	192	
Loen või kirjutan ise	2007 XII kl	25	12	50	24	74	35	63	29	212
	mehed	9	11	18	22	20	25	34	42	81
	naised	16	12	32	25	54	41	29	22	131
	2000 XI kl	31	9	66	20	141	42	99	29	337
	mehed	8	5	20	14	56	39	60	42	144
naised	23	12	46	24	85	44	39	20	193	
Surfan, suhtlen Internetis	2007 XII kl	46	21	91	42	65	30	14	7	216
	mehed	18	22	37	45	22	27	5	6	82
	naised	28	21	54	40	43	32	9	7	134
Šoppaan	2007 XII kl	21	10	57	27	84	39	53	24	215
	mehed	3	4	14	17	31	38	34	41	82
	naised	18	14	43	32	53	40	19	14	133

KOOLITUGI

Tabel A17. Peamised toetajad koolis õppetöö probleemide puhul.

2007 XII kl	Alati		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N	
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Klassijuhataja										
	kokku	49	23	74	34	67	31	27	12	217
	mehed	14	17	30	37	25	30	13	16	82
	naised	35	26	44	33	42	31	14	10	135
Mõni teine õpetaja, kellega oli usalduslik suhe										
	kokku	16	7	65	30	97	45	38	18	216
	mehed	6	7	26	32	37	45	13	16	82
	naised	10	7	39	29	60	45	25	19	134
Enamik õpetajaid										
	kokku	7	3	45	21	109	51	54	25	215
	mehed	4	5	19	23	40	50	18	22	81
	naised	3	2	26	20	69	51	36	27	134
Koolipsühholoog										
	kokku	14	6	18	8	48	22	137	64	217
	mehed	4	5	6	7	15	18	57	70	82
	naised	10	8	12	9	33	24	80	59	135
Sotsiaaltöötaja										
	kokku	9	4	16	8	24	11	168	77	217
	mehed	2	2	7	9	10	12	63	77	82
	naised	7	5	9	7	14	10	105	78	135
Kooli meditsiinitöötaja										
	kokku	9	4	16	7	44	21	147	68	216
	mehed	4	4	7	9	14	17	57	70	82
	naised	5	4	9	7	30	22	90	67	134
Mõni teine koolitöötaja (kirjutage kes)										
	kokku	9	8	10	9	24	21	74	62	117
	mehed	4	7	5	9	6	11	39	73	54
	naised	5	8	5	8	18	29	35	55	63
Mõni konkreetne klassi-/koolikaaslane										
	kokku	57	27	77	36	56	26	23	11	213
	mehed	16	20	34	43	17	21	13	16	80
	naised	41	31	43	32	39	29	10	8	133
Enamik klassi-/koolikaaslasi										
	kokku	20	10	74	36	74	36	37	18	205
	mehed	6	8	28	37	23	31	18	24	75
	naised	14	11	46	35	51	39	19	15	130
Mõni õppematerjal (kirjutage milline?)										
	kokku									51
	mehed									20
	naised									31

A18. Millist tuge saadi koolist õppetöö probleemide puhul?

A. Konkreetne tugi 89

Juhendamine, konsultatsioonid 88

Konsultatsioonid, järeldamised 41
Klassijuhataja mõistab ja aitab 4
Õpetajad aitavad 40
Aidatakse asjadega toime tulla, kui midagi on halvasti 2
Koduste ülesannete osas 1

IT tugi

Arvuti kasutamise võimalus 1

B. Üldine vastutulelik suhtumine 24

Sõbrad, sõbrannad aitavad 2
Klassikaaslased aitavad, seletavad 15
Isiklikud vestlused 2
Absoluutselt kõiksugust tuge 1
Maksimaalset 1
Ajapikendust 1
Psühholoogi abi 2

C. Ei saanud koolist abi 29

Ebapiisav koolipoolne toetus 6

Ei saagi 5
Ei saagi peale noomimise 1

Kooliväline tugi

Vanemate toetus 1

Sai ise hakkama

Ei vajagi abi 14
Üritan ise hakkama saada 8

Mõni teine koolitöötaja, kes aitab õppetöö probleemide puhul

Mõnda teist koolitöötajat nimetati 13 korral:

Juhtkond 8
 direktor 4
 õppealajuhataja 3
 majandusjuhataja 1
Huvijuht 1
Psühholoog 1
Arvutiõpetaja 1
Koolitöötaja 2
 turvamees 1
 koristaja 1

Õppematerjal, millest oli kasu õppetöö probleemide puhul

Õppematerjale märgiti 28 korral:

Õpikud jm õppematerjalid 10
 õpikud 5
 käsiraamatud 4
 ene 1
Internet 16
Muu 2
 Naksitrallide seiklused 1
 koduabiline 1

Tabel A19. Peamised toetajad koolis isiklike probleemide puhul.

2007 XII kl		Alati		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Klassijuhataja										
	kokku	13	6	27	13	68	31	108	50	216
	mehed	3	4	11	14	20	25	47	57	81
	naised	10	7	16	12	48	36	61	45	135
Mõni teine õpetaja, kellega oli usalduslik suhe										
	kokku	9	4	19	9	49	23	139	64	216
	mehed	3	4	6	7	14	17	58	72	81
	naised	6	4	13	10	35	26	81	60	135
Enamik õpetajaid										
	kokku	5	2	13	6	32	15	166	77	216
	mehed	1	1	2	3	11	14	67	82	82
	naised	4	3	11	8	21	16	99	73	135
Koolipsühholoog										
	kokku	8	4	19	9	41	19	147	68	215
	mehed	1	1	5	6	14	18	61	75	81
	naised	7	5	14	10	27	20	86	65	134
Sotsiaaltöötaja										
	kokku	7	3	20	9	16	8	172	80	215
	mehed	0	0	5	6	5	6	70	88	80
	naised	7	5	15	11	11	8	102	76	135
Kooli meditsiinitöötaja										
	kokku	6	3	12	6	35	16	163	75	216
	mehed	0	0	4	5	12	15	65	80	81
	naised	6	4	8	6	23	17	98	73	135
Mõni teine koolitöötaja (kirjutage kes)										
	kokku	7	5	12	8	14	9	117	78	150
	mehed	1	4	5	8	3	5	56	83	65
	naised	6	7	7	8	11	13	61	72	85
Mõni konkreetne klassi-/koolikaaslane										
	kokku	41	19	69	33	65	30	39	18	214
	mehed	7	9	26	33	27	34	20	24	80
	naised	34	26	43	32	38	28	19	14	134
Enamik klassi-/koolikaaslasi										
	kokku	14	7	31	15	89	42	77	36	211
	mehed	5	6	14	18	25	32	35	44	79
	naised	9	7	17	13	64	48	42	32	132
Mõni õppematerjal (kirjutage milline?)										
	kokku									45
	mehed									16
	naised									29

A20. Millist tuge saadi koolist isiklike probleemide puhul?

A. Nimetati aitajaid 45

Sõprade tugi 26
Psühholoogilt 6
Klassijuhatajalt 11
Õpetajatega suheldes 1

B. Nimetati abi, mida saadi 12

Klassikaaslased üritavad lohutada ja mind mõista 10
Erinevat, nõu ja mõistmist 2

C. Ei saanud/ei vajanud abi 40

Ei olnud vajadust 8
Ei saagi 16, (sh mina ei saagi ega ole palunudki 1, ei ole küsinud)
Ei too isiklike probleeme kooli 16

Peamised aitajad koolis isiklike probleemide puhul

Õppealajuhataja 3
Majandusjuhataja 2
Huvijuht 1
Kooli arst 1
Koristaja 1

Õppematerjalid, millest oli abi isiklike probleemide puhul

Internet 2
Eesti keel 2
Eneseabi raamatud 2
Perekonnaõpetuse õpik 1
Psühholoogia raamat 1

A21. Mille osas oleks kooliajal olnud vaja rohkem toetust ja abi?

I Aine konsultatsioonid, juhendamine 30

Õppetööga seonduv, õppimine 30

II Õpioskuste arendamine 10

Ajapuudus ja asjade korraldamine 4
Kontsentreerumises õppetöösse, kooliskäimise ja õpihuvi osas 3
Olulise tähtsustamises 1
Distipliini hoidmises ja järjepidevuses 1
Kooliprobleemid 1

IV Karjäärinõustamine 9

Edasiõppimine 4
Oma koha leidmine ühiskonnas 4
Elu väärtuste kujunemisel 1

V Julgustamine, tunnustamine 10

Moraalset abi 3
Laiskusega hakkamasaamisel 2
Abi probleemide lahendamisel 2
Motiveerimise osas 1
Et ma pole täiuslik 1
Vähem näägutamist ja rohkem innustust 1

VI Tervis Stress, depression 1

VII Suhted 9

Isiklik elu 6
Inimestevahelised suhted 2
Sõpruses 1

IX Majanduslik toetus

Rahalist toetust 4

X Huvitegevused

Hobidega tegelemiseks 1

VALIMITE I, II ja III VÕRDLUSTABELID¹

Tabel A22. Eluhoiakud

Kuidas seni on läinud skaala 1–4, vaata tabel A3 Suhtumine tulevikku ilma vastusvariandita „pole sellele mõelnud“, skaala väärtused 1–5, vaata tabel A4	Keskised näitajad												Ülddefekt Aeg	Ülddefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
	1998 X kl						2000 XI kl						<i>F(1,670)</i>	<i>F(1,670)</i>	<i>F(1,670)</i>
Kuidas seni on läinud	1,6	0,7	1,8	0,6	1,7	0,6	1,8	0,7	1,7	0,6	1,8	0,7			8,96**
Suhtumine tulevikku	1,6	0,8	1,8	0,8	1,7	0,8	1,9	0,8	1,7	0,7	1,8	0,8			6,53*
	1998 X kl						2003 X kl						<i>F(1,610)</i>	<i>F(1,610)</i>	<i>F(1,610)</i>
Kuidas seni on läinud	1,6	0,7	1,8	0,6	1,7	0,6	1,7	0,6	1,7	0,7	1,7	0,6		5,13*	
Suhtumine tulevikku	1,6	0,8	1,8	0,8	1,7	0,8	1,8	1,1	1,9	0,8	1,9	0,9			
	2003 X kl						2005 XII kl						<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Kuidas seni on läinud	1,7	0,6	1,7	0,7	1,7	0,6	1,8	0,7	1,7	0,6	1,7	0,6			
Suhtumine tulevikku	1,7	0,7	1,8	0,7	1,8	0,7	1,6	0,8	1,8	0,7	1,7	0,8		7,55**	
	2005 XII kl						2007 XII kl						<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Kuidas seni on läinud	1,8	0,7	1,7	0,6	1,7	0,6	1,9	0,8	1,8	0,6	1,8	0,7			
Suhtumine tulevikku	1,6	0,8	1,8	0,7	1,7	0,8	1,9	1,0	1,8	0,8	1,8	0,9			3,94*

Tabel A23. Tervisenäitajad praegu ja kooliajal

	Keskised näitajad												Ülddefekt Aeg	Ülddefekt Sugu	Sugu x Aeg
	2000 XI kl						2007 XII kl								
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	<i>F(1,540)</i>	<i>F(1,540)</i>	<i>F(1,540)</i>
Tervise enesehinnang skaala: vaata tabel A5	1,5	0,7	1,7	0,7	1,6	0,7	1,7	0,8	1,7	0,7	1,7	0,7			3,94*
Tervisehäire, mis segab igapäevaelu 1 – jah, 2 – ei	1,9	0,3	1,9	0,4	1,9	0,3	1,9	0,3	1,8	0,4	1,8	0,4		5,56*	
Elustiili tervislikkus skaala: vaata tabel A5	2,0	0,8	2,1	0,7	2,1	0,8	2,4	0,9	2,1	0,7	2,2	0,8	7,48**		5,74*
Stressi enesehinnang skaala: vaata tabel A5	4,0	2,2	5,0	2,0	4,6	2,2	4,8	2,6	5,4	2,1	5,2	2,3	8,91**	15,13***	

¹ Tabelites on toodud statistiliselt olulised erinevused: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tabel A24. Vastamisel lähtute sellest, milline mälestus Teil üldiselt on oma kooliajast

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – täiesti	Keskmised näitajad												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
	1998 X kl								2000 XI kl				<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Mulle meeldis koolis käia	2,7	0,7	2,5	0,7	2,5	0,7	2,7	0,7	2,7	0,8	2,7	0,7			
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	3,1	0,8	3,2	0,9	3,2	0,8	3,1	0,8	3,1	0,9	3,1	0,8			
	1998 X kl								2003 X kl				<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Mulle meeldis koolis käia	2,7	0,7	2,5	0,7	2,5	0,7	2,4	0,9	2,4	0,6	2,4	0,7	8,95**		
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	3,1	0,8	3,2	0,9	3,2	0,8	3,1	0,9	3,3	0,6	3,3	0,7			
	2003 X kl								2005 XII kl				<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Mulle meeldis koolis käia	2,4	0,9	2,4	0,6	2,4	0,7	2,5	0,7	2,7	0,8	2,6	0,8	7,26**		
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	3,1	0,9	3,3	0,6	3,3	0,7	3,0	0,8	3,3	0,7	3,2	0,8		17,28***	
	2003 X kl								2007 XII kl				<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Mulle meeldis koolis käia	2,5	0,7	2,7	0,8	2,6	0,8	2,5	0,7	2,7	0,7	2,6	0,7		12,87***	
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	3,0	0,8	3,3	0,7	3,2	0,8	3,0	0,7	3,2	0,7	3,1	0,7		16,60***	

Tabel A25. Kas järgmised seigid häirisid Teie koolitööd?

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju	Keskmised näitajad												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
	2000 XI kl								2007 XII kl				<i>F(1,548)</i>	<i>F(1,548)</i>	<i>F(1,548)</i>
Ülerahvastatud ruumid	2,0	0,7	1,9	0,7	1,9	0,7	1,9	0,8	2,2	0,9	2,1	0,9			5,28*
Müra, kära	2,5	0,8	2,7	0,7	2,6	0,7	2,5	0,8	2,8	0,8	2,6	0,8		12,85***	
Halb valgustus	2,2	0,9	2,2	0,9	2,2	0,9	2,2	0,9	2,2	0,9	2,2	0,9			
Umbne õhk	2,8	0,8	2,9	0,8	2,8	0,8	2,8	1,0	2,8	0,9	2,8	0,9			
Ruumide temperatuur (liiga palav, külm)	2,6	0,8	2,7	0,8	2,7	0,8	2,6	1,0	2,8	0,9	2,8	0,9		4,99*	
Mustus, tolm	2,4	0,8	2,5	0,8	2,4	0,8	2,1	1,0	2,4	0,9	2,3	0,9	5,71*	5,06*	
Ebamugavad toolid, lauad	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,4	0,9	2,6	0,9	2,5	0,9			
Halvad hügieenitingimused	2,3	0,9	2,5	1,0	2,4	1,0	2,6	1,0	3,0	1,0	2,8	1,0	18,25***	13,98***	
Vilets toitlustamine koolis	2,2	1,1	2,1	0,9	2,1	1,0	2,4	1,1	2,2	0,9	2,3	1,0		5,28*	
Üldine närvilisus	2,3	0,9	2,6	0,9	2,5	0,9	2,3	1,0	2,5	0,9	2,5	0,9		7,75**	
Pidev kiirustamine	2,3	0,8	2,6	0,9	2,5	0,9	2,4	1,0	2,5	0,9	2,5	0,9			
Liiga palju kooliga seotud tegevusi, üritusi, kohustusi peale õppetööd	1,9	0,8	2,0	0,9	2,0	0,9	2,0	1,0	2,0	0,8	2,0	0,9			
Õnnetuste oht	1,5	0,7	1,6	0,8	1,6	0,8	1,5	0,7	1,5	0,7	1,5	0,7			

Tabel A26. Hinnang koolikoormusele

Skaala: 1 – pidevalt liiga väike;
5 – pidevalt liiga suur

Mehed		Naised		Keskmised näitajad						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg			
M	SD	M	SD	Kokku		Mehed		Naised					Kokku		
M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD				
				1998 X kl						2000 XI kl			<i>F(1,672)</i>	<i>F(1,672)</i>	<i>F(1,672)</i>
3,6	0,7	3,8	0,5	3,7	0,6	3,6	0,7	3,8	0,7	3,7	0,7		6,64**		
				1998 X kl						2003 X kl			<i>F(1,609)</i>	<i>F(1,609)</i>	<i>F(1,609)</i>
3,6	0,7	3,8	0,5	3,7	0,6	3,7	0,7	3,9	0,6	3,9	0,7		6,41*	10,02**	
				2003 X kl						2005 XII kl			<i>F(1,487)</i>	<i>F(1,487)</i>	<i>F(1,487)</i>
3,7	0,8	3,9	0,6	3,9	0,7	3,4	0,8	3,7	0,7	3,6	0,8		13,65***	14,48***	
				2005 XII kl						2007 XII kl			<i>F(1,417)</i>	<i>F(1,417)</i>	<i>F(1,417)</i>
3,4	0,8	3,7	0,7	3,7	0,8	3,6	0,8	3,7	0,8	3,7	0,8			4,90*	

Tabel A27. Koolis valmistas raskusi ...

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju

	Mehed		Naised		Keskmised näitajad						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg		
	M	SD	M	SD	Kokku		Mehed		Naised					Kokku	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
				1998 X kl						2000 XI kl			<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Tunnis käsitletava jälgimine	1,7	0,6	1,5	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6		4,16*	
Heade õppimisvõtete omandamine	1,7	0,7	1,7	0,8	1,7	0,8	1,8	0,8	1,8	0,8	1,8	0,8			
Tunnis vastamine	1,8	0,7	2,0	0,8	1,9	0,8	1,7	0,7	1,9	0,7	1,8	0,7		6,94**	10,23**
				1998 X kl						2003 X kl			<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Tunnis käsitletava jälgimine	1,7	0,6	1,5	0,6	1,6	0,6	1,9	0,7	1,8	0,7	1,8	0,7		16,22***	
Heade õppimisvõtete omandamine	1,7	0,7	1,7	0,8	1,7	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8			14,54***
Tunnis vastamine	1,8	0,7	2,0	0,8	1,9	0,8	1,8	0,7	2,0	0,6	2,0	0,7			9,38**
				2003 X kl						2005 XII kl			<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Tunnis käsitletava jälgimine	1,9	0,7	1,8	0,7	1,8	0,7	1,7	0,8	1,7	0,7	1,7	0,8			
Heade õppimisvõtete omandamine	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9			
Tunnis vastamine	1,8	0,7	2,0	0,6	2,0	0,7	1,8	0,8	1,9	0,7	1,9	0,8			4,62*
				2005 XII kl						2007 XII kl			<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Tunnis käsitletava jälgimine	1,7	0,8	1,7	0,7	1,7	0,8	1,9	0,9	1,9	0,6	1,9	0,7		4,01*	
Heade õppimisvõtete omandamine	2,0	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9	2,2	0,8	2,2	0,9			
Tunnis vastamine	1,8	0,8	1,9	0,7	1,9	0,8	1,8	0,8	2,0	0,7	1,9	0,8			4,02*

Tabel A27 (järg). Koolis valmistas raskusi ...

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju	Keskmised näitajad												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
	1998 X kl						2000 XI kl						<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Rühmatööd	1,4	0,5	1,4	0,6	1,4	0,6	1,3	0,6	1,3	0,6	1,3	0,6			
Kodused koolitööd	2,1	0,8	2,1	0,8	2,1	0,8	2,1	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9			
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	2,2	0,7	2,6	0,8	2,4	0,8	2,3	0,8	2,5	0,9	2,4	0,8		17,39***	
	1998 X kl						2003 X kl						<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Rühmatööd	1,4	0,5	1,4	0,6	1,4	0,6	1,5	0,6	1,4	0,6	1,4	0,6			
Kodused koolitööd	2,1	0,8	2,1	0,8	2,1	0,8	2,2	0,9	2,1	0,8	2,2	0,8			
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	2,2	0,7	2,6	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8	2,6	0,8	2,5	0,8		14,50***	
	2003 X kl						2005 XII kl						<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Rühmatööd	1,5	0,6	1,4	0,6	1,4	0,6	1,5	0,7	1,5	0,7	1,5	0,7			
Kodused koolitööd	2,2	0,9	2,1	0,8	2,2	0,8	2,1	0,9	2,1	0,8	2,1	0,9			
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	2,4	0,8	2,6	0,8	2,5	0,8	2,3	0,9	2,4	0,7	2,3	0,8	5,22*		
	2005 XII kl						2007 XII kl						<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Rühmatööd	1,5	0,7	1,5	0,7	1,5	0,7	1,5	0,8	1,6	0,8	1,6	0,8			
Kodused koolitööd	2,1	0,9	2,1	0,8	2,1	0,9	2,3	0,9	2,2	0,8	2,2	0,8	5,02*		
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	2,3	0,9	2,4	0,7	2,3	0,8	2,5	0,9	2,4	0,8	2,4	0,8			

Tabel A27 (järg). Koolis valmistas raskusi ...

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju	Keskmised näitajad												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
	1998 X kl						2000 XI kl						<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Kirjalikud ülesanded	1,8	0,7	1,7	0,7	1,8	0,7	1,9	0,7	1,7	0,7	1,8	0,7		7,78**	
Lugemist, kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded	2,0	0,9	2,0	0,8	2,0	0,9	2,4	1,0	2,0	0,9	2,2	0,9	5,59*	8,41**	6,27*
	1998 X kl						2003 X kl						<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Kirjalikud ülesanded	1,8	0,7	1,7	0,7	1,8	0,7	1,8	0,6	1,8	0,7	1,8	0,7			
Lugemist, kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded	2,0	0,9	2,0	0,8	2,0	0,9	1,8	0,8	1,7	0,7	1,8	0,8	16,87***		
	2003 X kl						2005 XII kl						<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Kirjalikud ülesanded	1,8	0,6	1,8	0,7	1,8	0,7	1,9	0,8	1,8	0,7	1,8	0,8			
Lugemist, kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded	1,8	0,8	1,7	0,7	1,8	0,8	1,9	0,9	1,7	0,8	1,8	0,8			
	2005 XII kl						2007 XII kl						<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Kirjalikud ülesanded	1,9	0,8	1,8	0,7	1,8	0,8	2,0	0,9	2,0	0,8	2,0	0,8	6,39*		
Lugemist, kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded	1,9	0,9	1,7	0,8	1,8	0,8	2,0	1,0	1,8	0,7	1,9	0,8		4,52*	

Tabel A28. Koolisuhted

	<i>Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – täiesti</i>												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	<i>Keskmsed näitajad</i>														
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>				
	1998 X kl						2000 XI kl						<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Õpetajad julgustasid mind tundides väljendama oma arvamust	2,4	0,9	2,3	0,8	2,4	0,9	2,5	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8			
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	2,4	0,7	2,3	0,9	2,3	0,8	2,4	0,7	2,3	0,7	2,4	0,7			
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	2,5	0,8	2,6	0,7	2,6	0,7	2,6	0,7	2,5	0,7	2,5	0,7			
	1998 X kl						2003 X kl						<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Õpetajad julgustasid mind tundides väljendama oma arvamust	2,4	0,9	2,3	0,8	2,4	0,9	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	32,17***		
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	2,4	0,7	2,3	0,9	2,3	0,8	1,9	0,7	1,9	0,8	1,9	0,8	56,25***		
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	2,5	0,8	2,6	0,7	2,6	0,7	2,7	0,7	2,8	0,7	2,7	0,7	6,21*		
	2003 X kl						2005 XII kl						<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Õpetajad julgustasid mind tundides väljendama oma arvamust	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,3	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8	22,99***		
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	1,9	0,7	1,9	0,8	1,9	0,8	2,3	0,8	2,3	0,7	2,3	0,7	40,97***		
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	2,7	0,7	2,8	0,7	2,7	0,7	2,8	0,8	2,9	0,7	2,9	0,7			
	2005 XII kl						2007 XII kl						<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Õpetajad julgustasid mind tundides väljendama oma arvamust	2,3	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8	2,6	0,7	2,5	0,8	3,90*		
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	2,3	0,8	2,3	0,7	2,3	0,7	2,6	0,8	2,6	0,7	2,6	0,8	16,95***		
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	2,8	0,8	2,9	0,7	2,9	0,7	2,8	0,7	2,8	0,6	2,8	0,7			

Tabel A28 (järg). Koolisuhted

	<i>Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – täiesti</i>												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	<i>Keskmsed näitajad</i>														
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>				
	1998 X kl						2000 XI kl						<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>	<i>F(1,673)</i>
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	3,1	0,8	2,9	0,8	2,9	0,8	3,0	0,7	2,7	0,9	2,8	0,8	6,21*	16,05***	
Tundsin end klassis tõrjutuna	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7			
	1998 X kl						2003 X kl						<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>	<i>F(1,612)</i>
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	3,1	0,8	2,9	0,8	2,9	0,8	3,2	0,6	3,0	0,7	3,1	0,7	13,94***		
Tundsin end klassis tõrjutuna	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	13,72***		
	2003 X kl						2005 XII kl						<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>	<i>F(1,494)</i>
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	3,2	0,6	3,0	0,7	3,1	0,7	3,0	0,9	2,9	0,8	2,9	0,9	4,73*	4,73*	
Tundsin end klassis tõrjutuna	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	1,5	0,7	1,3	0,6	1,4	0,7	9,73**		4,04*
	2005 XII kl						2007 XII kl						<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	3,0	0,9	2,9	0,8	2,9	0,9	2,9	0,9	3,1	0,7	3,0	0,8			
Tundsin end klassis tõrjutuna	1,5	0,7	1,3	0,6	1,4	0,7	1,6	0,9	1,6	0,8	1,6	0,8	5,36*		

Tabel A29. Pere elu-olu

	<i>Keskised näitajad</i>												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
	1998 X kl								2000 XI kl				<i>F(1,671)</i>	<i>F(1,671)</i>	<i>F(1,671)</i>
Suhted perekonnaga	1,7	0,6	1,9	0,6	1,8	0,6	1,7	0,7	1,9	0,8	1,9	0,8		16,60***	
Positsioon perekonnas	1,3	0,6	1,4	0,6	1,4	0,6	1,3	0,7	1,3	0,6	1,3	0,6			
Pere majanduslik olukord	1,6	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	1,7	0,7	1,9	0,7	1,8	0,7	10,69**	7,59**	
	1998 X kl								2003 X kl				<i>F(1,608)</i>	<i>F(1,608)</i>	<i>F(1,608)</i>
Suhted perekonnaga	1,7	0,6				0,6	1,7	0,6	1,8	0,6	1,7	0,6		9,15**	3,87*
Positsioon perekonnas	1,3	0,6	1,4	0,6	1,4	0,6	1,2	0,5	1,2	0,4	1,2	0,4	13,30***		
Pere majanduslik olukord	1,6	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	1,4	0,6	1,7	0,7	1,6	0,6		12,18***	
	2003 X kl								2005 XII kl				<i>F(1,493)</i>	<i>F(1,493)</i>	<i>F(1,493)</i>
Suhted perekonnaga	1,7	0,6				0,6	1,8	0,8	1,8	0,7	1,8	0,7			
Positsioon perekonnas	1,2	0,5	1,2	0,4	1,2	0,4	1,3	0,7	1,3	0,6	1,3	0,6			
Pere majanduslik olukord	1,4	0,6	1,7	0,7	1,6	0,6	1,8	0,6	2,0	0,8	1,9	0,7	36,20***	12,33***	
	2005 XII kl								2007 XII kl				<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>	<i>F(1,433)</i>
Suhted perekonnaga	1,8	0,8	1,8	0,7	1,8	0,7	1,6	0,8	1,7	0,7	1,6	0,7			
Positsioon perekonnas	1,3	0,7	1,3	0,6	1,3	0,6	1,4	0,8	1,4	0,7	1,4	0,7			
Pere majanduslik olukord	1,8	0,6	2,0	0,8	1,9	0,7	1,6	0,7	1,5	0,6	1,5	0,6	33,85***		

Tabel A30. Millised olid kooliajal olulisemad stressiallikad Teie elus?

	<i>Keskised näitajad</i>												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
	2000 XI kl								2007 XII kl				<i>F(1,550)</i>	<i>F(1,550)</i>	<i>F(1,550)</i>
Õppimine	2,5	0,8	2,6	0,8	2,6	0,8	2,5	0,9	2,6	0,8	2,6	0,9			
Suhted klassi- ja koolikaaslastega	1,7	0,7	1,7	0,7	1,7	0,7	1,9	0,9	1,9	0,8	1,9	0,9	6,30*		
Suhted õpetajatega	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,9	2,1	0,8	2,0	0,8			
Üldine ebasõbralik õhkkond koolis	1,6	0,8	1,7	0,8	1,6	0,8	1,9	0,9	2,1	1,0	2,0	0,9	24,47***		
Kodune olukord	1,8	0,9	2,2	1,0	2,0	0,9	1,7	0,9	2,2	1,1	2,0	1,0		28,36***	
Suhted poiss-sõbra / tüdruksõbraga	1,8	0,9	2,0	0,9	1,9	0,9	2,0	1,0	2,3	1,0	2,2	1,0	9,75**	7,49**	
Info üleküllus	1,5	0,7	1,6	0,8	1,6	0,7	2,0	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9	46,60***		
Vägivaldafilmid televisioonis ja kinos	1,1	0,3	1,3	0,6	1,2	0,5	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	23,75**		4,94*
Majanduslik toimetulek	1,9	0,8	2,2	0,9	2,1	0,9	2,1	0,9	2,3	0,9	2,2	0,9		5,84*	
Politiiline olukord ühiskonnas	1,7	0,8	1,5	0,7	1,6	0,7	1,9	0,9	2,0	0,8	1,9	0,8	25,02***		
Enda või pereliikme haigus	1,9	0,8	2,1	0,9	2,0	0,9	2,2	1,0	2,9	1,0	2,6	1,1	42,95***	29,70***	4,76*
Turvalisuse puudumine ühiskonnas	1,8	0,8	2,0	0,8	1,9	0,8	1,9	0,9	2,2	0,9	2,1	0,9		11,35***	
Oma koha leidmine elus	2,0	0,8	2,5	1,0	2,3	0,9	2,4	1,0	2,6	1,0	2,5	1,0	7,99**	18,59**	
Välimus	1,7	0,8	2,1	0,8	2,0	0,8	1,9	0,9	2,2	1,0	2,1	1,0		21,86***	

Tabel A31. Milliseid võtteid kasutate liigsest pingest vabanemiseks?

Skaala: 1 – enamasti; 4 – mitte kunagi	Keskmsed näitajad												Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	2000 XI kl						2007 XII kl								
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F(1,549)	F(1,549)	F(1,549)	
Vaatan televiisorit	2,3	0,9	2,5	0,8	2,4	0,8	2,5	0,8	2,5	0,8	2,5	0,8			
Kuulan muusikat, laulan, teen ise muusikat	2,0	0,9	1,9	0,8	1,9	0,8	1,9	0,9	1,9	0,8	1,9	0,8			
Teen sporti, tantsin (jm füüsilist)	2,2	1,0	2,2	0,9	2,2	0,9	2,3	1,0	2,4	0,9	2,3	0,9			
Räägin end kellelegi tühjaks	3,0	0,9	2,3	1,0	2,6	1,0	2,8	0,9	2,2	0,9	2,4	0,9		54,28***	
Nutan	3,8	0,4	2,9	0,8	3,3	0,8	3,6	0,6	2,9	0,9	3,1	0,9		170,57***	
Loen horoskoope, unenägede seletajat	3,7	0,5	3,3	0,8	3,5	0,7	3,4	0,9	3,1	0,8	3,2	0,8	15,71***	30,58***	
Mängin arvutimänge, lahendan ristsõnu	2,6	0,9	3,2	0,8	2,9	0,9	2,5	1,0	3,1	0,9	2,9	1,0		58,61***	
Lähnen loodusesse, jalutan	2,7	0,8	2,4	0,9	2,5	0,9	2,6	0,9	2,4	0,9	2,5	0,9		11,68***	
Otsin abi spetsialistidelt	3,9	0,5	3,9	0,5	3,9	0,5	3,7	0,6	3,7	0,7	3,7	0,7	11,39***		
Magan	2,5	0,9	2,4	0,8	2,5	0,9	2,3	0,9	2,1	0,9	2,2	0,9	15,31***	4,26*	
Söön	2,7	0,9	2,6	0,9	2,6	0,9	2,6	1,0	2,5	0,8	2,5	0,9			
Olen niisama, ei tee midagi	2,8	1,0	2,9	0,9	2,9	0,9	2,5	1,0	2,6	0,9	2,6	0,9	12,22***		
Käin kirikus, palvetan	3,9	0,3	3,8	0,6	3,8	0,5	3,6	0,8	3,6	0,7	3,6	0,7	17,42***		
Tegelen lemmiklooma(de)ga	3,3	0,7	3,0	0,9	3,1	0,9	3,0	0,9	2,7	1,0	2,9	1,0	11,43***		
Tarvitan alkoholi	3,2	0,8	3,5	0,7	3,4	0,7	2,7	1,0	3,1	0,8	2,9	0,9	41,82***	14,75***	
Tarvitan narkootikume	3,8	0,5	3,9	0,4	3,9	0,4	3,4	1,0	3,7	0,7	3,6	0,8	31,62***	10,51**	4,54*
Suitsetan	3,4	0,9	3,4	1,0	3,4	1,0	3,0	1,1	3,4	0,9	3,2	1,0	7,71**		4,93*
Käin saunas, vannis, duši all	2,7	0,8	2,4	0,8	2,5	0,8	2,4	0,9	2,1	0,9	2,2	0,9	15,22***	10,23**	
Käin kinos, teatris, kontserdil, näitusel	3,0	0,7	2,7	0,8	2,9	0,7	2,7	0,9	2,4	0,9	2,5	0,9	25,05***	16,61***	
Käin meelt lahutamas klubis, peol jne.	2,9	0,9	2,7	0,9	2,8	0,9	2,7	1,0	2,4	1,0	2,5	1,0	10,69**	8,43**	
Seksin	3,5	0,8	3,5	0,7	3,5	0,7	2,8	1,0	2,8	1,0	2,8	1,0	76,73***		
Teen majapidamis- või remonditöid	3,5	0,6	3,2	0,7	3,3	0,7	3,2	0,9	3,0	0,9	3,1	0,9	13,49***	12,44***	
Tarvitan rahusteid	3,9	0,4	3,7	0,6	3,8	0,5	3,6	0,8	3,6	0,7	3,6	0,8	13,52***		
Olen koos sõpradega	2,2	0,8	2,0	0,9	2,1	0,9	2,2	0,9	1,9	0,9	2,0	0,9	7,34**		
Meditaerin	3,9	0,4	3,8	0,6	3,8	0,5	3,5	0,8	3,5	0,8	3,5	0,8	24,37***		
Loen või kirjutan ise	3,2	0,9	2,7	0,9	2,9	0,9	3,0	1,0	2,7	0,9	2,8	1,0		16,74***	
Surfan, suhtlen Internetis	--	--	--	--	--	--	2,2	0,8	2,2	0,9	2,2	0,9	--	--	--
Šoppaan	--	--	--	--	--	--	3,2	0,8	2,5	0,9	2,8	0,9	--	--	--

B. PEALE KOOLI LÕPETAMIST

KÜSITLUSE ANDMESTIK

Valim IV: 2000 ja 2007

VALIMI ÜLDANDMED

Tabel B1. Küsitletute vanus

	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Kokku	50	21/100	192	79/100	242	100
19 a	5	10	8	4	13	5
20 a	1	2	16	8	17	7
21 a	6	12	10	5	16	7
22 a	4	8	22	12	26	11
23 a	9	18	34	18	43	18
24 a	22	44	92	48	114	47
25 a	3	6	10	5	13	5

Tabel B2. Haridus

	Põhiharidus		Keskkharidus		Kesk-eriharidus		Kõrgharidus		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	10	4	86	36	43	18	101	42	240
mehed	5	10	20	41	8	16	16	33	49
naised	5	3	66	35	35	18	85	44	191

Tabel B3. Tööhõive

	Töötan		Õpin		Töötan ja õpin		Ajutiselt ei tööta		Töötu, otsin tööd		Kodune		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	95	39	33	14	77	32	24	10	4	2	7	3	240
mehed	21	42	7	14	18	36	1	2	2	4	1	2	50
naised	74	39	26	14	59	31	23	12	2	1	6	3	190

Tabel B4. Perekonnaseis

	abielus		vabaabielus		vallaline		lahutatud/ lahus elav		lesk		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	18	8	87	36	133	55	2	1	0	0	240
mehed	1	2	13	26	36	72	0	0	0	0	50
naised	17	9	74	39	97	51	2	1	0	0	190

Tabel B5. Laste arv

	1 laps		2 last		N
	n	%	n	%	
Kokku	36	15	9	4	242
Mehed	2	4	2	4	50
Naised	34	18	7	4	192

ELUHOIAKUD JA TERVIS

Tabel B6. Kuidas on Teil seni läinud?

Vastused	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Olen oma saavutuste ja senise eluga rahul	21	42	80	42	101	42
Enamasti olen hakkama saanud	26	52	100	52	126	52
Mul on olnud rohkesti ebaõnnestumisi	3	6	10	5	13	5
Tunnen, et olen inimesena täielikult ebaõnnestunud	0	0	1	1	1	1
Kokku	50	100	191	100	241	100

Tabel B7. Kuidas suhtute tulevikku?

Vastused	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Mul on palju plaane, mida kavatsen tulevikus ellu viia	24	48	61	32	83	35
Mul on teatud ootused tuleviku suhtes, kuid pole kindel, kas need ka täituvad	22	44	111	58	133	55
Tulevik tundub mulle ebamäärane	4	8	16	8	20	8
Mulle tundub, et tulevikult ei ole mul midagi erilist oodata	0	0	1	1	1	1
Tulevik tundub mulle lootusetuna ja ma ei usu, et asjad muutuksid paremaks	0	0	0	0	0	0
Ei ole sellele mõelnud	0	0	2	1	2	1
Kokku	50	100	191	100	241	100

Tabel B8. Milliseks hindate oma tervist?

	Hea		Pigem hea kui halb		Pigem halb kui hea		Halb		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	113	47	118	49	9	4	1	0	241
mehed	27	54	20	40	2	4	1	2	50
naised	86	45	98	51	7	4	0	0	191

Tabel B9. Kas Teil on mõni pikemaajaline tervisehäire, mis segab igapäevaelu?

	Jah		Ei		N
	n	%	n	%	
Kokku	38	16	202	84	240
mehed	7	14	43	86	50
naised	31	16	84	84	190

Tabel B10. Kas Teie elustiil on tervislik?

	Jah		Pigem jah kui ei		Pigem ei kui jah		Ei		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	32	13	157	66	43	18	8	3	240
mehed	13	26	22	44	9	18	6	12	50
naised	19	10	135	71	34	18	2	1	190

Tabel B11. Tunnetatud sidusus

Näitaja	Mehed		Naised		Kokku	
	Keskmine/SD	min-max	Keskmine/SD	min-max	Keskmine/SD	min-max
Tunnetatud sidusus (SOC)	64,21/10,9	42-82	60,2/10,9	33-80	60,6/10,9	33-80

TAGASIVAADDE KOOLIAJALE

Tabel B12. Vastamisel lähtute sellest, milline mälestus Teil üldiselt on oma kooliajast

	Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Mulle meeldis koolis käia	2	1	38	16	141	58	61	25	242
mehed	1	2	10	20	26	52	13	26	50
naised	1	1	28	14	115	60	48	25	192
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	4	2	19	8	124	51	95	39	242
mehed	3	6	6	12	26	52	15	30	50
naised	1	1	13	7	98	51	80	41	192

Tabel B13. Kuivõrd meeldiv oli koolikeskkond Teie jaoks?

	Täiesti		Üsna palju		Mitte eriti		Üldse mitte		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	51	21	154	64	33	14	3	1	241
mehed	9	18	37	76	2	4	1	2	49
naised	42	22	117	61	31	16	2	1	192

Tabel B14. Kas järgmised seigad häirisid Teie koolitööd?

	Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Ülerahvastatud ruumid	96	40	110	46	27	11	8	3	241
mehed	19	38	24	48	4	8	3	6	50
naised	77	40	86	45	23	12	5	3	191
Müra, kära	46	19	115	47	69	29	12	5	242
mehed	13	26	24	48	9	18	4	8	50
naised	33	17	91	48	60	31	8	4	192
Halb valgustus	59	24	93	39	76	31	14	6	242
mehed	11	22	23	46	14	28	2	4	50
naised	48	25	70	37	62	32	12	6	192
Umbne õhk	31	13	89	37	96	39	28	11	242
mehed	7	14	18	36	19	38	6	12	50
naised	24	13	71	37	75	39	22	11	192
Ruumide temperatuur	33	13	106	44	82	34	21	9	242
mehed	11	22	28	56	7	14	4	8	50
naised	22	11	78	41	75	39	17	9	192
Mustus, tolm	94	39	111	46	26	11	11	4	242
mehed	17	34	23	46	7	14	3	6	50
naised	77	40	88	46	19	10	8	4	192
Ebamugavad toolid, lauad	31	13	115	48	73	30	22	9	241
mehed	4	8	24	48	16	32	6	12	50
naised	27	14	91	48	57	30	16	8	191
Halvad hügieenitingimused	63	26	90	38	56	23	32	13	241
mehed	16	32	20	40	9	18	5	10	50
naised	47	25	70	36	47	25	27	14	191
Vilets toitlustamine koolis	133	55	66	27	33	14	10	4	242
mehed	25	50	18	36	5	10	2	4	50
naised	108	56	48	25	28	15	8	4	192
Üldine närvilisus	65	27	109	45	57	22	11	6	242
mehed	18	36	18	36	11	22	3	6	50
naised	47	25	91	47	46	24	8	4	192
Pidev kiirustamine	56	23	112	46	62	26	11	5	241
mehed	16	32	18	36	14	28	2	4	50
naised	40	21	94	49	48	25	9	5	191
Liiga palju kooliga seotud	164	68	61	25	14	6	3	1	242
mehed	34	68	9	18	6	12	1	2	50
naised	130	68	52	27	8	4	2	1	192
Õnnetuste oht	196	81	40	16	4	2	2	1	242
mehed	40	80	6	12	2	4	2	4	50
naised	156	81	34	18	2	1	0	0	192

Tabel B15. Kas kooliga seotud koormus oli teie jaoks...

	pidevalt liiga väike		vahetevahel liiga väike		sobiv		vahetevahel liiga suur		pidevalt liiga suur		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kokku	4	2	13	6	93	39	116	49	9	4	235
mehed	3	6	4	8	21	44	18	38	2	4	48
naised	1	1	9	5	72	39	98	52	7	3	187

Tabel B16. Kas Teile valmistasid koolitöös raskusi järgmised asjaolud?

	Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Tunnis käsitletava jälgimine	112	46	112	46	16	7	2	1	242
mehed	21	42	20	40	8	16	1	2	50
naised	91	47	92	48	8	4	1	1	192
Rühmatööd	154	64	68	28	17	7	3	1	242
mehed	29	58	14	28	5	10	2	4	50
naised	125	65	54	28	12	6	1	1	192
Tunnis vastamine	67	28	121	50	47	19	7	3	242
mehed	14	28	21	42	14	28	1	2	50
naised	53	28	100	52	33	17	6	3	192
Kodused koolitööd	72	30	131	54	34	14	5	2	242
mehed	12	24	24	48	12	24	2	4	50
naised	60	31	107	56	22	11	3	2	192
Kontrolltööd, arvestused,	44	18	131	54	52	22	14	6	241
mehed	8	16	26	52	11	22	5	10	50
naised	36	19	105	55	41	21	9	5	191
Heade õppimisvõtete	83	34	107	44	48	20	4	2	242
mehed	15	30	24	48	8	16	3	6	50
naised	68	35	83	43	40	21	1	1	192
Kirjalikud ülesanded	103	43	115	48	23	9	1	0	242
mehed	17	34	23	46	10	20	0	0	50
naised	86	45	92	48	13	6	1	1	192
Lugemist (kirjanduse eeldavad ülesanded)	109	45	85	35	37	16	10	4	241
mehed	11	22	21	42	10	20	8	16	50
naised	98	51	64	34	27	14	2	1	191

Tabel B17. Vastamisel lähtuge sellest, milline mälestus Teil üldiselt on oma kooliajast

	Üldse mitte		Pigem ei		Pigem jah		Täiesti		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Õpetajad julgustasid mind tundides oma arvamust	14	6	94	39	107	44	27	11	242
mehed	1	2	23	46	21	42	5	10	50
naised	13	7	71	37	86	45	22	11	192
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	19	8	82	34	115	47	25	11	242
mehed	4	8	19	38	24	48	3	6	50
naised	15	8	63	33	91	47	23	12	192
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	6	3	29	12	165	68	42	17	242
mehed	4	8	10	20	25	50	11	22	50
naised	2	1	19	10	140	73	31	16	192
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	4	2	23	10	144	59	71	29	242
mehed	2	4	4	8	26	52	18	36	50
naised	2	1	19	10	118	61	53	28	192
Tundsind end klassis tõrjutuna	154	64	70	29	13	5	5	2	242
mehed	31	62	15	30	1	2	3	6	50
naised	123	64	55	29	12	6	2	1	192
Meie koolis oli õpilastevahelist vägivalda	46	19	127	52	53	22	16	7	242
mehed	7	14	23	46	14	28	6	12	50
naised	39	20	104	54	39	20	10	6	192
Õpetajad küüsisid mind	149	62	76	31	13	5	4	2	242
mehed	29	58	14	28	4	8	3	6	50
naised	120	62	62	32	9	5	1	1	192

PERE ELU-OLU KOOLIAJAL

Tabel B18. Milliseks hindate oma pere majanduslikku olukorda kooliajal?

Vastused	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Hea	17	35	61	32	78	33
Tulime toime	25	51	104	54	129	53
Kehvapoolne	6	12	21	11	27	11
Elasime puuduses	1	2	5	3	6	3
Kokku	49	100	191	100	240	100

Tabel B19. Milliseks hindate oma suhteid perekonnaga kooliajal?

Vastused	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Suhted olid head, me toetasime üksteist	21	43	61	32	82	34
Vahel esines konflikte, kuid üldiselt saime hakkama	24	49	113	59	137	57
Suhted olid halvad, sageli olid riidud	2	4	13	7	15	6
Ei suhelnud eriti, olime üksteisele kaugeks jäänud	2	4	4	2	6	3
Kokku	49	100	191	100	240	100

Tabel B20. Milliseks hindate oma positsiooni perekonnas kooliajal?

Vastused	Mehed		Naised		Kokku	
	n	%	n	%	n	%
Tundsin, et olin väärtustatud	36	74	115	60	151	63
Olin oluline, kuid mind ei võetud võrdväärseks	10	20	66	35	76	31
Tundsin, et minu olemasolu ei märgatudki	2	4	4	2	6	3
Tundsin, et olin üleliigne	1	2	6	3	7	3
Kokku	49	100	191	100	240	100

Tabel B21. Kui tähtis on Sinu vabematele, et oleksid ...?

	Ei olnud oluline		Oli oluline		Oli väga oluline		N
	n	%	n	%	n	%	
...edukas õpilane	27	11	150	62	65	27	242
mehed	5	10	29	58	16	32	50
naised	22	11	121	63	49	26	192
...terve	3	1	60	25	179	74	242
mehed	2	4	16	32	32	64	50
naised	1	1	44	23	147	76	192
...teiste suhtes abivalmis	28	12	153	63	60	25	241
mehed	5	10	29	58	16	32	50
naised	23	12	124	65	44	23	191
...sale	214	89	22	9	6	2	242
mehed	42	84	6	12	2	4	50
naised	172	90	16	8	4	2	192
...tugev ja jõuline	145	60	71	29	26	11	242
mehed	34	68	10	20	6	12	50
naised	111	58	61	32	20	10	192
...hea välimusega	129	54	98	41	13	5	240
mehed	27	54	20	40	3	6	50
naised	102	54	78	41	10	5	190
...õnnelik	11	5	70	29	160	66	241
mehed	3	6	17	34	30	60	50
naised	8	4	53	28	130	68	191
...populaarne	193	80	43	18	4	2	240
mehed	36	72	12	24	2	4	50
naised	157	83	31	16	2	1	190

STRESS JA TOIMETULEK

Tabel B22. Millised olid kooliajal olulisemad stressiallikad Teie elus?

		Üldse mitte		Vähesel määral		Üsna palju		Äärmiselt palju		N
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Õppimine		28	12	136	56	60	25	18	7	242
	mehed	7	14	25	50	11	22	7	14	50
	naised	21	11	111	58	49	25	11	6	192
Suhted klassi- ja		101	42	96	40	37	15	8	3	242
	mehed	24	48	21	42	2	4	3	6	50
	naised	77	40	75	39	35	18	5	3	192
Suhted õpetajatega		88	36	122	51	27	11	5	2	242
	mehed	22	44	21	42	6	12	1	2	50
	naised	66	34	101	53	21	11	4	2	192
Üldine ebasõbralik õhkkond		138	57	73	30	23	10	8	3	242
	mehed	26	52	19	38	4	8	1	2	50
	naised	112	58	54	28	19	10	7	4	192
Kodune olukord		116	48	78	32	33	14	14	6	241
	mehed	29	59	10	21	8	16	2	4	49
	naised	87	45	68	36	25	13	12	6	192
Suhted poiss-sõbra /		130	54	70	29	35	15	6	2	241
tüdruk- sõbraga	mehed	33	66	11	22	5	10	1	2	50
	naised	97	51	59	31	30	16	5	2	191
Info üleküllus		114	47	91	38	30	12	7	3	242
	mehed	27	54	16	32	6	12	1	2	50
	naised	87	45	75	39	24	13	6	3	192
Vägivaldafilmid televisioonis ja		213	88	25	10	3	1	1	1	242
kinos	mehed	46	92	3	6	0	0	1	2	50
	naised	167	87	22	11	3	2	0	0	192
Majanduslik toimetulek		76	31	102	42	50	21	14	6	242
	mehed	23	46	14	28	11	22	2	4	50
	naised	53	28	88	46	39	20	12	6	192
Poliitiline olukord ühiskonnas		186	77	45	19	4	2	6	2	241
	mehed	39	78	8	16	0	0	3	6	50
	naised	147	77	37	19	4	2	3	2	191
Enda või pereliikme haigus		123	51	78	32	26	11	15	6	242
	mehed	28	56	15	30	5	10	2	4	50
	naised	95	49	63	33	21	11	13	7	192
Turvalisuse puudumine		131	54	86	36	18	7	7	3	242
	mehed	29	58	15	30	3	6	3	6	50
	naised	102	53	71	37	14	8	4	2	192
Oma koha leidmine elus		68	28	96	40	62	26	15	6	241
	mehed	21	43	17	35	11	22	0	0	49
	naised	47	24	79	41	51	27	15	8	192
Välimus		73	30	89	37	64	27	15	6	241
	mehed	21	42	20	40	8	16	1	2	50
	naised	52	27	69	36	56	29	14	8	191

Veel midagi:

24

Tabel B23. Milliseid võtteid kasutate liigest pingest vabanemiseks?

	Enamasti		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Vaatan televiisorit	33	14	90	37	103	43	15	6	241
mehed	5	10	13	26	26	52	6	12	50
naised	28	15	77	40	77	40	9	5	191
Kuulan muusikat, laulan, teen ise muusikat	61	25	89	37	78	33	13	5	241
mehed	12	24	21	42	12	24	5	10	50
naised	49	26	68	36	66	34	8	4	191
Teen sporti, tantsin (jm füüsilist)	44	18	60	25	115	48	22	9	241
mehed	18	36	6	12	18	36	8	16	50
naised	26	14	54	28	97	51	14	7	191
Räägin end kellelegi tühjaks	36	15	69	29	109	45	27	11	241
mehed	1	2	10	20	24	48	15	30	50
naised	35	18	59	31	85	45	12	6	191
Nutan	8	3	26	11	148	61	59	25	241
mehed	0	0	1	2	13	26	36	72	50
naised	8	4	25	13	135	71	23	12	191
Loen horoskoope, unenägude	5	2	14	6	82	34	140	58	241
mehed	1	2	4	8	13	26	32	64	50
naised	4	2	10	5	69	36	108	57	191
Lähen loodusesse, jalutan	39	16	80	33	107	45	15	6	241
mehed	6	12	13	26	23	46	8	16	50
naised	33	17	67	35	84	44	7	4	191
Otsin abi spetsialistidelt	1	1	3	1	32	13	205	85	241
mehed	1	2	0	0	6	12	43	86	50
naised	0	0	3	1	26	14	162	85	191
Magan	38	16	94	39	92	38	17	7	241
mehed	3	6	22	44	18	36	7	14	50
naised	35	18	72	38	74	39	10	5	191
Söön	12	5	50	21	125	52	54	22	241
mehed	2	4	11	22	20	40	17	34	50
naised	10	5	39	21	105	55	37	19	191
Olen niisama, ei tee midagi	19	8	60	25	128	53	34	14	241
mehed	5	10	13	26	24	48	8	16	50
naised	14	7	47	25	104	54	26	14	191
Käin kirikus, palvetan	2	1	3	1	25	10	211	88	241
mehed	1	2	0	0	6	12	43	86	50
naised	1	1	3	1	19	10	168	88	191
Tegelen lemmiklooma(de)ga	21	9	45	19	87	36	86	36	239
mehed	1	2	10	20	18	37	20	41	49
naised	20	11	35	18	69	36	66	35	190
Tarvitan alkoholi	5	2	23	10	123	51	89	37	240
mehed	2	4	9	18	26	52	13	26	50
naised	3	2	14	7	97	51	76	40	190
Tarvitan narkootikume	0	0	1	0	11	5	229	95	241
mehed	1	2	0	0	8	16	41	82	50
naised	0	0	0	0	3	2	188	98	191
Suitsetan	19	8	20	8	27	11	175	73	241
mehed	4	8	6	12	5	10	35	70	50
naised	15	8	14	7	22	12	140	73	191
Käin saunas, vannis, duši all	36	15	86	36	102	42	16	7	240
mehed	9	18	19	39	17	35	4	8	49
naised	26	14	67	35	85	45	12	6	191
Käin kinos, teatris, kontserdil,	18	8	61	25	118	49	44	18	241
mehed	3	6	13	26	24	48	10	20	50
naised	15	8	48	25	94	49	34	18	191
Käin meelt lahutamas klubis, peol	18	8	46	19	140	58	36	15	240
mehed	5	10	11	23	28	57	5	10	49
naised	13	7	35	18	112	59	31	16	191

Tabel B23 (järg). Milliseid võtteid kasutate liigsest pingest vabanemiseks?

	Enamasti		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Seksin	19	8	48	20	113	47	60	25	240
mehed	5	10	8	16	27	54	10	20	50
naised	14	8	40	21	86	45	50	26	190
Teen majapidamis- või remonditöid	13	5	59	25	127	53	42	17	241
mehed	5	10	6	12	20	40	19	38	50
naised	8	4	53	28	107	56	23	12	191
Tarvitan rahusteid	1	0	0	0	18	8	221	92	240
mehed	0	0	0	0	7	14	43	86	50
naised	1	1	0	0	11	6	178	93	190
Olen koos sõpradega	56	23	88	37	91	38	5	2	240
mehed	14	29	22	45	11	22	2	4	49
naised	42	22	66	34	80	42	3	2	191
Mediteerin	4	2	3	1	25	10	209	87	241
mehed	3	6	1	2	3	6	43	86	50
naised	1	1	2	1	22	11	166	87	191
Loen või kirjutan ise	14	6	43	18	110	46	73	30	240
mehed	2	4	7	14	17	35	23	47	49
naised	12	6	36	19	93	49	50	26	191
Surfan, suhtlen Internetis	35	15	87	36	95	39	24	10	241
mehed	11	22	20	40	16	32	3	6	50
naised	24	13	67	35	79	41	21	11	191
Šoppan	9	4	60	25	108	45	64	26	241
mehed	0	0	6	12	19	38	25	50	50
naised	9	5	54	28	89	47	39	20	191

KOOLITUGI

Tabel B24. Peamised toetajad koolis õppetöö probleemide puhul.

	Alati		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Klassijuhataja	33	14	61	26	93	40	45	20	232
mehed	7	14	17	34	19	38	7	14	50
naised	26	14	44	24	74	41	38	21	182
Mõni teine õpetaja, kellega oli usalduslik suhe	17	7	46	20	113	49	57	24	233
mehed	5	10	7	14	26	52	12	24	50
naised	12	7	39	21	87	48	45	24	183
Enamik õpetajaid	10	4	46	20	98	42	79	34	233
mehed	1	2	8	16	20	40	21	42	50
naised	9	5	38	21	78	42	58	32	183
Koolipsühholoog	5	2	4	2	13	6	204	90	226
mehed	1	2	2	4	4	8	43	86	50
naised	4	2	2	1	9	5	161	92	176
Sotsiaaltöötaja	2	1	2	1	6	3	219	95	229
mehed	1	2	1	2	2	4	46	92	50
naised	1	1	1	1	4	2	173	96	179
Kooli meditsiinitöötaja	2	1	2	1	42	18	183	80	229
mehed	1	2	1	2	8	16	40	80	50
naised	1	1	1	1	34	19	143	79	179
Mõni teine koolitöötaja (kirjutage kes)	8	7	11	10	14	12	80	71	113
mehed	2	7	3	10	3	10	21	73	29
naised	6	7	8	10	11	13	59	70	84
Mõni konkreetne klassi-/koolikaaslane	68	29	92	40	57	25	13	6	230
mehed	10	20	18	37	12	25	9	18	49
naised	58	32	74	41	45	25	4	2	181
Enamik klassi-/koolikaaslast	17	8	57	25	97	43	54	24	225
mehed	6	12	12	24	16	33	15	31	49
naised	11	6	45	26	81	46	39	22	176
Mõni õppematerjal (kirjutage milline?)	20	26	13	17	19	24	26	33	78
mehed	4	37	2	18	1	9	4	36	11
naised	16	24	11	16	18	27	22	33	67

B25. Millist tuge saadi koolist õppetöö probleemide puhul?

A. Konkreetne tugi (nimetati 72 korral)

A I Juhendamine, konsultatsioonid (nimetati 61 korral)

Konsultatsioonid 19
Järelaitamistunnid 31
Sai klassijuhatajaga rääkida, arutada 8
Sai rääkida läbi ja kurta muret vajadusel 1
Kui ei osanud, läksin õpetaja juurde ja ta seletas üksikasjalikult ära 1
Sai küsimusi esitada, ülesandeid läbi lahendada 1

A II Õppematerjalid (nimetati 7 korral)

Anti lisamaterjali, alati võimalikult palju, et aru saaks ülesandest 4
Abimaterjalide kättesaadavus 1
Paljundatud õppematerjal 2

A III IT tugi (nimetati 2 korral)

Võimalus kooli arvuteid kasutada 1
Arvuti kasutamise võimalus 1

A IV Avaliku esinemise kogemus (nimetati 2 korral)

Julgust osaleda suurema rahva seas 1
Avaldada oma arvamust 1

B. Üldine vastutulelik suhtumine (nimetati 89 korral)

Vastutulelikud õpetajad 54
Abivalmis õpetajad 4
Palju emotsionaalset tuge, mõned õpetajad tahtsid, et ma vaataksin kaugemale tulevikku 1
Peamine moraalne tugi klassijuhataja, hiljem erialaõpetaja 1
Õpetajad olid õpilastega võrdväärset 1
Mõistev suhtumine 2
Isiklik lähenemine 1
Kannatlikkus 1
Moraalne tugi 1
Juhtkond eemaldas probleemse õppejõu 1
Sõbrad 10
Klassikaaslased aitasid 12

C. Ei saanud koolist abi (nimetati 55 korral)

C I Ebapiisav koolipoolne toetus (nimetati 25 korral)

Ei saanud abi 17
Ei saanudki, sest olin häbelik, pigem kannatasin, kui otsisin abi 1
Ei saanudki, sest ei julgenud küsida 1
Vähesed õpetajad aitasid järeltundides 4
Pidi ise hakkama saama, õpetajad eraldi ei pingutanud 1
Vanemad ei saanud aidata, sest on vene rahvusest, aga mina õppisin eesti koolis 1

C II Kooliväline tugi (nimetati 6 korral)

Sain alati emaga suheldes probleemid lahendatud 2
Vanemad toetasid alati, andsid võimaluste piires kõik, mida tahtsin 3
Ei olnud vajadust koolist abi paluda, aga kasutasin abiõpetajat, kes oli ema tuttav 1

C III Sai ise hakkama (nimetati 24 korral)

Tegelesin ise oma probleemidega 2
Ei olnud probleeme 22

Mõni teine koolitöötaja, kes aitas õppetöö probleemide puhul (nimetati 29 korral):

Juhtkond 14
õppealajuhataja 9
direktor 3
sekretär 2
huvijuht 6
Koolitöötaja 6
koristaja 4
garderoobitöötaja 1
kellatädi 1

Raamatukoguhoidja 5
 Aineõpetaja 4
 kehalise kasvatuse õpetaja 1
 muusikaõpetaja 1
 aineõpetaja 2

Õppematerjal, millest oli kasu õppetöö probleemide puhul

A. Õpikud jm õppematerjalid (nimetati 48 korral)

Õpikud 14
 Muud raamatud 9 sh
 raamatud 4; kodused raamatud 1; erialakirjandus 1
 ülevaatlik õpik, mis polnud koolikirjandus 1; õpikud, mida õppematerjalide seas polnud 1
 kunstiajaloo sorimine 1
 Sõnaraamat 6
 Teatmeteosed, käsiraamatud 15
 Lisamaterjal 4 sh
 konspekt 1, lisamaterjal õpetajalt (filmid, tekstid) 3
 arvutil tehtud spikrid 1

B. Internet (nimetati 10 korral)

C. Muu (nimetati 2 korral)

Kehaline kasvatus, sest seal sai ennast välja elada 1
 Loovtööd 1

Tabel B26. Peamised toetajad koolis isiklike probleemide puhul.

	Alati		Üsna tihti		Mõnikord		Mitte kunagi		N
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Klassijuhataja	6	3	14	6	59	25	152	66	231
mehed	1	2	6	12	16	33	26	53	49
naised	5	3	8	4	43	24	126	69	182
Mõni teine õpetaja, kellega oli suhe	4	2	14	6	45	19	167	73	230
mehed	3	6	4	8	8	16	34	70	49
naised	1	1	10	6	37	20	133	73	181
Enamik õpetajaid	1	0,5	1	0,5	18	8	209	91	229
mehed	1	2	1	2	6	12	41	84	49
naised	0	0	0	0	12	7	168	93	180
Koolipsühholoog	5	2	1	1	12	5	207	92	225
mehed	2	4	0	0	4	8	43	88	49
naised	3	2	1	1	8	5	164	93	176
Sotsiaaltöötaja	2	1	2	1	5	2	219	96	228
mehed	2	4	1	2	2	4	44	90	49
naised	0	0	1	1	3	2	175	97	179
Kooli meditsiinitöötaja	2	1	1	0	13	6	212	93	228
mehed	2	4	1	2	1	2	45	92	49
naised	0	0	0	0	12	7	167	93	179
Mõni teine koolitöötaja (kirjutage kes)	2	1	4	3	8	5	132	91	146
mehed	1	3	0	0	1	3	29	94	31
naised	1	1	4	3	7	6	103	90	115
Mõni konkreetne klassi-/koolikaaslane	76	33	76	33	51	22	29	12	232
mehed	6	13	17	35	12	25	13	27	48
naised	70	38	59	32	39	21	16	9	184
Enamik klassi-/koolikaaslast	5	2	28	12	79	35	116	51	228
mehed	2	4	3	6	19	39	25	51	49
naised	3	2	25	14	60	33	91	51	179
Mõni õppematerjal (kirjutage milline?)	2	3	4	6	6	9	55	82	67
mehed	0	0	0	0	1	11	8	89	9
naised	2	3	4	7	5	9	47	81	58

B27. Millist tuge saadi koolist isiklike probleemide puhul?

A. Nimetati aitajaid:

Klassikaaslased, sõbrad 49
Õpetajad (klassijuhataja, õpetaja, direktor) 10
Psühholoog 4
Koristaja 2
Perekond 7

B. Nimetati abi, mida saadi:

Mõistmine 6
Nõu ja abi 4
Arusaamine, hoolivus 4
Julgustusi 2
Vastutus 1
Lohutus 1
Sain suure kogemuse, kuidas erinevate inimestega probleeme lahendada 1
Suurepärase tugi 1
Tasuta koolitoit 1

C. Märkiti, et ei saanud/ei vajanud abi:

Ei olnud vajadust 34
Ei küsinud 26, sh:
Ei julgenud oma probleemidega kellegi poole pöörduda 1
Psühholoog oli olemas, aga ei pöördunud tema poole, sest kabinet oli peakoridoris ja visiit oleks olnud kõigile nähtav 1
Kellelt? Kooli psühholoogilt, kes rääkis õpilaste probleemidest teistele. EI, AITÄH. Koolist ei otsi isiklike probleemidele tuge 1
Kooli initsiatiivi ei näidanud, tuli lahendada ise 1
Isiklik elu pole seotud kooliga, need on eraldi 25
Ei saanud 22

Peamised aitajad koolis isiklike probleemide puhul:

Raamatukoguhoidja 3
Muu koolitöötaja 3
riidehoidja 2
koristaja 1
Õpetajad 3
võimlemisõpetaja 1
tantsutrenni õpetaja 1
klassijuhataja 1
Juhtkond 2 vastust
õppealajuhataja 1
direktor 1
Huvijuht 1

Õppematerjalid, millest oli abi isiklike probleemide puhul:

Teaduslik kirjandus 2
Kohustuslik ilukirjandus 1
Päevikupidamine 1
Internet 1
Inimese arengust 1
Terviseõpetus 1
Lapsevanem 1
Loovtööd 1
Psühholoogilised eneseabi raamatud 1

B28. Mille osas oleks kooliajal olnud vaja rohkem toetust ja abi?

I Aine konsultatsioonid, juhendamine (nimetati 45 korral)

- Matemaatikas (reaalained) 9
- Keemias 1
- Keelte osas oleks vajanud rohkem abi 5
- Humanitaarainete osas 2
- Personaalsel lähenemist ja konsultatsiooni 5
- Et keegi oleks seletanud lahti õppetükke 1
- Et mõista õpitut 1
- Õpetajad tegelevad viielistega peamiselt, aga võiksid nõrgematega rohkem tegelda, seepärast oli lugemine suhteliselt keeruline 1
- Õppimise osas 16
- Koolitöö 3
- Kodused tööd 1

II Õpioskuste arendamine (nimetati 10 korral)

- Õppemeetodite õpetamise osas 1
- Rohkem erinevaid õpetamismeetodeid, diskussiooni arendamist 1
- Kuidas õppida ilma tuupimata 1
- Olulise ja ebaolulise info selekteerimisel 1
- Abi õppimistahte tugevdamiseks 1
- Aja planeerimises 2
- Asjade planeerimisel, et pärast haigust uuesti järje peale saada 1
- Vahetevahel liiga kiire tempo, asjad kuhjusid ja ei osanud enam kuskilt alustada 1
- Nõuandeid koostöök 1

III Vähe õppematerjali (nimetati 1 korral)

IV Karjäärinõustamine (nimetati 12 korral)

- Tuleviku ja elukutsevaliku suhtes 8
- Et selgusele jõuda, kelleks ma saada tahan, edasiõppimise osas 2
- Tuleviku võimaluste kohta teavet ja kindlustunnet 1
- Enda tundmaõppimine, tugevad ja nõrgad küljed 1

V Julgustamine, tunnustamine (nimetati 23 korral)

- Mõtete ja ideede avamisel 1
- Eneseleidmises 1
- Julgustust iseseisvamaks mõtlemiseks ja tegutsemiseks 1
- Julguseks: olla teistest erinev, arendada külgi, milles on annet 1
- Oma loovuse arendamiseks 1
- Enesekindluse tõstmiseks 3
- Kindlustunnet 1
- Abi enesekehtestamisel 1
- Moraalset tuge enesehinnangu tõstmiseks 2
- Julgust ja toetust 1
- Innustamist 1
- Motiveerimises 1
- Tunnustust 1
- Emotsionaalset tuge 1
- Õpetajate toetust ja abivalmidust 3
- Olümpiaadil osalemist oleks pidanud rohkem tunnustama ja vabastama selle arvelt lisatööst tavaõppe näol 1
- Õpetajad oleksid pidanud mõistma, et koormus oli liiga suur, et kõike edukalt teha, see tekitas muid probleeme 1
- Mõistvat suhtumist, sest sportlasena puudusin aeg-ajalt koolist 1

VI Tervis (nimetati 5 korral)

- Diagnoositud depressioon 1
- Tervise suhtes 2
- Teismee probleemidest 1
- Õpetajad ja lapsevanemad oleksid pidanud rohkem julgustama oma probleemidest rääkima 1

VII Suhted (nimetati 17 korral)

- Suhtes kaaslastega, õpetajatega 5
- Suhtlemisel perekonnaga 2
- Koduste probleemide puhul 1
- Kaaslaste narrimise ja vägivaldsemise osas 1
- Isikliku elu probleemides 5
- Suhtlemises tüdrukutega 1
- Oskust, võimet asju kergemalt võtta 1
- Kui sõbranna koolist poppi panema kutsus ja mina läksin, oleksin tahtnud, et klassijuhataja oleks seda probleemi näinud 1

VIII Koolipsühholoogi olemasolu koolis (nimetati 9 korral)

- Koolipsühholoogi oleks vaja olnud 8
- Koolis ei olnud psühholoogi ja kui ta võeti tööle, siis ei teadnud sellest keegi 1

IX Majanduslik toetus (nimetati 8 korral)

- Rahalises osas 1
- Majanduslik kindlustatus 6
- Õppematerjalide väljaostmises 1

X Huvitegevused (nimetati 7 korral)

- Huviringe maailmavaate laiendamiseks 3
- Kooliväliste ürituste organiseerimisel 2
- Rohkem väljasõite, muuseumi 1
- Organiseerimises grupivanemana 1

XI Kodune toetus (nimetati 4 korral)

- Kodune abi vähene 1
- Et vanematel oleks olnud rohkem aega minuga tegelda 1
- Vanemate huvi koolis toimuva kohta 2

B29. Koolikeskkond

Mis tegi koolikeskkonna meeldivaks?

I Meeldivad inimesed

- Toredad klassi- ja koolikaaslased
 - sõbrad 25
 - kooli-, klassikaaslased 77
 - klassikaaslastega rahuldav läbisaamine 3
 - eakaaslastega suhtlemine 1
- Meeldivad õpetajad
 - vastutulelikud, meeldivad õpetajad 49
 - hea läbisaamine õpetajatega 15
 - lemmikõpetajad 1
 - õpetajad ja juhtkond suhtus õpilastesse kui võrdsetesse 3
 - õpilasse suhtuti kui inimesse, mitte kui orja 1
- Sõbralik koolipere
 - meeldiv seltskond, personal 23
 - sõbralik koolikeskkond 11
 - kooli üldine ühtse pere tunne 7
 - mõistev suhtumine 2
 - palju loovaid inimesi 1

II Hea keskkond

- Keskkond, õhkkond 8
- Head olmetingimused 5
- Korras õpperuumid 2
- Puhas keskkond 3
- Palju potililli 2
- Kooli ümbruse heakord 1
- Kooli asukoht 3
- Ilus koolimaja, kooliruumid 3
- Kooli sisekujundus 3
- Avatud suured klassiruumid 1
- Auraga vana maja 1
- Väike, hubane kool 4
- Kodune tunne 1
- Turvalisus 1
- Klassis vähe õpilasi 2

III Traditsioonid

- Koolivaim 1
- Ajalooline kool 1
- Kooli nimi ja selle tähtsus minu suguvõsas 1
- Traditsioonid 1
- Ühine eesmärk 1
- Üritused 8
- Palju positiivseid mälestusi 2

IV Võimalused

- Õppimine
 - õpetamise kvaliteet 2
 - üksikud vahvad tunnid 1
 - huvitavad tunnid 1
 - õppimisvõimalused olid antud, tuli neist ise kinni haarata 1
 - võimetekohane koormus 1
 - õppida vähe 1
- Valikuvabadus
 - Võimalused, valikute vabadus 2
 - ise sai palju otsustada 1
 - kool motiveeris reaalinetes ja olema eesrindlik ning koos olid õpilased, kelle jaoks see oli sobiva kallakuga kool (muusika) 1
- Sport ja huvitegevused
 - ujumisvõimalus 2
 - sport 1
 - palju klassivälisest tegevust 1
 - huvialaringid 1
- Koolitoit – super söök 4

Mis tegi koolikeskkonna mittemeeldivaks?

I Ebameeldivad õpetajad

- Klassijuhataja 1
- Mõned õpetajad 2
- Ebakompetentsed õpetajad 1
- Vanad kibestunud õpetajad 1
- Veidi vanamoodsad õpetajad 1
- Ülbed õpetajad, üleolev suhtumine õpilastesse 2
- Õpetajate suhtumine 2
- Õpetajate pealiskaudne suhtumine 2
- Ebavõrdne hindamine 1
- Vingus õpetajad, kes hindavad näo järgi 1
- Õpetajaid ei huvitanud, et mind kiusati 1
- Õpetajad käitusid vahel ebaõpetajalikult 1
- Õpetajate silmis olin nagu mu vend 1

II Halvad suhted klassi- koolikaaslastega

- Eakaaslaste suhtumine 3
- Kaasõpilaste kius ja kadedus 5
- Kaaslased mõnitasid, kiusasid 1
- Õpilastevaheline vägivald 1
- Ei saanud osta poppe asju (sellest kiusamine) 1
- Ülekaalulisuse tõttu narriti 1
- Üks klassikaaslane, kes narriti 1
- Eakaaslaste suhtumine 1
- Klass ei saanud omavahel läbi 2
- Kaaslaste loba segas õppetöö jälgimist 1
- Lollid kaaslased 1

III Üldine ebameeldiv õhkkond

- Suhteprobleemid
 - ülejäanud rahva (va klassikaaslased) halb suhtumine 1
 - õpilastega mitteamustamine 1
 - koolirahva kadedus 1
 - ebameeldivad inimesed 1
 - vähe minu huvidega inimesi 1
 - asjaolu, et ise olin kooli ja õpetajate suhtes negatiivselt meelestatud 1
- Liiga palju inimesi
 - liiga palju inimesi, kellega oled sunnitud pidevalt koos olema 3
 - ülerahvastatus 1
 - suured klassid 2
- Pinged
 - üldine õhkkond 2
 - lärm 3
 - närvilisus 3
 - kiirustamine 2
 - nõudmised 1
 - kohustused 2
 - suur koormus 1
 - liiga suur pinge 1
 - stress 1

IV Õppetöö

- Õppimine 3 – õppimine 1; õppeedukus 1; kodutööd 1
- Kooliväliste tegevuste mitteväärtustamine 1

V Ebamugav füüsiline keskkond

- Klassiruumid 1
- Ebamugav mööbel 1
- Mustad tualetid 3
- Remondi tõttu tuli olla erinevates õppehoonetes 1
- Halb valgustus 1
- Vana ebamugav mööbel 1
- Koledad klassid, koridoride värvid 1

VALIMI IV VÕRDLUSTABELID¹

Tabel B30. Eluhoiakud

	Keskised näitajad 2000						Keskised näitajad 2007						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Kuidas seni on läinud (skaala väärtused 1–4, vaata tabel B6)	1,9	0,8	1,7	0,5	1,8	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	1,6	0,6	<i>F</i> (1,141)	<i>F</i> (1,141)	<i>F</i> (1,141)
													<i>F</i> (1,136)	<i>F</i> (1,136)	<i>F</i> (1,136)
Suhtumine tulevikku (ilma vastusvariantida „pole sellele mõelnud“, skaala väärtused 1–5, vaata tabel B7)	2,0	1,1	2,0	0,9	2,0	0,9	1,5	0,6	1,8	0,7	1,7	0,6	8,60**		

Tabel B31. Tervisenäitajad praegu ja kooliajal

	Keskised näitajad 2000						Keskised näitajad 2007						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Tervise enesehinnang skaala: vaata tabel B8	1,4	0,6	1,6	0,7	1,6	0,6	1,5	0,7	1,5	0,6	1,5	0,6			
Tervisehäire, mis segab igapäevaelu skaala: 1 – jah; 2 – ei	2,0	0,2	1,9	0,3	1,9	0,3	1,9	0,3	1,8	0,4	1,9	0,4			
Elustiili tervislikkus skaala: vaata tabel B10	1,8	0,7	2,2	0,6	2,1	0,6	1,9	0,9	2,1	0,6	2,1	0,6		6,15*	
Stressi enesehinnang skaalaväärtused 1–10	4,2	2,0	4,5	1,9	4,4	1,9	4,7	1,9	5,3	2,2	5,2	2,1	7,90**		
Tunnetatud sidusus (SOC) <i>Min</i> = 13, <i>max</i> = 91	56,3	7,6	56,2	10,5	56,3	10,0	62,4	10,9	60,2	10,9	60,6	10,9	17,04***		

Tabel B32. Koolisuhted ja õppimine

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – täiesti	Keskmsed näitajad 2000						Keskmsed näitajad 2007						Üldefekt Aeg <i>F(1,141)</i>	Üldefekt Sugu <i>F(1,141)</i>	Sugu x Aeg <i>F(1,141)</i>
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Mulle meeldis koolis käia	2,9	0,8	2,8	0,7	2,8	0,7	3,1	0,7	3,1	0,6	3,1	0,6	12,91***		
Kooliskäimine oli minu jaoks väga oluline	3,4	0,7	3,3	0,7	3,3	0,7	3,3	0,7	3,3	0,6	3,3	0,7			
Õpetajad julgustasid mind tundides väljendama oma arvamust	2,8	0,8	2,4	0,7	2,5	0,7	2,6	0,6	2,6	0,8	2,6	0,7			
Õpetajad olid huvitatud sellest, kuidas mul läheb	2,6	0,7	2,4	0,7	2,4	0,7	2,6	0,7	2,7	0,7	2,7	0,7			
Õpetajad suhtusid minusse õiglaselt	2,6	0,7	2,8	0,5	2,7	0,6	3,0	0,6	3,0	0,5	3,0	0,5	25,55***		
Meie klassi õpilased said omavahel hästi läbi	3,1	0,7	2,9	0,8	3,0	0,7	3,4	0,6	3,2	0,6	3,2	0,6	9,55**		
Tundsind end klassis tõrjutuna	1,3	0,5	1,4	0,6	1,4	0,6	1,5	0,7	1,4	0,7	1,5	0,7			

¹ Tabelites on toodud statistiliselt olulised erinevused: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

Tabel B33. Kas järgmised seigid häirisid Teie koolitööd?

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju	Keskmsed näitajad 2000						Keskmsed näitajad 2007						Üldefekt Aeg <i>F(1,141)</i>	Üldefekt Sugu <i>F(1,141)</i>	Sugu x Aeg <i>F(1,141)</i>
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Ülerahvastatud ruumid	2,0	1,0	1,9	0,7	1,9	0,8	1,7	0,8	1,7	0,8	1,7	0,8	6,40*		
Müra, kära	2,6	0,8	2,7	0,8	2,7	0,8	1,9	0,8	2,2	0,8	2,2	0,8	30,00***		
Halb valgustus	2,2	0,8	2,4	0,9	2,3	0,8	2,1	0,7	2,3	0,9	2,3	0,9			
Umbne õhk	2,9	0,7	2,8	0,8	2,8	0,8	2,5	0,8	2,5	0,8	2,5	0,8	12,99***		
Ruumide temperatuur (liiga palav, külm)	2,6	0,7	2,8	0,7	2,8	0,7	2,1	0,7	2,4	0,8	2,3	0,8	18,78***		5,87*
Mustus, tolm	2,4	0,7	2,4	0,9	2,4	0,8	1,7	0,7	1,8	0,8	1,8	0,8	33,52***		
Ebamugavad toolid, lauad	2,6	0,8	2,7	0,9	2,7	0,9	2,3	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8	5,58*		
Halvad hügieeningimused	2,5	0,8	2,7	1,0	2,6	0,9	2,0	0,9	2,4	1,0	2,3	1,0	11,12**		
Vilets tolitlustamine koolis	2,0	0,8	2,1	0,9	2,0	0,9	1,6	0,8	1,7	0,8	1,7	0,8	9,51**		
Üldine närvilisus	2,3	0,9	2,5	0,8	2,5	0,8	1,9	0,8	2,1	0,8	2,0	0,8	19,76***		
Pidev kiirustamine	2,3	0,9	2,6	0,8	2,5	0,8	2,1	0,8	2,2	0,8	2,2	0,8	9,06**		
Liiga palju kooliga seotud tegevusi, üritusi, kohustusi peale õppetööd	1,6	0,7	1,9	0,8	1,9	0,8	1,4	0,7	1,4	0,7	1,4	0,7	13,60***		
Õnnetuste oht	1,3	0,5	1,5	0,6	1,4	0,6	1,2	0,5	1,2	0,4	1,2	0,4	9,45**		

Tabel B34. Kooliga seotud koormus

Skaala: 1 – pidevalt liiga väike; 5 – pidevalt liiga suur

	Keskmised näitajad 2000						Keskmised näitajad 2007						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
Koolikoormus	3,7	0,6	3,9	0,5	3,9	0,6	3,3	0,7	3,6	0,7	3,5	0,7	23,66***	4,03*	F(1,137)

Tabel B35. Koolis valmistas raskusi ...

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju

	Keskmised näitajad 2000						Keskmised näitajad 2007						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
Tunnis käsitleva jälgimine	1,8	0,6	1,7	0,5	1,7	0,6	1,8	0,7	1,6	0,6	1,7	0,6			
Rühmatööd	1,4	0,5	1,4	0,6	1,4	0,6	1,9	0,9	1,5	0,6	1,5	0,7	7,70**		7,12**
Tunnis vastamine	1,9	0,8	2,1	0,7	2,1	0,7	2,2	0,7	2,1	0,8	2,1	0,8			
Kodused koolitööd	2,3	0,9	2,0	0,6	2,1	0,7	1,9	0,8	1,9	0,6	1,9	0,7	9,68**		
Kontrolltööd, arvestused, eksamid	2,5	0,8	2,5	0,7	2,5	0,8	2,3	0,9	2,2	0,7	2,2	0,8	5,83*		
Heade õppimisvõtete omandamine	2,3	0,8	2,0	0,7	2,0	0,7	2,1	0,9	1,9	0,8	1,9	0,8			
Kirjalikud ülesanded	2,0	0,6	1,8	0,6	1,9	0,6	1,7	0,7	1,6	0,6	1,6	0,6	11,63***		
Lugemist, kirjanduse läbitöötamist eeldavad ülesanded	2,7	0,9	2,0	0,9	2,1	0,9	2,4	1,0	1,7	0,7	1,8	0,9	9,80**		22,74***

Tabel B36. Pere-olud kooliajal

	Keskmised näitajad 2000						Keskmised näitajad 2007						Üldefekt Aeg	Üldefekt Sugu	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
Suhted perekonnaga skaala: vaata tabel B19	1,8	0,5	1,9	0,7	1,9	0,7	1,5	0,6	1,8	0,7	1,7	0,7	8,81**		
Positsioon perekonnas skaala: vaata tabel B20	1,3	0,4	1,4	0,6	1,3	0,5	1,3	0,5	1,4	0,6	1,4	0,6			
Pere majanduslik olukord skaala: vaata tabel B18	1,9	0,7	1,8	0,6	1,8	0,6	1,8	0,6	1,8	0,7	1,8	0,7			

Tabel B37. Millised olid kooliajal olulisemad stressiallikad Teie elus?

Skaala: 1 – üldse mitte; 4 – äärmiselt palju	Keskmsed näitajad 2000						Keskmsed näitajad 2007						Üldefekt	Üldefekt	Sugu x Aeg
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku		Aeg	Sugu	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F(1,141)	F(1,141)	F(1,141)
Õppimine	2,6	0,7	2,7	0,7	2,7	0,7	2,3	0,8	2,3	0,7	2,3	0,7	20,64***		
Suhted klassi- ja koolikaaslastega	1,8	0,8	1,7	0,7	1,7	0,7	1,6	0,6	1,9	0,8	1,8	0,8			
Suhted õpetajatega	1,9	0,9	2,0	0,7	2,0	0,7	1,5	0,6	1,8	0,7	1,8	0,7	10,43*		
Üldine ebasõbralik õhkkond koolis	1,7	0,8	1,8	0,7	1,8	0,7	1,4	0,6	1,6	0,8	1,5	0,7	7,31**		
Kodune olukord	1,6	0,6	1,9	0,9	1,9	0,8	1,5	0,8	1,9	0,9	1,8	0,9		5,63*	
Suhted poiss-sõbra / tüdruk-sõbraga	1,7	0,9	1,9	1,0	1,9	1,0	1,5	0,8	1,7	0,8	1,7	0,8			
Info üleküllus	1,4	0,6	1,7	0,6	1,7	0,6	1,5	0,7	1,7	0,8	1,7	0,8		4,73*	
Vägivallafilmid televisioonis ja kinos	1,1	0,3	1,2	0,5	1,1	0,4	1,0	0	1,1	0,4	1,1	0,4			
Majanduslik toimetulek	1,9	0,7	2,2	0,8	2,1	0,8	1,8	0,8	2,1	0,8	2,0	0,8		5,54*	
Poliitiline olukord ühiskonnas	1,8	0,7	1,5	0,6	1,5	0,7	1,1	0,4	1,2	0,5	1,2	0,5	32,08***		5,63*
Enda või pereliikme haigus	2,1	0,7	2,1	0,9	2,1	0,9	1,7	0,8	1,7	0,9	1,7	0,8	10,78**		
Turvalisuse puudumine ühiskonnas	1,8	0,6	2,1	0,8	2,1	0,8	1,4	0,7	1,6	0,7	1,6	0,7	25,74***		
Oma koha leidmine elus	2,2	0,9	2,5	0,9	2,5	0,9	1,9	0,8	2,2	0,9	2,2	0,9	10,40**	5,22*	
Välimus	1,6	0,8	2,2	0,8	2,1	0,8	1,7	0,7	2,3	0,9	2,1	0,9		14,02**	

Tabel B38. Milliseid võtteid kasutate liigsest pingest vabanemiseks?

Skaala: 1 – enamasti; 4 – mitte kunagi
Mida kõrgem näitaja, seda harvemini kasutatakse

	Keskmisel näitajad 2000						Keskmisel näitajad 2007						Ülddefekt Aeg <i>F(1,141)</i>	Ülddefekt Sugu <i>F(1,141)</i>	Sugu x Aeg <i>F(1,141)</i>
	Mehed		Naised		Kokku		Mehed		Naised		Kokku				
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Vaatan televiisorit	2,3	0,8	2,3	0,8	2,3	0,8	2,9	0,7	2,3	0,8	2,4	0,8	9,57**		10,10**
Kuulan muusikat, laulan, teen ise muusikat	1,8	0,7	1,8	0,8	1,8	0,8	2,2	1,1	2,3	0,9	2,2	0,9	14,48***		
Teen sporti, tantsin (jm füüsilist)	1,9	0,9	2,2	0,9	2,2	0,9	2,1	1,1	2,6	0,8	2,5	0,9	6,97**	6,24*	
Räägin end kellelegi tühjaks	3,1	0,8	2,5	0,9	2,7	0,9	2,9	0,7	2,4	0,9	2,5	0,9	3,93*	16,59***	
Nutan	3,7	0,7	3,0	0,7	3,1	0,8	3,8	0,4	2,9	0,7	3,1	0,7		52,89***	
Loen horoskoope, unenägede seletajat	3,6	0,6	3,1	0,9	3,2	0,8	3,6	0,7	3,5	0,6	3,6	0,6	6,78*	5,13*	
Mängin arvutimänge, lahendan ristsõnu	2,5	1,0	3,0	0,8	2,9	0,9	2,8	0,8	3,2	0,8	3,1	0,8	4,96*	12,17***	
Lähen loodusesse, jalutan	2,6	1,0	2,4	0,9	2,4	0,9	2,7	1,0	2,4	0,8	2,4	0,9			
Otsin abi spetsialistidelt	3,9	0,4	3,9	0,4	3,9	0,4	3,8	0,6	3,8	0,4	3,8	0,5			
Magan	2,6	0,7	2,5	0,9	2,5	0,8	2,7	0,8	2,4	0,8	2,4	0,8			
Söön	2,9	0,8	2,6	0,8	2,6	0,8	3,3	0,7	3,0	0,7	3,0	0,7	18,81***	4,35*	
Olen niisama, ei tee midagi	3,0	0,9	2,9	0,9	2,9	0,9	3,0	0,9	2,7	0,8	2,7	0,8			
Käin kirikus, palvetan	3,9	0,3	3,9	0,4	3,9	0,4	3,8	0,6	3,9	0,3	3,9	0,4			
Tegelen lemmiklooma(de)ga	3,2	0,6	2,9	0,9	2,9	0,9	3,1	0,8	3,1	0,9	3,1	0,9			
Tarvitan alkoholi	3,4	0,8	3,6	0,7	3,5	0,7	3,1	0,7	3,4	0,7	3,3	0,7	11,30**		
Tarvitan narkootikume	4,0	0,2	4,0	0,2	4,0	0,2	3,8	0,5	4,0	0,1	4,0	0,2	6,82**	5,29*	14,27***
Suitsetan	3,8	0,5	3,6	0,7	3,6	0,7	3,6	1,0	3,5	0,9	3,5	0,9			
Käin saunas, vannis, duši all	3,0	0,7	2,5	0,8	2,6	0,8	2,7	0,8	2,5	0,8	2,6	0,8		4,46*	
Käin kinos, teatris, kontserdil, näitusel	3,3	0,5	2,9	0,8	3,0	0,7	3,0	0,8	2,9	0,8	2,9	0,8	4,43*		
Käin meelt lahutamas klubis, peol jne.	3,2	0,8	2,7	0,9	2,8	0,9	2,7	0,9	2,9	0,8	2,8	0,8			
Seksin	3,6	0,6	3,7	0,6	3,7	0,6	2,9	0,8	3,0	0,8	3,0	0,8	55,97***		
Teen majapidamis- või remonditöid	3,4	0,6	3,3	0,6	3,3	0,6	3,1	1,0	2,7	0,6	2,8	0,7	20,12***	5,12*	
Tarvitan rahusteid	4,0	0,2	3,9	0,4	3,9	0,3	3,9	0,4	3,9	0,2	3,9	0,3			4,10*
Olen koos sõpradega	2,2	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,0	0,8	2,3	0,8	2,3	0,8			9,07**
Mediteerin	3,9	0,3	3,8	0,4	3,8	0,4	3,7	0,8	3,9	0,4	3,8	0,5			
Loen või kirjutan ise	3,3	0,8	2,8	0,9	2,9	0,9	3,2	0,9	3,0	0,8	3,0	0,8		5,78*	
Surfan, suhtlen Internetis	--	--	--	--	--	--	2,3	0,9	2,6	0,8	2,5	0,8	--	--	--
Šoppaan	--	--	--	--	--	--	3,4	0,7	2,9	0,8	3,0	0,8	--	--	--

